

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Andolsun Asr'a.

Şüphesiz bütün insanlar hüsrandır.

*Ancak iman edip salih amel işleyenler, birbirlerine
hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesna.*

Asr Suresi

AİLE SAADETİ

KERİM UÇAR

Tashih:

Latif Yılmaztekin

Asr Yayınları: 058

Aile Saadeti

سعادت خانواده

Yazar:

Kerim Uçar

Tashih:

Latif Yılmaztekin

Kapak & Mizanpaj:

neva

İSBN: 978-605-2144-14-5

İlk Baskı / Mart 2020

Kimmad

İsteme Adresi:

ASR Sesli ve Görsel Basın Yayın Ltd. Şti.

Merkez Mah. Zeynebiye Cad.

Çiğdem Sk. 48/A

Halkalı/ K. Çekmece-İstanbul

www.asryayincilik.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	11
AİLEDE MÜŞTEREK HAKLAR.....	15
KUR'AN'DA AİLE	15
Eşine Sevdiğini Söylemek.....	16
Elbisenin Özellikleri	17
EŞLER ARASINDAKİ SEVGİNİN ŞARTLARI	20
1. Karşılıklı Saygı.....	20
Saadetli Kişinin Alametleri.....	21
Erkek İçin Kötü Sayılan Sıfatı Kadın İçin İyi Sıfattır!	21
1. Eşe Saygı.....	24
2. Hataları Örtmek ve Hatayı Kabul Etmek	25
3. İffet ve Hicap.....	26
AİLEDE İFFET	27
Hz. Yusuf'un İffeti.....	28
Hz. Meryem'in İffeti	29
Kur'an'ın İffet ve Hicap Hakkındaki Emri	30
Samimi ve Allah İçin İffetini Koruyan Hanımın Başucuna İmam-ı Zaman (a.f) Geliyor!	30
Hz. Musa'nın İffeti	31
Hz. Musa'nın Askerlerinin Mağlubiyet Nedeni.....	32

AİLEDE OLMAMASI GEREKEN SIFATLAR.....	35
İnat ve Bahane.....	35
Hz. Musa Kavminin İnat ve Bahanesi.....	37
Peygamber Dönemindeki Bahaneciler	38
Yersiz Bahaneler	40
Günümüzdeki Yaygın Bahaneler	41
1. <i>Yersiz Kıskançlık</i>	41
2. <i>Hata Aramak</i>	42
<i>Eleştirmekle Hata Peşinde Olmak Farklıdır!</i>	44
<i>Eş ve Çocukların Hatalarını Söylemek</i>	45
Ömer b. Abdülaziz	46
İmam Sadık'ın (a.s) Aile Hakkındaki Tavsiyesi	49
AİLE İÇİ ŞİDDET	53
Aile İçi Şiddetin Nedenleri	55
1. <i>Haset</i>	55
2. <i>Suizan</i>	57
3. <i>Kötü Eğitim</i>	58
4. <i>Fakirlik ve İşsizlik</i>	58
5. <i>Ailede Karşılıklı Anlayış Sorunu</i>	59
Anlayışı Sağlayan Unsurlar	59
1. <i>Eşlerin Birbirlerini Tanıması</i>	59
2. <i>Karşılıklı Saygı</i>	63
<i>Peygamberin Övgüsüne Mazhar Olan Kadının</i> <i>Sıfatları</i>	63
3. <i>Eşlerin Süslenmesi</i>	66
HİCAP	69
Kur'an'ın Hicap Konusundaki Emri	71
1. <i>Bedenin Hicabı</i>	71
<i>Peygamberin Kötü Örtünmeye Karşı Tavrı</i>	73
2. <i>Sözün Hicabı</i>	74
3. <i>Hareket ve Tavrıda Hicap</i>	75

EMR-İ MARUF NEHY-İ MÜNKER	79
Münkeri Azaltıp Marufu Çoğaltmanın Yolları.....	80
1. İyilik ve Kötülüğü Tanıtmak.....	80
2. Günah Ortamını Yok Etmek.....	82
3. Münkerin Karşısına Geçmek	84
4. Marufun/ İyiliğin Yaygınlaşması.....	85
5. Müspet Zemin Oluşturmak.....	88
EĞİTİMDEKİ YANLIŞLIKLAR	89
Eğitim ve Terbiye Nedir?	89
EĞİTİMİN HEDEFİ.....	90
Eğitimden hedef nedir? Niçin eğitim?	90
Huzeyfe'nin Başarısı.....	91
Peygamberin Kötü İsimlere Karşı Tavrı.....	92
Peygamber ve Güzel Lakaplar	93
Kötü Lakap ve İsimler Çocuklar Üzerinde Etkilidir!	93
Tahkir ve Küçümsemek.....	94
Dalga Geçmek ve İstihza	96
Küfretmek.....	98
Küfür Ehli ve Ağzı Bozuk Olanlara Karşı Peygamberin Tutumu	98
Başa Kakmak.....	99
ADALETSİZLİK VE FARK GÖZETMEK	101
Hiçbir Şey Adalete Engel Değildir!.....	102
ZORLAMA VE İKRAH	107
Kur'an'da Zorlama Yoktur!.....	108
EĞİTİMDE DOĞRU YÖNTEMLER.....	111
1. Doğru ve Yanlışları Beraber Anlatmak	111
2. Kapasiteye Dikkat Etmek	112
3. Kontrol Etmek, Her Şeye Karışmamak.....	113
4. Hata ve Yanlış Zemini Yok Etmek	115
Çocuklara Değer ve Şahsiyet Vermek	115

Hadislerde Değer ve Üstünlük	116
Değerler Nelerdir ve Çocuklara Nasıl Şahsiyet Verilir?	117
a) <i>Çocuktan İzin Almak</i>	117
<i>Allah Resulü (s.a.a) Gençten İzin Alıyor!</i>	118
b) <i>Çocukların İşlerine Katılmak</i>	118
c) <i>Çocukları Savunmak</i>	119
d) <i>Dini Programlarda Çocukları Ortak Etmek</i>	120
AİLE SAMİMİYETİNİ PEKİŞTİREN FAKTÖRLER (1) ...	123
1. Karşılıklı Takdir ve Teşekkür	123
Peygamber ve İmamların Siretinde Eşi Hatırlamak ...	126
2. Dengeli Olma	127
<i>Ebeveyn ile Eş Arasındaki Denge</i>	129
3. Ahde Vefa	129
a) <i>Allah'ın Ahdine Vefa</i>	130
b) <i>İmamla Ahde Vefa</i>	131
c) <i>Halkla Ahde Vefa</i>	132
4. Nasihati Kabul Etmek	133
5. Dinî Duyguları Güçlendirmek.....	135
6. Tekellüf ve Yapmacık Görünmek	137
7. Saygınlığı Korumak	138
Kur'an'da Dört Aileden Söz Edilmiştir	145
AİLE FERTLERİNİN MÜŞTEREK VAZİFELERİ	149
1. Sevgi ve Muhabbeti İfade Etmek	149
2. Konuşma ve Davranışlar Güzel Olmalı	150
3. Karşılıklı Yardımlaşma	152
4. Zorluk ve Sıkıntılarda Sabretmek	155
a) <i>Maddiyat Yoksunluğu</i>	156
b) <i>Cismi Hastalıklar</i>	156
c) <i>Kötü Ahlak ve Huy</i>	157

<i>İmam Sadık'ın (a.s) Muhabbet Hakkında Eşlere Tavsiyesi</i>	158
5. İlahî Rızayı Kazanmak	158
Ehlibeyt'in Teyit Ettiği Eş	159
İSLAM'DA TOPLUMSAL İRTİBATIN ÖNEMİ	163
Ahlaklı Olmanın Yolu	166
<i>Toplumla İrtibat</i>	167
<i>Af ve Bağışlamak</i>	167
<i>Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek</i>	168
BEKLENTİ VE İŞLERE KARIŞMAK	169
İstişare ve Karışma.....	169
Aileye Teveccüh Önceliktir.....	170
Sevgi ve Muhabbet.....	172
Sevgi ve İhanet.....	175
<i>İnsanın Sevgisinin Üç Nedeni</i>	175
Emanete İhanet	177
KADIN ERKEK ARKADAŞLIĞI CAİZ MİDİR?	179
a) Masumların Namahremlerle Diyalogları.....	180
1. Hz. Zekeriya'nın Hz. Meryem'le Diyalogu	180
2. Hz. Süleyman'ın Sebe Kraliçesi Belkıs'la Diyalogu	181
3. Hz. Musa'nın (a.s) Hz. Şuayb'ın (a.s) Kızlarıyla Diyalogu	182
b) Masum Olmayanların Namahremlerle Diyalogları.....	183
1. Hz. Musa'nın Kız Kardeşinin Firavun'un Adamlarıyla Diyalogu	183
2. Halkın Hz. Meryem'le Diyalogu:	184
PEYGAMBERİMİZİN SÜNNETİNDE KADIN ERKEK DİYALOĞU.....	185
Diyaloga Cevaz Veren Rivayetler	185
1. Kadınların Peygamberimizle (s.a.a) Diyalogu....	186
2. Selman-ı Farisi'nin Hz. Fatıma ile Diyalogu	188

3. Kadınların İmam Ali (a.s) ile Diyalogu	189
Kadın Erkek Diyalogunu Men Eden Rivayetler	190
1. Mutlak Olarak Kadın Erkek Diyalogunu Yasaklayan Rivayetler.....	190
2. Kadınlara Selamlaşmayı Yasaklayan Rivayetler	191

ÖNSÖZ

Hamd, Allah'a mahsustur. Övenler onu hakkıyla övemezler, sayanlar nimetlerini sayamazlar, çalışıp çabalayanlar hakkını eda edemezler.

Salât ve selam âlemlere rahmet ve ümmete nimet olarak gönderilen Muhammed b. Abdullah'a (s.a.a), onun hak vasisi Ali b. Ebu Talib'e (a.s), on bir hak imama ve onların sonuncusu olan âlemin kurtarıcısı, Kaim-i Âl-i Muhammed İmam Mehdi'ye (a.f) olsun!

Aile küçük bir ülkedir. Ondaki her bir bakan, müdür, memur ve görevli vazifesini eksiksiz yapmalıdır. Aile, fertleriyle birlikte büyük bir bedendir. Bu büyük bedende azalardan birisi rahatsız ve hastalıklı olursa diğer azalarda bundan etkilenir. Dişlerden birisi ağrıdığına insanın gözü de uymuyor.

Aile fertleri de böyledir; anne, baba, kardeşler bu beden birer azalarıdır. Aileden biri hastalandığında bundan tüm aile fertleri etkilenir. Birisi alkolik olursa diğer fertler, "Bu, beni ilgilendirmez, benim sorunum değil!" diyemez.

Aile bir geminin yolcuları gibi birbirini kollayıp korumalıdır. Anne babanın bir sorunu olduğunda, "Bu, bizim sorunumuzdur, çocukları ilgilendirmez!" deme hakkına sahip değildir.

İşte bu nedenle mukaddes dinimiz evliliğe çok önem vermiş, ailenin saadet ve huzuru için gereken tüm düsturları vermiştir. Bu yüzden Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurmuştur:

مَا بُنِيَ بِنَاءٌ فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنَ التَّزْوِيجِ

"İslam'da Allah (a.c) katında evlilikten daha sevimli bir bina inşa edilmemiştir."¹

Yine başka bir hadiste Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

مَنْ تَزَوَّجَ أَحْرَزَ نِصْفَ دِينِهِ

"Evlenen dininin yarısını korur."²

Bu sünnet sadece sevap almak için değildir. Aynı zamanda insanın huzur bulması için gereklidir. Kuran bu konuda şöyle buyuruyor:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا﴾

"Huzur bulasınız diye size kendi cinsinizden eşler yaratması..."

1-Men La Yehzaruhu'l Fakih, c.3, s.383

2-Usul-u Kâfi, c.5, s.328; Men La Yehzaruhul' Fakih, c.3, s.383; Vesailu's-Şia, c.20, s.16

﴿وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً﴾

*"Ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi onun ayetlerindedir."*³

Bir başka ayette evlilikte eşlerin birbirlerine olan konumu elbiseye benzetilmiştir:

﴿هُنَّ لِبَاسٍ لَّكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ هُنَّ﴾

*"Onlar size örtüdürler, siz de onlara örtünüz."*⁴

Toplum, mukaddes dinin bu kutsal müessesesinden şekillenmektedir. Ama maalesef bu kutsal müessesese gece gündüz diziler, filmler, gazeteler, sanal âlem vasıtasıyla adeta bombardımana maruz kalmıştır.

Böylesi bir dönemde toplumun âlimlere, bilimlere, kalem sahiplerine ve politikacılarına büyük sorumluluklar düşmektedir.

Aile samimiyet ve sıcaklığının pekişmesi için herkes var gücüyle işe koyulup bu uğurda zahmetlere katlanmalıdır. Çünkü güzel bir gelecek, mutlu bir hane, ahlaklı bir gençlik, huzurlu bir topluma sahip olmanın yegâne yolu aile kutsiyetinin korunmasıyla olur.

Elinizdeki eserde aile fertleri arasında müşterek haklar, ailede olmaması gereken sıfatlar,

---

3-Rum, 21

4-Bakara, 187

ailede iffet, aile içi şiddet, çocuk eğitimindeki yanlışlıklar, aile samimiyetini pekiştirmenin yolları gibi önemli konular işlenmiştir.

Saygıdeğer okuyucular, bu eser, Sayın Hücce-tü'l-İslam vel-Müslimin Üstad Rafii'nin konuşmalarından istifade edilerek Sadiktv.com, Youtube kanalımız ve Hadi TV'deki konuşmalarım-dan sonra kitap haline getirilmiştir.

AİLEDE MÜŞTEREK HAKLAR

Toplumun en küçük ama en önemli kurumu ailedir. Aile anne, baba ve çocuklardan oluşan ve topluma fertler yetiştiren bir kurumdur.

Batılı yazarlardan Abram Kardiner şöyle diyor: "Hiçbir kurum ve kuruluş ailenin yerini dolduramaz. Ne çocuk yuvaları ne okul ne üniversite ve ne de toplumu oluşturan diğer kurumlar."

Aile kurumu sevgi ve muhabbet üzerine kurulursa topluma sağlıklı ve sevgi dolu fertler kazandırır. Ama yalan ve güvensizlik üzerine kurulursa, hastalıklı fertler yetiştirir. Dolayısıyla anne, baba ve çocuklardan oluşan aile çok önemlidir. Anne ve baba devamlı birbirinden alacaktır. Her ikisi de birbirlerinin hak ve haklarını belirleyip riayet etmelidirler.

KUR'AN'DA AİLE

Yüce Allah'ın, Kur'an'da aile meselesine çok önem verdiğini şu üç ayette açıkça görmekteyiz:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا﴾

1-"Ve sizin cinsinizden size eşler yaratması Onun delillerindedir."¹

Allah'ın eş yaratmaktan amacı ise fertlerin "onlarda huzur bulmaları" içindir. Yani aile kurumu, huzur ve sükûnet kaynağı, sıkıntı ve sorunların giderildiği yerdir. Ayetin devamı Allah'ın vadini bildiriyor. Aile kurumunu kurduğunuzda aranıza sevgi ve rahmet koyacak. Yani bu evlilikle dost, arkadaş ve hemdert olacaksınız.

Merhum Allame Tabatabai "**sevgi**" ve "**rahmet**" kavramlarının farkı hakkında şöyle der: "Meveddet ve sevgi kalbîdir. Yani insan birini sever fakat dile getirmez. Rahmet ve merhamet ise ameldedir; insan sevgisini dile getirir, onu sevdiğini söyler, hediyeler vb. şeylerle ifade eder."

Eşine Sevdiğini Söylemek

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ إِنِّي أَحْبُبُكَ لَا يَذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدًا

"Erkek eşine seni seviyorum dediğinde bu söz asla eşinin kalbinden çıkmaz."²

İmamlarımız (a.s) sevgilerini devamlı dışa vurmuşlardır. İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyuruyordu:

1-Rum, 21

2-Usul-u Kâfi, c.5, s.569; Vesilu's-Şia, c.20, s.23

"Ben eşim Rubab'ın olduğu evi seviyorum."³

Hız. Peygamber (s.a.a), İmam Ali (a.s), Hız. Fatma (s.a) sevgi ve muhabbetlerini sözlü ve fiili olarak gösterirlerdi.

﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ﴾

2-"Onlar sizin için elbisedir, siz de onlar için elbisesiniz."⁴

Gayri Müslim yazarlardan birisi bu ayet hakkında şöyle der: "Eşlere bundan daha güzel ve anlamlı söylenebilecek bir söz yoktur."

Elbisenin Özellikleri

Bu ayette eşlerin birbirlerine nispet elbiseye benzetilmesinde çok ince hususlar vardır, onlardan bazıları şunlardan ibarettir;

a) Elbise seçilirken modeli, türü ve rengi insana uygun olarak seçilir. Eş seçimi de böyledir; insan eş seçerken onun kendisine denk olduğuna bakmalı, düşüncesi, inancı ve şahsiyetine göre onu seçmelidir.

b) Elbise, insan içi süstür ve zevkine uygun seçilir. İnsanın eşi ve o eşten dünyaya gelecek çocuk da insanın ve ailesinin süsü ve huzur vesilesi olmalıdır.

3-Biharu'l Envar, c.45, s.47

4-Bakara, 187

c) Elbise, insanın ayıplarının üstünü örtmektedir, evlenecek çiftler de birbirlerinin ayıplarının üzerini örtmelidirler.

ç) Elbise, insanı soğuk ve sıcaklığın tehlikesinden korumaktadır. Eş de böyledir; aileyi zararlardan korumaktadır, iyi eş aile ortamını sıcak tutarak her türlü olumsuzluklardan muhafaza eder.

d) Elbise, insanın iffetidir, elbiseden uzaklaşmak bir başka tabirle elbiseyi çıkarıp çıplaklığa yönelmek insanı rezil eder. Evliliği terk etmek de insanın ahlaki yönden çökmesine, sapkınlığa düşmesine ve netice de rezil olmasına sebep olacaktır.

e) Soğuk havalarda kalın, sıcak havalarda ise ince elbiseler tercih edilir, yani mevsim şartlarına uygun olarak elbiseler giyilir. Eşler de ahlak ve davranışlarını eşlerinin o an ki ruh durumuna göre ayarlamalıdır. Eğer kocası sinirliyse hanımı yumuşaklıkla, uygun ve güzel sözlerle onu karşılamalıdır, eğer hanım yorgunsa kocası onun bu durumunu anlayışla karşılamalı ve güzel davranmalıdır.

f) İnsan elbisesinin kirden, pislikten korunmalıdır, eşler de birbirlerini günaha bulaşmaktan korunmalıdır.

Öyleyse eşlerde birbirlerine şartlar doğrultusunda davranmalıdır. Yani elbise gibi değişken olmalıdır. Birbirlerinin huy ve ahlaklarını göz ardı etmemelidirler. Hanım hasta olduğunda

erkek duygularını açığa vurup muhabbet ve sevgi göstermelidir. Erkek ise işten geldiğinde hanımı onu sevgi ve muhabbetle karşılamalıdır.

﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾

3-"Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarımızı bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle."⁵

Kur'an'ın aileye özel bir teveccühü vardır:

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ﴾

"Ailesine namazı emrederdi."⁶

Hız. İbrahim (a.s) genç hanımını ve kundaktaki bebeğini Mekke'ye bıraktığında şöyle dua etti:

﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بُوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ

رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

"Rabbimiz, soyumun bir kısmını ekin bitmez bir yere, hürmeti vacip olan evinin yanına yerleştirdim, Rabbimiz, namaz kılınlar diye".⁷

Lokman ailesine şöyle dedi:

﴿يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ﴾

"Ey oğulcağızım, namaz kıl."⁸

5-Furkan, 74

6-Meryem, 55

7-İbrahim, 37

8-Lokman, 17

Tahrim suresinde iman edenlere hitap ederek şöyle buyuruyor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ﴾

*"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."*⁹

Bugün aile ve aile kurumuna önem vermeyen ve aile nizamından mahrum olanlar yalnız yaşamaya ve bu yalnızlıklarını çeşitli hayvanlarla bir arada geçirerek telafi etmeye çalışmaktadırlar.

EŞLER ARASINDAKİ SEVGİNİN ŞARTLARI

Kur'an, hadisler, ahlak âlimleri ve aile uzmanları eşlerin aile düzeninde sevgi ve muhabbetinin korunması için dikkat etmeleri gereken birtakım şartlar zikretmişlerdir. Eşlerin uyması gereken ve günlük yaşamlarında uygulamaları gereken şartlardan bazıları şunlardır:

1. Karşılıklı Saygı

Eşler arasındaki müşterek haklardan ilki karşılıklı saygıdır. Yani birbirlerine saygı gösterip birbirlerini anlamaya çalışmalı ve bunun için çaba sarf etmeleri gerekir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ اتَّخَذَ امْرَأَةً فَلْيُكْرِمَهَا

"Evlenen kişi eşine saygı göstersiz."¹⁰

Peygamberimiz (s.a.a) kadınların en kötüsünü şöyle tarif ediyor: **"Kadınların en kötüsü, inatçı, kocasının haklarını gözetmeyen, kocasının emrine itaat etmeyen ve başkalarına nazik, hoş, kocasına ise kötü ahlaklı olandır."**¹¹

Saadetli Kişinin Alametleri

Saliha ve mümine bir eş kişinin saadet ve izzetidir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor: **"Saadetli bir kişinin eşinde şu üç sıfat olur:**

وَإِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّتْهُ، إِذَا أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ، إِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْ

- 1. Baktığında huzurlu ve mutlu olur.**
- 2. Emir verdiğinde itaat eder.**
- 3. Kocasını evde olmadığında iffetini ve şahsiyetini korur."**¹²

Erkek İçin Kötü Sayılan Sıfat Kadın İçin İyi Sıfattır!

Birtakım sıfatlar vardır ki erkekler için kötü, kadınlar için güzel sayılmaktadır. Korku, kibir ve

10-*Vesilu's-Şia*, c.5, s.61; *Biharu'l-Envar*, c.73, s.85

11-*Usul-u Kâfi*, c.5, s.326; *Vesilu's-Şia*, c.20, s.34

12-*Usul-u Kâfi*, c.5, s.337; *Vesailu's-Şia*, c.20, s.39

cimrilik bir erkek için çirkin, fakat kadınlar için çok güzel ve beğenilmiş sıfatlardır. İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

"Kadınların en iyi sıfatları, erkeklerin en kötü sıfatlarıdır. (Örneğin:) Kibir, korku ve cimrilik. Kadın kibirli olursa, eşinden başkasına teslim olmaz..."

Başka erkekler karşısında nazlanıp cilvelenmez, konuşma ve ses tonuna dikkat eder. Kur'an-ı Kerim, Peygamberin eşlerine şöyle hitap ediyor:

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَحْضَعْنَ

بِالْقَوْلِ﴾

*"Ey Peygamberin hanımları! Sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allah'tan sakınıyorsanız edalı konuşmayın."*¹³

"Kadın cimri olursa, kendi ve eşinin malını korur. Korkak olursa, kendine yönelen her şeyden korkar, uzaklaşır."¹⁴

"Kadın korkak olursa namahrem erkelerle konuşmaz, önüne gelen namahremle laubali olmaz, kendisini fesat ve bataklığa atmaz."

Eşler arasında saygı evlilikteki asıl sütunlardan birisidir. Her iki taraf bu özelliğe dikkat etmelidir. Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

13-Ahzab, 32

14-Nehcü'l-Belaga, Hikmet, 234

"Koca haksız yere eşine bir tokat vurursa, yüce Allah kıyamet günü azap meleşine ona 70 cehennem tokadı vurmasını emreder."¹⁵

Bir gün öğle vakti Kufe'de kadının birisi, korku ve vahşetle İmam Ali'nin yanına gelerek, "Ya Ali! Beni kurtar, eşim beni dışarı attı dövme istiyor" dedi.

İmam Ali: **"Haydi beraber gidelim"** deyip kadının evine gittiler. İmam kapıyı çaldı. Kadının kocası kapıyı açtı. İmam ona şöyle buyurdu: **"Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork, kadınlar dövülmezler, kadınlar güldür."**

Adam, "Seni aracı getirdiği için onu daha şiddetli cezalandıracağım!" dedi.

İmam Ali, gencin haksızlığında ısrar ettiğini görünce pazar esnaflarını denetlediğinde eline aldığı kırbaçla tekrar gencin evine döndü. Genç, İmam Ali'nin kırbacını ve öfkesini görünce kendisine geldi.

Ravi şöyle diyor: "Ben o gence İmam Ali'yi tattım. Genç hemen özür diledi."

İmam Ali gence: **"Ey genç! Eşine şefkatli ol ki iyi bir yaşamınız olsun"** diye nasihat bulundu. Sonra kadını evine gönderdi.¹⁶

15-*Müstedreku'l-Vesail*, c.14, s.250

16-*Müstedreku'l-Vesail*, c.12, s.337; *Biharu'l Envar*, c.41, s.57

Peygamberimiz şöyle buyuruyor: **"Kocasına öfke ve gazapla bakan kadının gözlerine cehennem sürmesi çekerler."**¹⁷

Bazı eşler birbirlerine hakaret etmezler ama bakışları nefret, kin ve gazap dolu olur. İslam'ın koyduğu ölçü ve ahlakla eşler birbirlerine saygı gösterirlerse toplumdaki birçok ailevi sorunlar hallolur.

İmam Sadık (a.s) kadınların en iyisini şöyle tarif eder: **"Kadınların en hayırlısı, güzel kokan, güzel yemek pişiren, infak ettiğinde aşırıya gitmeyen, tasarruflu olması gerektiğinde de aşırıya kaçmayandır. Böylesi bir kadın Allah'ın yeryüzündeki işçilerinden birisidir. Allah'ın işçisi hayal kırıklığına uğramaz."**¹⁸

1. Eşe Saygı

Müminler, Müslümanlar ve insanlık eşe saygı göstermeyi Peygamberimizden öğrenmelidir.

Resul-i Ekrem'in (s.a.a) zevcelerinden Ümmü Seleme validemizin Abdullah isminde bir kardeşi vardı. O, Peygamberimize eziyet eden 10 kişiden biriydi. Peygamberimiz Mekke'yi fethettikten sonra genel af çıkardı. Ama Abdullah'ı ve diğer 9 kişiyi affetmedi. Abdullah, Peygamberin yanına gelerek affını istedi. Peygamber kabul etmedi.

17-Müstedreku'l-Vesail, c.12, s.338

18-Usul-u Kâfi, c.5, s.325; et-Tehzib, c.7, s.402

Ümmü Seleme, Peygamberimize gelerek dedi ki: "Ya Resulullah! Biliyorum, kardeşim sana çok eziyet etti, benim hatırıma onu affet!" Peygamberimiz de "**Senin hatırına onu affediyorum**" buyurdu.

Peygamberimiz eşine o kadar saygı gösteriyor ki onun hatırına en azılı düşmanını bile affediyor.

2. Hataları Örtmek ve Hatayı Kabul Etmek

Eşler arasında sevgi inşa etmenin ve onu pekiştirmenin ikincisi eşlerin birbirlerinin hatalarını görmezlikten gelmeleridir.

Bazen eşler birtakım hatalar yapar, sonra da hatalarının farkına varırlar, fakat gurur ve kibirleri özür dilemelerine mâni olur. Örneğin erkek bazen hata yapar ve özür dilemek ona ağır gelir. Böyle bir durumda onda pişmanlık alametleri görülürse eşi ondan özür dilemesini beklemeden onu affetmelidir. Nitekim Kur'an-ı Kerim şöyle buyuruyor:

*"Allah'ın sizi bağışlamasını sevip arzu etmez misiniz? Gerçekten Allah, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."*¹⁹

Hanımını, evladını affetmeye hazır olmayan birisi, Allah'ın kendisini affetmesini beklemesi ne kadar doğru olabilir? Hatalara göz yumup özür dileyenin özrünü kabul etmek erdemlidir.

Bir çatı altında iki ayrı huy ve ahlaka sahip iki kişinin beraber yaşamasında doğal olarak birtakım hatalar olacaktır. İnsan arkadaşıyla iki günlük bir yolculuğa gittiğinde birçok hata görmektedir. 40-50 yıl bir arada yaşayanlar arasında da hata ve yanlışlıkların yaşanması kaçınılmazdır.

3. İffet ve Hicap

Eşler arasındaki müşterek haklardan üçüncüsü iffet ve hicaptır. İmam Ali (a.s) ve Hz. Zehra'nın (s.a) evlilikleri tüm Müslümanlar için örnektir. Peygamber, İmam Ali'ye Hz. Fatma'yı nasıl bir eş bulduğunu sorduğunda şöyle cevap verdi:

نِعْمَ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ

"Allah'a kullukta ne güzel bir yardımcıdır."²⁰

Eşler iffetli olmalıdır, iffet sadece kadınlara has bir mesele değildir. Kadınlar mahremlerinin yanında dahi giyim ve örtüsüne dikkat etmelidir. Mahremidir diye yarı çıplak olması doğru ve etik değildir. Anne ve baba, genç oğlu ve genç kızının yanında giyim kuşamına ve oturuşuna dikkat etmelidir.

20-Biharu'l-Envar, c.43, s.11

AİLEDE İFFET

İslam, ailenin iffet ve hayâsına çok önem vermiştir. Çünkü toplum, nehir ve pınar gibi küçük sulardan oluşan bir denizdir. Pınarların ve nehirlerin suyu temiz ve berrak olduğunda deniz ve okyanusların da suyu temiz ve berrak olur. Toplum ailelerle şekillenir. Medreseler, okullar, üniversiteler, köyler, kasabalar, şehirler hep ailelerden oluşmuştur.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadır:

خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

"Sizlerin en hayırlısı ailesine hayırlı olanıdır, içinizde ailesine en hayırlı olan benim."¹

Yani ben sizin Peygamberiniz olarak her yönüyle ailesine en hayırlı olanınızım. Maalesef bazıları, dışarıda, okulda, işyerinde, arkadaşlarına çok iyi ve hayırlı olurlarken, evinde şer olurlar.

Peşine Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

1-*Vesailu's-Şia*, c.20, s.171; *Mekarimu'l-Ahlak*, s.216

مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا كَرِيمًا، وَلَا أَهَانَنَّ إِلَّا لَيْئِمًا

"Kadına kerim (değerli) kişilerden başkası saygı göstermez. Aşağılık kimselerden başkası da ihanet ve hakaret etmez."

Peygamberimiz bizlere iyi ve şerefli olmanın ölçüsünü vermiştir. Dolayısıyla kişinin iyi ve fazilet ehli olup olmadığını eşinden sormak gerekir. Eşine saygılı mı? Ailesine değer veriyor mu? Ailesine hakaret ve tahkir etmekten sakınıyor mu?

Peygamberimiz sözlerinin sonunda şöyle buyuruyor:

ملعون ملعونٌ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ يَعْوُلُ

"Melundur, melundur ailesinin hakkını zayi eden ve onları görmezlikten gelen."²

Hiçbir din, ideoloji, kurum ve kuruluş aile hakkında bu denli hassas ve duyarlı değildir.

Kadın ve erkeğin riayet ve dikkat etmesi gereken hicap ve iffet hanenin samimiyet ve sıcaklığını korumaktadır. Kur'an, birisi kadın diğeri erkek olan iffetli ve hayâlî iki kişiden söz etmiştir. Onlar Hz. Meryem ve Hz. Yusuf'tur.

Hz. Yusuf'un İffeti

Kur'an, Hz. Yusuf'un iffet ve hayâsını şöyle naklediyor: *"Züleyha kapıları kapatıp Yusuf'u*

2-*Usul-u Kâfi*, c.4 s.12; *Men La Yehzaruhu'l Fakih*, c.2, s.68; *Vesailu's-Şia*, c.20, s.171.

günaha davet ettiğinde Yusuf kapalı kapılara doğru koştu."

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾

*"Andolsun ki kadın Yusuf'a karşı istekli idi; Rabbinden bir işaret görmeseydi Yusuf da onu isteyecekti."*³

Hz. Meryem'in İffeti

Hz. Meryem sadece ona doğru bir erkeğin geldiğini gördü, Meryem onu kötülükten sakındırmaya başladı.

Şöyle dedi:

﴿قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا﴾

*"Meryem: "Eğer Allah'tan sakınan bir kimse isen, senden Rahman'a sığınırım" dedi."*⁴

Hz. Yusuf ve Hz. Meryem iffet ve hayânın sembolü oldular. Kur'an, erkeklere Hz. Yusuf'u, kadınlara da Hz. Meryem'i örnek göstermektedir.

Hadislerde ise şöyle buyurulmaktadır: "**Kıyamet günü günaha bulaşan gençlere, "Neden günah işledin?" diye sorduklarında derler ki: "Gençtik yakışıklıydık" Hz. Yusuf'un getirilmesi emir olunur. Onlara, "Siz Yusuf'tan daha mı yakışıklıydınız?" denilir. Yine günaha bulaşan kadınlar, "Gençtik, güzeldik" dediklerinde**

3-Yusuf, 24

4-Meryem, 18

Hız. Meryem getirilir, denilir ki: "Siz Meryem'den daha mı güzeldiniz?"

Dünya kadınlarının hepsi Züleyha olsaydı Hz. Yusuf'un iffeti onlara bakmaya izin vermezdi.

Kur'an'ın İffet ve Hicap Hakkındaki Emri

Ahzab suresi 59. ayette toplumda hicabın önemi ve etkisine değinilmiştir. Ayet şöyle başlıyor:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِرِزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ﴾

"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler. Bu, onların tanınıp incitilmemelerine de daha uygundur."

Toplumun önderi ilk önce kendi ailesinden başlamalıdır. Kendi ailesini ıslah edemeyen başkaları üzerinde etkili olamaz.

Örtü Müslüman kadın örtü ve hicabıyla diğerler kadınlardan ayrılır ve kadına şahsiyet kazandırır. Anneler kızlarını küçük yaşta örtünmeye alıştırmalıdır.

Samimi ve Allah İçin İffetini Koruyan Hanımın Başucuna İmam-ı Zaman (a.f) Geliyor!

Âlimlerden birisi şöyle naklediyor: "İmam Zaman'ı görmeyi çok istiyordum. Mahalle camiinde 40 cuma, Ziyaret-i Aşura okumaya başladım. Bir

cuma günü cami sokağında güzel bir koku ve evlerden birisinden bir nur yükseldiğini fark ettim. Eve yaklaştım, kapısı açıktı, kendi kendime, "kapı açık olduğuna göre içeri girebilirim" dedim. İçeri girdiğimde yerde bir cenaze gördüm, başında nurani biri oturmuştu ve onun Mevlam İmam-ı Zaman olduğunu anladım. Mevlam şöyle buyurdu: "Muhammed Bakır beni mi arıyorsun? Ben buradayım." Dedim ki: "Efendim, niçin burada cenazenin başucunda oturmuşsunuz?" İmam buyurdu: "Bu Hanım dünyadan göçtü, cenaze merasimine katılmak için geldim." Tekrar sordum: "Efendim, bu hanım evliyadan mıdır?" İmam şöyle buyurdu: "Bu Hanım Rıza Han hicabı yasakladığında hicabının alınmaması için yedi yıl boyunca evinden dışarı çıkmadı."

Hız. Musa'nın İffeti

Ali b. İbrahim Kummî kendi tefsirinde şöyle naklediyor: "Hz. Musa, Firavun'dan kaçıp Hz. Şuayb'ın şehrine geldiğinde bir ağacın altında dinlenirken, kuyudan su çekip hayvanlarını sulayanları ve uzakta da iki kızın beklediğini gördü. Hz. Musa kızların hayvanlarını suladı. Kızlar babaları Hz. Şuayb'a durumu anlattılar, Hz. Şuayb, Hz. Musa'yı seslemeleri için kızlarını gönderdi. Kızlar Hz. Musa'ya geldiler, babalarının talebini iletiler, Hz. Musa'yla birlikte yola koyuldular. Birkaç adım atmışlardı ki Hz. Musa kızlara arkaya geçmelerini söyledi. Kızlar, "Yolu

bilmiyorsun?" dediklerinde Hz. Musa, "Yanlış gittiğimde uyarırsınız beni" dedi."

Şeytan, Hz. Yahya'ya şöyle dedi: "Benim iki keskin silahım var; Öfke ve kadınlar. Bu ikisi benim gözümün nurudur."

Dikkat ederseniz tarih boyunca düşman, İslam toplumuna iffetsizlik, hicapsızlık ve ahlaksızlıkla ağır darbeler vurmuştur. Endülüs (bugünkü İspanya) 800 yıl İslam topraklarının bir parçası idi. Ama eğlence yerleri, birahaneler, kumarhaneler, emperyalist güçlerin kadınları süsleyip pazarlara salmasıyla Müslüman gençlerin hüviyetini ellerinden alıp Hıristiyanlaştırdılar.

Hz. Musa'nın Askerlerinin Mağlubiyet Nedeni

İffetsizlik en güçlü orduyu bile mağlup edebiliyor. Hz. Musa nasıl mağlup oldu? Belam Baura onları nasıl engelleyebildi? Hadislerde şöyle nakledilmiştir: "Belam Baura dedi ki: "Kadın ve kızlarınızı süsleyip askerlerin arasına gönderin, zina ve fesat çoğalır, hastalıkta çoğalacaktır." Bu olayla Hz. Musa askerlerinden 20 bin kişi taun hastalığına yakalanıp helak oldu ve düşmana hamle edemeyerek Antakya'da kaldılar."⁵

Ailenin huzuru için eşler birbirlerine önem vermelidirler. Çünkü İmamlarımız eşleriyle ilgilenmiş ve önem vermişlerdir.

5-Pend-i Tarih, c.2, s.224

Ravi şöyle diyor: "İmam Bakır'ın yanına gittiğimizde biz çok sade bir odada ağırlardı. Bir gün İmam, **"Gel buraya!"** dedi. Diğer odaya geçtim güzel ve süslü bir odaydı. İmam'a, "Ey peygamberin evladı! Neden bu oda bu kadar süslüdür?" diye sordum. İmam buyurdu ki: **"Burası eşimle yaşadığım odadır. Erkek kendisine çeki düzen verirse eşi başka erkeklere meyletmez."**

İmamlarımız eşleri için süsleniyordu, İmam Bakır eşinin hoşuna giden gömleği giyiyordu.

Bir gün İmam Ali, sokakta saç başı dağınık, bakımsız birisini gördü. İmam ona bakıp şu ayeti okudu:

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾

*"Rabbinin nimetine gelince; işte onu anlat."*⁶

Erkek olsun kadın olsun kendilerine çekidüzen vermelidir. Ziyet ve süs ilahî nimettir. Bu nimetler müminler için var edilmiştir. Örtülü kadınlara yüce Allah iki büyük nimet vermiştir; Rahatsız edilmemek ve mümine bir hanım olarak tanınmak.

Bugün toplumdaki bunca boşanma ve ahlaksızlığın ana nedeni iffet ve hicaba riayet edilmesidir.

AİLEDE OLMAMASI GEREKEN SIFATLAR

Eşler arasında ihtilaf ve sorun olmaması için vefa, sadakat, sözünde durmak, karşılıklı saygı gibi birtakım şeylere dikkat edilmelidir. Ailedeki sıcaklığın ve eşlerin sevgi ve muhabbetlerinin korunması için de yine birtakım şeylerden kaçınılmalıdır.

Bugün, aile arasında birçok sorun vardır. Nice evlatlar alkole, uyuşturucuya bulaşmış, dinden uzaklaşmış, insanî ahlak ve değerlerden mahrum olmuşlardır. Bütün bunlar aileye gerektiği gibi önem vermemekten kaynaklanmaktadır.

İnat ve Bahane

Aile fertlerinin, özellikle anne ve babanın kaçınması gereken şeylerin başında bahane ve inat gelmektedir. Birçok ailedeki geçimsizlik karı kocanın boş ve anlamsız inatlarından kaynaklanmaktadır.

Burada inatla ısrarı birbirinden ayırt etmeliyiz.

Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

الْخَيْرُ عَادَةٌ وَالشَّرُّ لِحَاجَةٌ

"Hayır, adet ve alışkanlıktır etmektir, şer ise inattır."¹

İnsan hayır işleri adet edinmeli ve ısrarla üzerinde durmalıdır. Örneğin namazları vaktinde kılmak, yalan söylememek vb. gibi şeylerde ısrarcı olmak ve onları alışkanlık etmek çok güzeldir. Fakat mantık dışı, boş şeyler üzerine inada düşmek doğru şeyler değildir.

Kurtla koyun bir ırmaktan su içiyorlardı. Kurt ırmağın üst tarafında koyun ise aşağı tarafındaydı. Kurt başını kaldırıp koyuna, "Suyu bulandırıyorsun" dedi. Koyun, "Ey kurt dedi, ben nehrin aşağı tarafındayken suyu nasıl bulandırabilirim? Sen beni yemek için bahane arıyorsun."

İmam Sadık şöyle buyuruyor:

سِتَّةٌ لَا تَكُونُ فِي الْمُؤْمِنِ:

"Müminde şu altı sıfat olmaz:

1-Zorluk Çıkarmak (الْعُسْرُ)

Bazı çocuklar ebeveynlerinin yersiz ve anlamsız baskılarından dolayı aileden kopup uzaklaşmaktadırlar. Anne baba mantık ve akıl eksenli kanun ve yasaklar koymalıdır.

1-Mizanu'l Hikme, c.9, s.3666

2-Hayırsız olmak (وَالنَّكْه) başkalarına faydası dokunmamak

Mümin hayır ve ihsana engel olmaz ve oluşturmaz.

3-İnat ve Bahaneci olmak (وَاللَّجَاجَةُ) bahane peşinde olmak

4-Yalancılık (وَالكُذْبُ)

5-Haset (وَالْحَسَدُ)

6-Zulüm (وَالْبَغْيُ)²

Bu altı sıfatın en kötüsü ve tehlikelisi hak karşısında inat edip bahane peşinde olmaktır. Hadisler, bahane hastalığının şeytanın sıfatlarından olduğunu haber vermektedir. Çünkü şeytan, "Ben ateştenim Âdem topraktır" diyerek bahane öne sürüp secde etmedi.

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

اللَّجَاجُ بَدْرُ الشَّرِّ

"İnat kötülüğün tohumudur."³

Hiz. Musa Kavminin İnat ve Bahanesi

Hiz. Musa'nın (a.s) kavmi bu hastalığa müptela olmuştu. Öldürülen birinin katilinin kim olduğunu

---

2-*Vesailu's-Şia*, c.15, s.349; *Biharu'l-Envar*, c.75, s.262; *el-Hisal*, c.1, s.325

3-*Mizanu'l Hikme*, c.9, s.3666

öğrenmek için Hz. Musa'nın (a.s) yanına geldiler. Hz. Musa (a.s) dedi ki: "**Bir inek kesin, onun bir parçasını öldürülene dokundurun, kalkıp katilin kim olduğunu söyleyecek.**"

Bu hastalıklı kavim Hz. Musa'ya (a.s), "Rengi nasıl olsun? Kaç yaşında olmalıdır?" gibi bahaneler getirmeye başladı. Her bahanede şartlar zorlaşıyordu. Sonunda basit ve ucuz bir ineği çok büyük meblağa satın almak zorunda kaldılar.

Yine Hz. Musa (a.s) onlara, "**savaşa çıkın**" dediği zaman, "Sen ve Allah'ın gidip savaşın, biz buradayız, siz galip olduğunuzda biz şehre gireriz" dediler. Yüce Allah kavmin bu bahaneci tutumlarından dolayı onları 40 yıl perişan ve avare etti.

Peygamber Dönemindeki Bahaneciler

Kur'an iman etmek istemeyenlerin şöyle dediklerini nakleder:

﴿وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا﴾

*"Dediler ki: "Bu ne biçim peygamber ki yemek yer, çarşıda pazarda dolaşır. Ona bir melek indirilseydi de bu onunla beraber bir uyarıcı olsaydı ya."*⁴

Böylesi bahaneci insanların bahanesi bitmez. Kur'an yine şöyle buyuruyor: *"Eğer meleklerden peygamber gönderseydik insan şeklinde gönderirdik."*⁵

Yani melek gönderseydi yine "Neden bizim cinsimizden birini göndermedin veya acem olsaydı neden Arap değil derlerdi." Onların bahaneler bitmezdi.

Maalesef biz de çoğu zaman hayatımızda böyle bahanelerin arkasına sığınmaktayız. Bu bahaneler ailedeki samimiyete zarar vermektedir.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾

*"Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur."*⁶

Muhammed Feyzel, İmam Kazım'ın (a.s) yanına gelerek dedi ki:

"Ey Peygamberin evladı, güvendiğim ve emin insanlar kardeşimin yanlış işler yaptığını söylüyorlar, kardeşime sorduğumda da onlara inanmamamı ve yalan söylediklerini söylüyor. Efendim ben ne yapayım?"

5-En'am, 9

6-İsra, 36

İmam şöyle buyurdu:

كَذَّبَ سَمْعَكَ وَبَصَرَكَ

"Kulağını ve gözünü yalanla."⁷

Yani kardeşine inan, halktan duyduklarına kulak verme ki bu vesileyle kardeşin hakkı kabul etsin. Karşı tarafın eline bahane vermemeliyiz, ama maalesef biz evimizde ve toplumda böyle değiliz.

Yersiz Bahaneler

Toplumda birçok basit ve yersiz bahaneler yüzünden boşanmalar oluyor. Anne ve babalar çok dikkatli ve soğukkanlı olmalıdırlar. Aileler ihtilaftan dolayı bize geldiklerinde hakikaten boş ve yersiz bahanelerle hayatı ve aile ocağını yıktıklarını görmekteyiz.

İnsan yersiz ve boş bahanelerle birbirini rencide etmemelidir. İmam Sadık şöyle buyuruyor:

لَا يَجُوزُ مَنْطِقُكَ عِلْمَكَ

"Dilinin, ilim ve bilginin önüne geçmesine izin verme!"

İnsan tüm sır ve sözlerini hanımına söylemek zorunda değil. Bazen bir söz ömür boyu aranızdaki sevgi ve muhabbete gölge düşürebilir. Eşler geçmişte yaptığı birtakım hata ve yanlışlıkları birbirine söylememelidir.

---

⁷7-Usul-u Kâfi, c.8, s.148; Vesailu's-Şia, c.12, s.295; Biharul-Envar, c.72, s.214

Günümüzdeki Yaygın Bahaneler

1. Yersiz Kıskançlık

Erkek kıskanç olmalıdır. Ama kıskançlık yerinde ve zamanında olursa hoş ve güzeldir. İmam Ali, oğlu İmam Hasan'a vasiyetinde şöyle buyuruyor:

اِيَاكَ اَنْ تَضَعَ ذٰلِكَ فِيْ غَيْرِ مَوْضِعِهِ

"Oğlum, yersiz kıskançlıktan sakın!"⁸

Kimileri yersiz kıskançlıklarıyla eşlerine dünyayı dar ederler. Mümin nerede kıskanç olup olmayacağını bilmelidir. Bazen bu hususta o kadar aşırıya gidilir ki hatta hanımının ve kızının ismini söylemekten bile sakınır, evine gelene selam vermesine dayanamaz. Bu ve benzeri yersiz kıskançlıklardan boşananları gördük.

Bazen eşler mantıksız konuşmalarla, akrabalarıyla övünmeleriyle evde sorun çıkarırlar.

Peygamberimiz bir yerden geçiyordu. Birkaç kişinin oturmuş birbirlerine aileleriyle övünüp iftihar ettiklerini gördü. Birisi "falanca adam benim amcamdır", diğeri "bizi sayımız sizden çoktur" deyip iftihar ediyorlardı. Peygamber sinirlenerek şöyle buyurdu:

فَاِنَّ اَوَّلَ مَا نَهَانِيْ عَنْهُ رَبِّيْ بَعْدَ عِبَادَةِ الْاَوْثَانِ الْمِرَاءِ

8-Nehcü'l-Belaga, Mektub, 31

"Allah'ın, puta tapmaktan sonra yasakladığı şey miradır."⁹

Mira, muhataba galebe amacıyla ona karşı mantıksız ve yersiz iftihar ve konuşmalar ve tartışmalardır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyurmuştur:

المِرَاءُ دَاءٌ رَدِيءٌ وَلَيْسَ لِلْإِنْسَانِ خَصَلَةٌ شَرٌّ مِنْهُ وَهُوَ خُلِقَ لِإِبْلِيسَ
وَنَسَبَتْهُ

"Mira, rezil bir hastalıktır ve insan için ondan daha kötü bir haslet yoktur ve o iblis ve takipçilerinin ahlakıdır."¹⁰

Bazen karı kocanın arasına başkalarının karışması, müdahil olmaları boşanmaya neden olmaktadır. Erkeğin tarafı veya kadının tarafı vazifesi olmayan işlere karışması aile düzenini bozmaktadır.

Evin kralı erkek, kraliçesi de kadındır, kral ve kraliçenin vazifesi ülkeyi doğru ve sağlıklı bir şekilde yönetmektir.

2. Hata Aramak

Aile ve aile düzenine gölge düşüren konulardan biri de hata aramaktır. Bazen gençler nişanlılık ve evliliklerinin ilk aylarındaki sevgi ve muhabbetin kalmadığından şikâyetlenip dururlar.

9-Biharu'l-Envar, c.2, s.138

10-Biharu'l-Envar, c.2, s.134

İnsan yavaş yavaş değişmektedir. Saçı beyazlıyor, rengi soluyor, cildi kırışıyor... Bunlar eşlerin birbirlerinin eksikliklerini görmelerine neden oluyor. Bundan dolayı nişanlılık ve evliliğin ilk yıllarındaki sevgi ve muhabbet kayboluyor.

Peygamberimizin Allah'a sığındığı sıfatlardan birisi de başkalarına hata ve kusur bulma gözüyle bakmaktı. Nitekim şöyle buyuruyordu:

أَعُوذُ بِكَ مِنْ صَاحِبِ خَدِيعَةٍ

"Allah'ım, hilekâr arkadaştan sana sığınırım."

Hilekâr arkadaş kimlerdir?

إِنْ رَأَى حَسَنَةً دَفَنَهَا

"Bir iyilik gördüğünde onu gizler."

وَإِنْ رَأَى سَيِّئَةً أَفْشَاهَا،

"Ve bir kötülük gördüğünde onu açıp ortaya döker."¹¹

Bazıları eşlerinin yemek pişirmesini, çocuklara bakmasını, hizmet etmesini, eşinin fedakârlık ve zahmetlerini görmezlikten gelir, küçük bir sorunu büyütür.

İmam Ali şöyle buyuruyor: **"İnsanların hatalarının peşinde olanları kendinizden uzaklaştırın."**

11-Müstedreku'l-Vesail, c.9, s.81; Biharul-Envar, c.83, s.186

Bazıları aynı sinek misali gelir insanın suratına konar. Kürsüde 40 dakika konuşma yapan birisinin birkaç küçük dil sürçmesi olursa onu her tarafa yayar.

Eleştirmekle Hata Peşinde Olmak Farklıdır!

Eleştiri yapmakla, hata aramak farklı şeylerdir. Eleştiri, iyi şeyleri hatalardan ayırt etmektir, iyi şeyleri övüp hataları da münasip ve hoş bir dille söylemektir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ رَأَى أَخَاهُ عَلَى أَمْرٍ يَكْرَهُهُ فَلَمْ يَرُدَّهُ عَنْهُ وَهُوَ يَقْدِرُ عَلَيْهِ فَقَدْ

خَانَهُ

"Kardeşinin hatasını görüp, onu engelleme gücü olup da engellemeyen ihanet etmiştir."

Yazarlardan birisinin tabiriyle, insanlar üç kısımdır;

1. Bazıları iyi işler peşindedir, hayatlarında hiç eleştiri yoktur.

2. Bazıları hatalar peşindedir, hayatlarında hep eleştiri vardır.

3. Bazıları hataları eleştirip uyarır, iyilikleri de över teşvik eder.

İmam Kazım'ın (a.s) şu hadisinde bu konuya işaret edilmiştir:

اجْتَهِدُوا فِي أَنْ يَكُونَ زَمَانُكُمْ أَرْبَعَ سَاعَاتٍ:

"Vaktinizi dört kısma ayırın;

سَاعَةً لِمُنَاجَاةِ اللَّهِ

1-Bir kısmını ibadet ve rabbinle münacata

وَسَاعَةً لِأَمْرِ الْمَعَاشِ

2-Bir kısmını iş ve geçimini sağlamaya

وَسَاعَةً لِمُعَاشَرَةِ الْإِخْوَانِ وَالثِّقَاتِ الَّذِينَ يُعَرِّفُونَكُمْ عُيُوبَكُمْ وَ
يُخْلِصُونَ لَكُمْ فِي الْبَاطِنِ

3-Bir kısmını güvenilir ve iyi arkadaşlarıyla
muaşerete; öyle arkadaşlar ki insanın hatalarını
gördüklerinde güzel ve münasip bir dille
insana gösteriler.

وَسَاعَةً تَخْلُونَ فِيهَا لِلذَّاتِكُمْ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ

4-Vaktin bir kısmını da haram olmayan lezzetlere ayırır."

Günümüzde tatil ve gezmeler haram ve günah meclislerine dönmüştür. Yüce Allah tüm nimetleri mümin ve salihlerin istifade etmesi için yaratmıştır. Onlardan helal bir şekilde olarak faydalanmalıyız.

Eş ve Çocukların Hatalarını Söylemek

Bazen insan eşi ve çocuklarının hatasını dolaylı olarak söylemelidir.

Bir gün Peygamberimiz, Hz. Fatma'nın (s.a) evine geldi. Hz. Fatma (s.a) evine yeni bir perde takmıştı. Onun yaptığı yanlış bir şey değildi, çünkü o masumdu, fakat bazı şeyleri masumların yapmaması gerekir, yaparsa terk-i evla olarak yorumlanır.

Resul-i Ekrem (s.a.a), ne zaman kızının evine gitse önce hâl hatır sorardı. Ama o gün hâl hatır sormadan geri döndü. Çünkü Medine'nin fakirlik ve yokluk döneminde kızının yaptığını uygun görmedi. Hz. Fatma (s.a) olayın fakına vardı. Perdeyi çıkarıp sattı ve fakir fukaraya sadaka vererek Allah Resul'ünün (s.a.a) hoşnutluğunu kazandı.¹²

Peygamberimiz (s.a.a) kızına dolaylı olarak hatırlatmada bulundu. Eşlerde birbirlerinin hatasını bazen dolaylı olarak hatırlatmalılar.

Anne ve babalar özellikle gençleri doğru ve uygun bir yolla uyarmalıdır. Onları arkadaşlarının yanında küçük düşürmeden, hiddetlenip hakaret etmeden, onur ve gururunu kırmadan uyarıda bulunmalıdır.

Ömer b. Abdülaziz

Ömer b. Abdülaziz, Muaviye'nin minberlerde başlattığı Ehlibeyt'e lanet okuma geleneğini kaldırmasıyla hatırlanmaktadır. O ayrıca Peygam-

---

¹²-*Biharu'l Envar*, c.85, s.93; *Müstedreku'l-Vesail*, c.6, s.511

berden (s.a.a) yaklaşık bir asır sonra hadis yazma yasağını da kaldırdı.

Ömer b. Abdülaziz, cuma namazları, dualar ve namazlardan sonra İmam Ali'ye (a.s) okunan laneti nasıl kaldıracağını düşünüyordu. Bir gün aklına şöyle bir plan geldi; Yahudi bir gence saraya gelip âlimler ve devlet yetkilileriyle yapılan toplantıda kızını istemesini söyledi. Bu arada, "Sen kimsin, kendini tanı!" diye soracağını ardından kendisinin, "Müslüman olmayana kız verilmez" diyeceğini, onunda, "Öyleyse neden Peygamber kızını Ali'ye verdi" diye sormasını ve gerisini kendisine bırakmasını istedi.

Ömer b. Abdülaziz, âlimler ve ileri gelenlerle toplantıdayken bu genç içeri girdi.

- Ömer b. Abdülaziz: "Ne istiyorsun?"

- Genç: "Sizin kızınıza talibim."

- Ömer b. Abdülaziz: "Kimsin, neyin nesisin?"

- Genç: "Ben Yahudi bir gencim."

- Ömer b. Abdülaziz: "Biz Müslüman olmayan birine kız vermeyiz."

- Genç: "Peki Peygamber neden Ali'ye kızını verdi?"

- Ömer b. Abdülaziz: "Sus dışarı çık, Ali ilk Müslümandır. İmam Ali'nin kedisi şöyle buyurmuştur:

أَيْنَ كَانُوا أَوْلِيكَ وَإِنَّا أُصَلِّيَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَغِيرًا لَمْ يُكْتَبْ عَلَيَّ صَلَاةٌ
وَهُمْ عَبَدَةُ الْأَوْثَانِ

"Ben küçükken namaz bana daha yazılmadan Peygamberle birlikte namaz kılarken putlara kulluk edenler neredeydiler?"

- Genç: "Ali Müslümansa niçin ona küfür ve lanet ediyorsunuz?"

- Ömer b. Abdülaziz: "Ben bilmiyorum."

Sonra etrafındaki âlimlere dönerek, "Hadi bakalım bu gencin cevabını verin? Neden Ali'ye lanet ve küfür ediyorsunuz?" diye sordu. Âlimlerin hiçbir cevabı olmadı. Ömer b. Abdülaziz oracıkta laneti yasakladı ve yerine şu ayetin okunmasını emir verdi:¹³

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾

*"Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin."*¹⁴

Böylece Ömer b. Abdülaziz mantıklı bir yaklaşım ve doğru bir metotla laneti ortadan kaldırdı.

13-Ayetullah Mezahiri; *Nefisle Cihad*, c.1, s.11

14-Haşr, 10

Bizler bir ev yaptırdığımızda bilirkişiye müracaat edip plan proje çizdiriyoruz ama sıra çocuk eğitimine gelince kimseden yardım almıyoruz.

Nedense hatalı insanlar devamlı yaşantıları hata ve yanlışlarla dolu kişilerden örnekler verirler. Notu iyi olmayan tembel öğrenci kendisinden kötü öğrenciyi örnek verir. "Neden eşini dövüyorsun?" denildiğinde, "falanca adam her gün eşini dövüyor" diyerek cevap veriyor. "Neden çocuğuna eziyet ediyorsun?" denildiğinde hemen "bak falanca komşu oğlunu evden kovmuş" diyor. Bu gibi bahane ve hata aramalar ailenin düzen ve samimiyetini zedelemekte, aile ortamındaki sevgi ve saygıyı ortadan kaldırmaktadır

İmam Sadık'ın (a.s) Aile Hakkındaki Tavsiyesi

Adamın biri İmam Sadık'ın (a.s) yanına gelecek şöyle dedi: "Ey peygamberin evladı! Ailem benim sözlerimi dinlemiyor, onu eğitip öğretmem için bir emriniz var mıdır?"

İmam Sadık (a.s) şu ayeti tilavet etti:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾

*"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."*¹⁵

Ardından şöyle buyurdu: "**Aileni kötülüklerden koru!**" Yani yaşamında kötü ve çirkin ameller olmasın. "**Onlara Allah'a itaat etmelerini emret!**" Yani namaz, oruç vb. farizaları yerine getirmelerini söyle. "**Onları hayır işlere alıştırt!**" Yani sadakayı küçük çocuğunun eliyle ver, bir yere yardım etmelerini söyle, eve gelen misafirlere kapıda durup hoş geldiniz söylet. "**Farizalara önem vermelerini sağla!**"

İmam şöyle devam etti: "**Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun ayetinin tefsiri budur.**"

Şehid Mutahhari sabah ezanından önce çocukların uyanmaması için çok sessizce abdest alıp teheccüd kılar, Kur'an tilavet ederdi. Sabah ezanı olduğunda da yüksek sesle ezan okur, çocukları ezan sesiyle uyandırıp abdest alıp cemaat namazı kılardı.

Günah ve isyandan kendisini alamayan ebeveyn evlatlarını günahahtan nasıl alıkoyabilir?

Kur'an ve hadisler aile kurumuna çok önem vermiştir. Nitekim şöyle buyuruyor:

*"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."*¹⁶

Bir diğer ayette de şöyle buyruluyor:

16-Tahrim, 6

﴿إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ﴾

"Şüphesiz hüsrana uğrayanlar, kendilerini ve ailelerini hüsrana sokanlardır."17

Dikkat ederseniz bu ayetlerde hep aileden söz edilmektedir, bu da Kur'an'ın aileye verdiği önemi göstermektedir. Ailedeki çocuklar sağlıklı ve doğru olursa toplumda sağlıklı ve doğru olacaktır.

Ailede, anne baba birer örnek ve olgudurlar. Tembel, uyuşuk bir baba evladına nasıl örnek olabilir? İffetine, hicabına dikkat etmeyen bir anne kızına nasıl örnek olabilir? Her gün huzursuzluk, kavga, hakaret, saygısızlık ortamında büyüyen bir çocuğun psikolojisi nasıl olur?

AİLE İÇİ ŞİDDET

Aile huzuruna zarar veren, sıcak aile ortamına gölge düşüren konulardan birisi de aile içi şiddet ve kavgalardır. Şiddet, öfke ve sinire hâkim olmamak, yani kavga ve fiziki işkence etmek, yani eşini ve çocuklarını rencide etmektir.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor: **"Eşine bir tokat vurana kıyamet günü cehennem zebanileri 70 cehennem tokadı vuracaktır."**¹

Eşe ve çocuklara saygı ve sevgi göstermek peygamberlerin ahlakındadır.

Nitekim Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

مَنْ أَخَذَ زَوْجَةً فَلْيُكْرِمَهَا

"Evlenen, eşine saygı göstersiz."²

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

1-Müstedreku'l-Vesail, c.14, s.250

2-Müstedreku'l-Vesail, c.1, s.412

مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ

"Kadınları sevmek peygamberlerin ahlakındandır."³

Bazen Peygamberimizin bazı eşleri, yersiz istekleriyle Peygambere karşı kaba ve kırıcı oluyorlardı. Peygamberimiz eşlerinin kaba tavırlarına karşı, onlarla birkaç gün konuşmuyor veya yatağını ayırıyordu.

Aile içi şiddet sadece dövüp, yaralamak gibi fiziki eziyetle olmamaktadır. Şiddet bazen sözle olur, eşine kırıcı, rencide edici sözleri sarf etmek, başka kadınları övüp onu yermek gibi.

Kur'an, evinde şiddet olan birkaç aileden söz etmiştir. İlk aile şiddeti Hz. Âdem'in hanesinde baş gösterdi. Kabil şiddet göstererek kardeşi Habil'i öldürdü:

﴿فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

"Onu öldürdü ve ziyankârlardan oluverdi."⁴

İnsan niye kardeşini öldürsün ki? Bazı rivayetlerde nedeni şöyle açıklanmıştır: Habil'in kurbanı kabul olduğu için Kabil kardeşini kıskandı ve öldürdü.

İkinci aile şiddeti Hz. Yakub'un hanesinde baş gösterdi. O hazretin çocukları ilk başta Yusuf'u

3-Usul-u Kâfi, c.5, s.320; et-Tehzib, c.7, s.403; Vesailu's-Şia, c.20, s.22

4-Maide, 30

öldürmek istediler, daha sonra vazgeçip kuyuya attılar.

﴿اقتُلُوا يُوسُفَ﴾

"Öldürün Yusuf'u."⁵

Netice olarak her iki ailede de şiddetten dolayı huzursuzluklar yaşandı.

Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Neden anne, baba birbirlerine eziyet ederler? Neden çocuklarını döverler? Neden ailede muhabbet ve sevgi hâkim olmaz?

Ailelerdeki şiddetin nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

1. Haset

Aile içinde huzursuzluk ve sorunlara neden olan hastalıklardan ilki hasettir. Haset bazen fiziki şiddete dönüşebilmektedir. Kabil'in kardeşini öldürmesi ve Hz. Yusuf'un kardeşlerinin yaptıkları gibi.

Yüce Allah herkese bir yetenek vermiştir. Kimine kız, kimine erkek, kimine zenginlik, kimine fakirlik, kimine hastalık kimine de sağlık vermiştir.

5-Yusuf, 9

İmam Cevad (a.s) şöyle buyuruyor: **"İnsanlar arasında bu farklılıklar olmasaydı helak olurlardı."**

Kur'an, insanların farklı yaratıldığına hatta peygamberlerin bile bazılarının bazılarına tercih edildiğini buyurmaktadır. Hz. Süleyman'la (a.s) Hz. Yakub (a.s) bir mi? Hz. Süleyman zengindi, Hz. Yakub (a.s) hasta ve fakirdi. Peygamberlerin eşlerinden bazıları son derece mümine iken Hz. Nuh ve Lut peygamberlerin hanımları gibi bazıları da iman etmemişlerdir. İmamlarımızın da yaşantıları farklıydı. Dolayısıyla bu kıskançlık niye ki? Evi, arabası olanı, hacca gideni dert ve sorun etmemek lazım.

İmam Rıza (a.s), Peygamberimizden (s.a.a) şöyle naklediyor:

دَبَّ إِلَيْكُمْ دَاءُ الْأُمَّمِ قَبْلَكُمْ الْبَغْضَاءُ وَالْحَسَدُ

"Geçmiş ümmetlerin düşmanlık ve haset hastalığı size gelmiştir."⁶

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

لَا حَسُوْدَ لَذَّةٍ

"Hasetçinin lezzeti olmaz."⁷

6-*Vesailu's-Şia*, c.15, s.367; *Biharu'l-Envar*, c.70, s.252; *Uyun-u Ahbar-i Rıza*, c.1, s.312

7-*Men La Yehzaruhu'l Fakih*, c.4, s.394; *Müstedreku'l Vesail*, c.7, s.29; *Biharu'l Envar*, c.69, s.193

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

لا راحة لحسود

"Hasetçinin rahatlığı olmaz."⁸

Yani ne arkadaşı ve ne de bir dostu olur.

Hız. İbrahim (a.s), Hacer ve oğlu İsmail'i Mekke'nin ıssız çölüne bırakmasının nedeni Sara'nın kıskançlığıydı.

Ailede haset ve şiddet konusuna dikkat edilmelidir, herkes sahip olduğuyla yetinmeyi öğrenmelidir ki rahat ve huzurlu olsun.

2. Suizan

Aile içinde huzursuzluk ve sorunlara neden olan hastalıklardan ikincisi suizandır.

Maalesef bu hastalığa yakalanan birçok kadın ve erkek vardır. "Kimle Konuştun?" Seni niye aradı? Nereden tanıyorsun?" türden birçok yersiz sorular aile huzurunu ve düzenini bozmaktadır.

Eşler arasında karşılıklı güven olmazsa birlikte yaşam ve evlilik devam etmez.

İmam Ali şöyle buyuruyor: **"Kardeşinin ağzından çıkan bir sözünü iyiye yorumlama yolları varsa suizanda bulunma."**⁹

8-Müstedreku'l-Vesail, c.12, s.17; Biharul-Envar, c.70, s.256; Gururu'l Hikem, h.6830

9-Usul-u Kâfi, c.2, s.362; Vesailu's-Şia, c.12, s.302; Biharul-Envar, c.72, s.99.

3. Kötü Eğitim

Aile içinde huzursuzluk ve sorunlara neden olan hastalıklardan üçüncüsü kötü eğitimidir.

TV'lerde yayınlanan bu film ve diziler, ailelere kötü örnek olmaktadır. Filmlerde konu edilen şatafatlı yaşamlar, görkemli evler, arabalar, kabarık harcamalar, gayri ahlaki hareketler toplum ve aileyi derinden zedelemektedir. Dikkat ederseniz bir film yayınladıktan sonra orada sarf edilen sözler, hareketler aile fertleri arasında hemen dolaşmaya başlamaktadır.

4. Fakirlik ve İşsizlik

Aile içinde huzursuzluk ve sorunlara neden olan hastalıklardan dördüncüsü fakirlik ve işsizliktir.

Bazen ailede fakirlik şiddet ve sorunlara neden olmaktadır. Aileler şunu iyi bilmeliler ki fakirlik Hz. Âdem'den günümüze kadar var olan bir gerçektir. Bu mesele sorun edilerek çocukların önünde kavgayla çözülecek bir mesele değildir.

Bazen azla yetinmeyip, hemen büyük gelire sahip olma arzusu da çalışmaya engel olmaktadır.

Zürare diyor ki: "Adamın birisi İmam Sadık'ın (a.s) yanına gelerek şöyle arz etti: "Efendim! Elim sağlam olmadığından onunla iş yapamıyorum, elimde ticaret edecek kadar sermayem de yok, ben yoksul ve fakir biriyim." İmam şöyle

buyurdu: "**Çalış, başının üzerinde taşı ve insanlara muhtaç olma!**"¹⁰

İmam adama git evinde otur, sana yardım etsinler buyurmadı. İnsan kendi elinin emeğinden daha temiz bir rızık yememiştir.

5. Ailede Karşılıklı Anlayış Sorunu

Aile içi sorunlardan bir diğeri eşlerin birbirlerini anlamamaları ve anlamaya çalışmamalarıdır. Anne, baba ve evlatlardan oluşan ailede, "ben" yerine "biz" zihniyeti ve anlayışı hâkim olmazsa, ailedeki müşterek haklar zayi olur. Aile, 3-5 günlük geçici bir yolculuk değil ki sabır ve tahammülle geçirilsin.

Ailede karşılıklı anlayış meselesi çok önemlidir. Aile sıcaklık ve samimiyetine zarar gelmemesi için eşlerin dikkat etmesi gereken kurallar şunlardır:

Anlayışı Sağlayan Unsurlar

1. Eşlerin Birbirlerini Tanıması

Erkek hanımını, hanım da erkeği tanımadığı sürece karşılıklı anlayışa sahip olamazlar. Eşler genelde yüzeysel olarak birbirlerini tanırlar, detaylı olarak tanımazlar. Neden hoşlanır, hangi yemeği sever, hangi rengi sever, neleri sever neleri sevmez bilmezler. Yüzeysel tanıma yeterli

---

10-*el-Mehecetu'l-Beyza*, c.3, s.143; *Usul-i Kâfi*, c.5, s.77

değildir. Eşler birbirlerinin psikolojisini, huylarını çok iyi tanımalıdır.

20-30 yıldır evli olanlar bile maalesef hâlâ birbirlerinin huyunu suyunu tanımamış ya da önemsememiştir. Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

الْمُؤْمِنُ يَأْكُلُ بِشَهْوَةِ أَهْلِهِ، وَ الْمُنَافِقُ يَأْكُلُ أَهْلَهُ بِشَهْوَتِهِ

"Mümin bir şey yemek isterken, ailesinin isteğine göre yer. Münafık ise ailesi, onun isteğine göre yer."¹¹

Yani ailede anne yemek yapmak istediğinde çoğunluğun istek ve arzusunu göz önünde bulundurmalıdır. Münafık ve müminin arasında birçok farklılıklar vardır. Münafık sözünde durmaz, ihanet eder, yalan konuşur. Hadis şunu anlatmak istiyor; Müminin bariz özelliği uyumlu olmasıdır hatta yemek yemede dahi kendi isteğini dayatmaz.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَعَاشِرُوهُمْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُمْ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

*"Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur."*¹²

11-Usul-u Kâfi, c.4, s.12; Müstedreku'l-Vesail, c.14, s.331; Biharul-Envar, c.45, s.291.

12-Nisa, 19

Ayetteki, "*onlarla iyi geçinin*" cümlesinden maksat nedir?

Allame Tabatabai bu ayetin tefsirinde şöyle diyor: "Maruf yani Müslümanlar, müminler ve mütedeyyinler arasında tanınmış iyi şeylerdir. Örneğin; sözünde durmak, ahde vefa, güzel davranış, güzel konuşmak vb."

Ayetin devamı da dikkat çekici ve önemlidir. Ailelere diyor ki eşlerin sorunu varsa şöyle ve böyledir diyorsa "*eğer onlardan hoşlanmadıysanız*", hareketi, tutumu hoşuna gitmiyorsa, Kur'an buyuruyor: "*Siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur.*" Yani sabırlı olun iyilikleri düşünün, kötülükleri görmezlikten gelin, uyumlu olmaya çalışın, Allah size pek çok hayır verir.

"*Pek çok hayır*" konusunda diğer ayette şöyle buyurulmaktadır:

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

"*Hikmeti dilediğine verir. Kime hikmet verilmişse şüphesiz ona çokça hayır verilmiştir.*"¹³

Yani kim eşinin bir yanlışına tahammül ederse, onu görmezlikten gelirse Allah ona pek çok hayır verir. Bazı rivayetlerde "*Pek çok hayır*" cümlesinden maksat Allah'ın salih evlatlar vermesi olarak yorumlanmıştır.

13-Bakara, 269

Eşler uyumlu olmalı yani inatçı olmamalı, birbirini ezmemeli, hakaret etmemeli ve birbirlerini başkalarıyla kıyaslamamalıdır.

Yani birbirinin iyiliklerini görmeli, akrabalar, dostlar yanında zayıf noktalarını söylememeli, iyiliklerinden söz etmelidirler. Çünkü eşler birbirlerinin örtüsüdür.

Kur'an şöyle buyurmaktadır:

﴿هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ هُنَّ﴾

*"Onlar sizin için elbisedir, siz onlar için elbisesiniz."*¹⁴

Kim elbisesini pisletip kirletmek ister ki? Yani biriniz tahkir oldunuz mu diğerinizde tahkir olmuşsunuzdur aslında.

Peygamberimiz kadınların en kötüsünü şöyle tanıtmıştır: **"Kadınlarınızın en kötüsü, inatçı, mantıksız, ısrarcı ve kocasına itaat etmeyen, kendisini büyük görüp akrabalarını tahkir edendir."**¹⁵

Yani, "Ben okumuşum, doktor olmuşum, profesör olmuşum, senin ailen cahildir, okumamışlar, bizim aile ise kültürlü ve zengindir" gibi şeyler söylememeliler. Kur'an'ın tabiriyle eski cahiliye Arapları gibi davranılmamalıdır. Nitekim Kur'an'da şöyle geçer:

14-Bakara, 187

15-Usul-u Kâfi, c.5, s.326; Vesailu's-Şia, c.20, s.34

﴿أَهَاكُمُ التَّكَاثُرُ﴾

"O çoklukla övünme kuruntusu sizleri oyaldı." dememeliler. Yani çokluk kuruntusu, aile sevgi ve mutluluğunu unutturdu.

﴿حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾

"Ta kabirlere kadar gidip ziyaret edişinize kadar!"

﴿كَأَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾

"Öyle değil, ileride bileceksiniz!"

Ey anne ve babalar! Huzur, sevgi, muhabbet bunlarla kazanılmaz, bu kuruntular haneyi zindan eder, cehennem kuyusuna çevirir.

2. Karşılıklı Saygı

Karşılıklı saygı sadece eşler arasında olan genel bir saygı değildir. Yani kadının erkeğe, erkeğin kadına gösterdiği saygı olması gereken bir saygıdır. Karşılıklı saygıdan maksat birbirlerinin istek ve arzularına teveccüh etmeleridir. Aileye benlik yerine "biz eksenli" düşünce hâkim olmalıdır.

Peygamberin Övgüsüne Mazhar Olan Kadının Sıfatları

Bir gün adamın biri Peygamberin (s.a.a) yanına gelip şöyle arz etti: "Ya Resulullah! Benim

bir eşim var, evden ayrıldığımda beni uğurlar, eve geldiğimde karşılar, yorgunluk ve sıkıntımı giderir. Ya Resulullah! Beni üzgün görünce neden üzgünsün diye sorar? Eğer hüznün rızık ve geçim içinse Allah ona kefil olmuştur, eğer kıyamet ve ahiret içinse Allah daha da çoğaltsın der.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyurdu:

إِنَّ لِلَّهِ عُمَّالًا وَ هَذِهِ مِنْ عُمَّالِهِ لَهَا نِصْفُ أَجْرِ الشَّهِيدِ

"Allah'ın yeryüzünde birtakım işçileri vardır ve bu da o işçilerden birisidir. Bu kadına o amelinden dolayı şehidin sevabının yarısı verilir."¹⁶

Şehid yüce makama ulaşmış biridir. Yine bir diğer hadiste Allah Resülü (s.a.a) şöyle buyuruyor:

إِنَّ فَوْقَ كُلِّ بَرٍّ بَرٌّ حَتَّى يُقْتَلَ الرَّجُلُ شَهِيدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

"Her iyiliğin üstünde bir iyilik vardır, Allah yolunda öldürülmekten daha üstün iyilik yoktur."¹⁷

Bir diğer rivayette şöyle buyuruyor:

يَنْظُرُ فِي وَجْهِ اللَّهِ

16-Men La Yehzaruhu'l Fakih, c.3, s.389; Vesailu's-Şia, c.20, s.32.

17-Müstedreku'l Vesail, c.11, s.9; Biharu'l-Envar, c.71, s.69; Camiu'l-Ahbar, s.83

"(Şehit) Allah'ın yüzüne bakar."¹⁸

Neden biz İslami kaynaklardan uzaklaştık veya uzaklaştırıldık? Neden bu kadar batı kültürünü ve rengini aldık? Neden dini sevgi ve muhabbet aramızda azaldı?

Karşılıklı saygının anlamı günah ve isyanda birbirine itaat etmek değildir. Bazıları hanımının uygun olmayan elbiseyle dışarı çıkmasına saygı gözüyle bakar. "Gel, falan düğüne gidelim" dediğinde, "Sakıncası yoktur, saygılı olmalıyız" der. İsyan ve günahta birbirlerinin sözüne kulak verenler hakkında Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

مَنْ أَطَاعَ امْرَأَتَهُ أَكْبَهُ اللَّهُ عَلَىٰ وَجْهِهِ فِي النَّارِ

"Kim hanımına itaat ederse Allah onu yüzü üstü cehennem ateşine atacaktır."

Hadis, hanıma itaatten günah ve isyanı kast etmektedir. Ama eğer hanım, "cemaat namazına gidelim", "ziyarete gidelim", "sila-i rahim edelim" gibi Allah'ın hoşnut ve razı olacağı işleri talep ederse orada hanıma itaat etmek elbette güzel şeydir.

Züheyr, Kerbela yolunda hanımın sözüne kulak vererek kurtuluşa erdi. Nitekim yukarıdaki hadisin devamında Resulullah'a: "Ya Resulullah, buyurduğunuz itaat nasıl bir itaattir?" diye sorulduğunda şöyle buyurdu:

18-et-Tehzib, c.6, s.121

قَالَ تَطْلُبُ إِلَيْهِ أَنْ تَذْهَبَ إِلَى الْحَمَّاتِ وَالْعُرْسِ وَالنِّيَاحَاتِ وَالثِّيَابِ
الرِّفَاقِ فَيُجِيبُهَا

"Kadın karma (kadın erkeğin karışık olduğu) hamama, çalgılı düğüne gitmesi, kocasının da ince elbise giymesine razı olmasıdır."¹⁹

Peygamberimiz (s.a.a) bir başka hadiste şöyle buyuruyor:

لَا طَاعَةَ لِمَخْلُوقٍ فِي مَعْصِيَةِ الْخَالِقِ

"Günah işleyerek yaratana itaat olmaz."²⁰

Bazıları da ilahi emir olan hicap ve iffeti ayakları altına alıyor, sonrada kalp temizliğinden söz ederek, önemli olan insanın kalbinin temiz olmasıdır diyorlar.

Zaten sorun kalbin temizliğinden kaynaklanmaktadır. Temiz kalp Allah'a karşı gelir mi? Bu nasıl bir temiz kalptir ki yüce yaratandan başka her şeye itaat etmektedir.

3. Eşlerin Süslenmesi

Eşlerin birbirlerine karşı süslenmeleri aralarındaki sevgi ve muhabbeti çoğaltan şeylerdendir. Eşler giyim, kuşam ve kıyafetlerine dikkat

---

19-*Vesailu's-Şia*, c.20, s.32.

19-*Vesailu's-Şia*, c.2, s.50; *Biharu'l-Envar*, c.100, s.243

20-*Men La Yehzaruhu'l-Fakih*, c.4, s.381; *Vesailu's-Şia*, c.16, s.154

etmelidir. Bu konu neredeyse toplumun ana sorununa haline gelmiştir.

Bir gün hocanın aceleyle gittiğini gördüler. Hocaya, "hocam, hayrola bu acelen ne?" diye sorduklarında dedi ki: "Hanım düğünden gelecek yeni elbise giymiş onu bende göreyim diye acele ediyorum!"

Eşler dışarıya süslendiği kadar kendine eşine süslense birçok sorun çözülmüş olur.

Ravi şöyle der: "İmam Musa Kazım'ın huzuruna gittim, İmam saçlarını kısaltmış, sakalını boyatmıştı. İmama: Efendim çok şık olmuşsunuz dedim. İmam şöyle buyurdu: Bu kadınların iffeti için çok önemlidir ve ardından şunları ekledi: **"Sizler eşlerinizin nasıl olmasını istersiniz? Kirli, pasaklı, bakımsız olmasından hoşlanırmısınız? Onlar da sizin bakımlı ve düzgün olmanızı ister."**²¹

Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

إِغْسِلُوا ثِيَابَكُمْ وَخُذُوا مِنْ شُعُورِكُمْ وَاسْتَاكُوا وَتَزَيَّنُوا وَتَنْظَّفُوا فَإِنَّ
بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمْ يَكُونُوا يَفْعَلُونَ ذَلِكَ فَزَنَتْ نِسَائِهِمْ

"Elbiselerinizi yıkayınız, saçlarınızdan kısaltınız, süslenip güzel kokular sürünün, kirlere temizlenin. Çünkü Benî İsrail erkeleri kendilerini temizlemeyip, saç sakallarını

21-*Usul-u Kâfi*, c.5, s.567; *Men La Yehzaruhu'l Fakih*, c.1, s.122; *Vesailu's-Şia*, c.2, s.88

toparlamadığı, güzel kokular kullanmadıkları için eşleri fesat ve kötülüğe bulaştılar."²²

Gerçekten insan bazılarının kılık kıyafetini görünce nefret ederken eşi nasıl nefret etmesin ki? Saçı sakalı toparlamak ve kısaltmak demek, başkalarını taklit etmek, onlara özenmek, saçlarınızı şekilden şekle sokmak demek değildir.

22-Nehcü'l Belaga, s.226-377

HİCAP

Kur'an nezdinde kadın ve erkek değer bakımından eşittir. Kur'an'ın ayetlerine biraz dikkat eden bunu görür.

﴿لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا كَتَبْنَ﴾

*"Erkeklerin, kendi kazançlarından payları var, kadınların da kendi kazançlarından payları var."*¹

Ayet son derece net ve soruya mahal bırakmaksızın herkesin amellerinin karşılığını alacağını buyurmaktadır.

﴿أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى﴾

*"Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayi etmeyeceğim."*²

Yüce Allah, ameli işleyenin cinsiyetine bakmaksızın mükâfat ve ceza vermektedir.

1-Nisa, 32

2-Âl-i İmran, 195

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾

"Andolsun ki biz Âdemoğullarını üstün ve onurlu kıldık."³

Başka bir ayette Allah altında üstünlüğün ancak takvayla olduğu ifade ediliyor:

﴿إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَّقِيكُمْ﴾

"Şüphesiz, Allah katında en değerliniz, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır."⁴

Ahzab suresinde ise şöyle buyuruluyor:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيماً﴾

"Şüphesiz Müslüman erkeklerle Müslüman kadınlar, mümin erkeklerle mümin kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını

3-İsra, 70

4-Hucurat, 13

*koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır."*⁵

Kadın ve erkek arasında cismi ve ruhi farklılıklar olabilir, kadın fiziksel olarak güçsüz, erkek güçlüdür, kadın duygusaldır, erkek değildir. Ama İslam'a göre iman, sabır, ibadet vb. meselelerde kadın ve erkek arasında hiçbir fark yoktur.

Kur'an'ın Hicap Konusundaki Emri

Mukaddes İslam dini kadınlara birtakım özel lütuflarda bulunmuştur. Onlardan biri hicaptır. İslam kadından bu önemli lütfu koruyup ve kollamasını önemle istemiştir. Tabii ki erkeklerinde hicabı olmalıdır. Kadına hitap olunan hicap emri erkeklere de verilmiştir.

Kur'an, hanımlar için şu üç çeşit hicabı tavsiye etmiştir.

1. Bedenin Hicabı

Birinci Ayet

﴿وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ﴾

*"Kadınlar başörtülerini göğüslerinin üzerine kadar salsınlar..."*⁶

5-Ahzab, 35

6-Nur, 31

Yani tüm bedenlerini kapatsınlar. Ayetin orijinalinde geçen Humar, uzun başörtü demektir. Cahiliye döneminde kadınlar humar denen bu uzun başörtüsünü başlarına atıp kulaklarının arkasına geçirirlerdi. Bu örtü boğaz ve göğüs üzerini kapamadığından önden bağlamaz veya iğnelemezlerdi, bu giyimleriyle sokak ve pazarlara çıktıklarında gençler ve imanı zayıf olanlar laf atıp hoş olmayan sözler sarf ederlerdi. Bunun üzerine yukarıdaki ayet nazil oldu.

İkinci Ayet

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِرِزْوَانِكِ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ

مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ﴾

"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına de ki, (dışarı çıktıklarında, yani sokakta, pazarda namahremlerin görecekleri yerlere gittiklerinde) bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler."⁷

Dikkat edersek ayet tüm kadınlara hitap etmiştir.

Ayette geçen "**Celabib**" sözlükte, uzun ve geniş elbise olarak mana edilmiştir. Uzun ve geniş elbise Irak'ta farklı, İran'da farklı, ülkemizde farklı olabilir. Burada önemli olan hicabın vücut hatlarını göstermeyecek kadar uzun ve geniş olmasıdır.

Bu elbise bir kadının Müslüman oluşunun göstergesidir. O hicabıyla herkese, "Ben özgürüm, saygın ve keramet sahibi biriyim, kimse bana ihanet gözüyle bakamaz" mesajını verir.

Peygamberin Kötü Örtünmeye Karşı Tavrı

Akrabalar arasında da örtü ve hicap riayet edilmelidir. Anne, bacı, nine, hala, teyze ve sütkardeş dışındakiler namahremdirler ve onların yanında da İslam'ın örtü konusunda emrettiği sınırı gözetmek gerekir.

Bir gün Ayşe'nin bacası, Peygamberin (s.a.a) evine geldi. Elbisesi inceydi, Peygamber (s.a.a) yüzünü çevirerek şöyle buyurdu: **"Git ve üzerine kalın elbise giyin, bilmez misin namahremine sadece el ve yüzüne şehvet kastı olmadan bakılabılır."**

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ رَقَّ تَوْبُهُ رَقَّ دِينُهُ

"Elbisesi ince ve şeffaf olanın dini de ince ve zayıftır."⁸

Vücut hatlarını gösteren ince elbiseler örtü ve hicap değildir.

Peygamberimiz şöyle buyuruyor: **"İki sınıf insan vardır ki onlar cehennem ehlidirler, onlar gibilerini görmedim; Ellerinde sığırkuy-**

8-Müstederku'l-Vesail, c.3, s.249; Nevadiru'l-Ravendi, s.41

ruğu gibi kamçılar olup insanlara eziyet edenler ve vücutlarını belli edecek ince elbise giyenler."⁹

Peygamberimiz (s.a.a) Baki Mezarlığı yanından geçerken merkebe binmiş bir kadın gördü. Kadının örtüsü merkebin ayağına takılınca yere düştü. Peygamberimiz yüzünü hemen ondan çevirdi. Orada bulunanlar, "Ya Resulullah o pantolon giyinmiştir" dediler. Peygamber (s.aa.) tebesüm ederek, "*Hanımların pantolon giymesi ne güzeldir*" diye buyurdu.

Belirtmek gerekir ki o günün pantolonları günümüzün pantolonları gibi dikkat çekici değildi, geniş ve boldu.

2. Sözün Hicabı

Erkek olsun kadın olsun herkesin konuşmasında bir ölçü, hicap olmalıdır. Konuşmalarında edebe, hicaba riayet etmeyenler var ama bir Müslüman konuşmasında da hicaba riayet etmelidir.

Kadınların konuşmaları iki çeşittir:

- 1- Naz ve cilve ile
- 2- Normal bir şekilde

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا﴾

9-Peyam-i Peygamber, s.430

"Ey Peygamberin hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin."¹⁰

Kur'an ölçüyü bizlere vermiştir. Ne kadınlar ne de erkeler normalin dışında cilveli konuşmamalıdır.

3. Hareket ve Tavırda Hicap

Şehit Murtaza Mutahhari şöyle diyor: "İnsanın hareket ve tavırlarının konuşan bir dili vardır."

Sabah yanınıza gelen birisine, "sen gece uyumadın mı?" diye sorduğunuzda, "nereden bildin?" diye karşı bir soru sorar. Sizde, "şişen gözlerinden, solan çehrenden" dersiniz. Veya karnesini alıp eve gelen çocuğunuzun kapıyı çalışı, merdivenlerden çıkışı karnesinin nasıl olduğundan haber verir. Yalancının gözleri yalan söylediğinden haber verir.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ﴾

"Kaş göz hareketleriyle alay eden her kişinin vay haline."¹¹

10-Nisa, 32

11-Humeze, 1

Bazılarının hal ve tavırları namahremlere davetiye çıkartmakta âdeta gel arkadaş olalım, demektedir. Bazıları da hal ve hareketleriyle çevresine, bana bakma, utan, efendi ol, Allah'tan kork demektedir.

Bunları Kur'an'dan istifade ediyoruz, şöyle buyuruyor:

﴿وَلَا تَبْرَجْنَ تَبْرُجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾

*"Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın."*¹²

Ayette geçen *"Teberrûc"* ziyneti açığa çıkarma demektir. Dar pantolonun, gerdanlığın, küpelelerin, saçın boyası teberrüc'dür.

Bir başka ayette ayaklarınızı yere sert vurmayın diyor:

﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ﴾

*"Gizledikleri ziynetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar."*¹³

Yani hanımlar yürüyüşlerine dikkat etsinler. Bugün toplumda kadınların giyim ve kuşamından kaynaklanan ne kadar çok cinayet ve ahlaksızlık vardır. İnsan kendi amcakızı, dayıkızı, teyzekızına gidip geldiğinde bile hal ve hareketlerine dikkat etmelidir.

12-Ahzab, 33

13-Nur, 31

Hicabın birçok faydaları vardır. Örneğin:

Bireysel etkisi ve faydası: Hicaplı bir hanım başka gözlerin üzerinde olmadığından emin olduğundan ruhen rahat olur.

Ailevi etkisi: Ailede huzur ve güven kaynağıdır, ailedeki küçük kızlara örnek olur.

Toplumsal etkisi: Hicabın toplumdaki faydasını saymakla bitiremeyiz. Kadına kişilik ve şahsiyet vermek, dokunulmazlık kazandırmak, kötülerini kendinden uzaklaştırmak, inancını ortaya koymak, nefsinden özgür olduğunu göstermek vb. gibi daha pek çok faydası vardır. Müslümanlar bu faydaları göz ardı etmemelidir.

Her geçen gün hicapsızlık normalleşmektedir. İslam ve insanlık düşmanları kasıtlı planlı yapıp, İslam toplumunu bozmayı hedeflemiştir.

EMR-İ MARUF NEHY-İ MÜNKER

İyiliği emredip kötülükten sakındırmak hakkında neredeyse herkesin yüzeysel bir bilgisi vardır. Çünkü bu mesele akli ve vicdanı bir meseledir.

Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

مَنْ أَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَى عَنِ الْمُنْكَرِ فَهُوَ خَلِيفَةُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ
وَخَلِيفَةُ رَسُولِهِ

"Kim iyiliği emredip kötülükten sakındırsa, o Allah ve Peygamberinin yeryüzündeki halifesidir."¹

Diğer bir hadiste iyiliği emredip kötülükten sakındırmak ilkesini terk eden Allah'ın sevmediği zayıf mümin olarak tanıtılmıştır:

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيُبْغِضُ الْمُؤْمِنَ الضَّعِيفَ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ، فَقِيلَ:
وَمَا الْمُؤْمِنُ الضَّعِيفُ الَّذِي لَا دِينَ لَهُ؟

قال: الذي لا ينهى عن المنكر

1-Müstedreku'l-Vesail, c.12, s.179

"Allah, dini olmayan zayıf mümini sevmez. Peygamber'e: "Ya Resulullah dini olmayan zayıf mümin kimdir?" diye sorduklarında şöyle buyurdu: **Kötülüklerden sakındırmayandır."**²

İmam Ali şöyle buyuruyor:

مَنْ تَرَكَ انْكَارَ الْمُنْكَرِ بِقَلْبِهِ وَيَدِهِ وَلِسَانِهِ فَهُوَ مَيِّتٌ بَيْنَ الْأَحْيَاءِ

"Kim kötülüğü kalbiyle, eliyle ve diliyle terk ederse o, diriler arasında yaşayan ölüdür."³

Bu ve benzeri hadisleri hepimiz duymuş ve okumuşuzdur. Şehit Mutahhari'nin tabiriyle bu iki mesele toplumda unutulmuş ve göz ardı edilen meselelerdendir.

Evimizde ve etrafımızda namaz kılmayan, günah işleyen, alkol içen, kötülüğe bulaşanlar için ne yapabiliriz? Onları bu kötülüklerinden nasıl uzaklaştırabiliriz? Bunu ancak ailede çocuklara verilecek sağlam ve düzgün bir eğitimle gerçekleştirebiliriz. Aile sağlam ve düzgün olursa toplumda sağlam ve doğru olacaktır.

Münkeri Azaltıp Marufu Çoğaltmanın Yolları

1. İyilik ve Kötülüğü Tanıtmak

Aile ve toplumda iyiliği çoğaltıp, kötülüğü azaltmanın yollarından ilki iyilik ve kötülüğü

2-*Usul-u Kâfi*, c.5, s.59; *Vesailu's-Şia*, c.16, s.122

3-*et-Tehzib*, c.6, s.181; *Vesailu's-Şia*, c.16, s.132

tanıtmak, onların neler olduğunu çocuklara ve gençlere anlatmaktır. Zira bazen genç yaptığı işin haram olduğunu bilmiyor. Defalarca 'Yenge namahrem olur mu?', 'Kızlarla arkadaşlık haram mıdır?' vb. gibi sorularla karşılaşmışız. Bu gibi sorular ailelerin ve toplumunun mahrem ve namahremeleri bilmediklerini göstermektedir.

Kur'an ilk olarak tehlikeli şeyleri tanıtıyor:

﴿وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ﴾

"Yemin edip duran, aşağılıkların hiçbirine itaat etme."⁴

Yani "ey Peygamber yalan konuşan, gıybet eden, sözünde durmayan, ihanet edenlerden uzak dur" diye buyurmaktadır.

İmam Seccad (a.s) oğluna iyilik ve kötülüğü şöyle tanıtıyor; İmam Bakır (a.s) buyuruyor: Babam bana şöyle buyurdu:

يَا بُنَيَّ، أَنْظِرْ خَمْسَةً فَلَا تُصَاحِبْهُمْ وَلَا تُحَادِثْهُمْ وَلَا تَرَافِقْهُمْ فِي طَرِيقٍ

"Ey oğul! Şu beş kişiyle arkadaş olma, onlarla konuşma ve yol arkadaşlığı etme:

1.Yalancıyla; çünkü o sana yakını uzak, uzağı yakın gösterir.

2. Akrabalarıyla irtibatını kesenle; çünkü sıla-i rahim yapmayanların Allah'ın kitabında lanetlendiklerini gördüm.

4-Kalem, 10

3. Fasıkla (aleni günah işleyenle); çünkü seni bir lokmaya veya daha aza satar.

4. Cimri ve hasisle; çünkü en çok ihtiyacın olduğu bir zamanda malını senden esirger.

5. Ahmak ve aptalla; çünkü sana fayda vermek isterken zarar verir."⁵

İmam Ali (a.s), Kufe'de bir sokakta bir gencin uzun elbisesini yerde sürüklediğini gördü. İmam yanına yaklaştı ve: "**Elbiseni topla!**" buyurdu, peşi sıra nedenini şöyle açıkladı: "**Hem elbisen necis olur hem de böyle yapman sana kibir ve gurur getirir.**"

Anneler ve babalar evde bir şeyi yasakladığında onun nedenini ve zararlarını çocukların anlayacağı şekilde anlatarak yasaklamalıdır.

Gerçekten gençlere helal ve haramı anlatmak gerekir, birçoğu birçok şeyi helal bildiği için yapmaktadır.

2. Günah Ortamını Yok Etmek

Aile ve toplumda iyiliği çoğaltıp, kötülüğü azaltmanın yollarından ikincisi günah ortamlarını yok etmektir. Günah yerleri ve ortamları toplumda ne kadar az olursa kötülük o kadar azalır. Toplum el ele vererek meyhane, kumarhane, bar vb. gibi günah mekânlarını ortadan kaldırmalıdır.

---

⁵-*Usul-u Kâfi*, c.2, s.641; *Vesail'uş-Şia*, c.12, s.32; *Müstedreku'l Vesail*, c.8, s.335

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ اسْتَحْسَنَ قَبِيحًا كَانَ شَرِيكًا فِيهِ

"Kötülük ve günahı güzel sayan o günaha ortaktır".⁶

Anne babalar yaptığı tüm işlerde, ne olursa olsun kötü örnek oluyorsa günaha ortaktır. İslami hicaba riayet etmeyen, günah zeminini oluşturanlar günah işleyenlerle aynı suça sahiptirler. Annesinden görüp örtünmeyen, babasından görüp namaz kılmayan bir gencin günahına ebeveynler ortaktır.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ﴾

"Mümin erkeklere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar."⁷

Gözlerini haramdan sakınsınlar yani günah ortamı oluşturmamasınlar. İnsan bakmazsa, günah peşinde koşmaz, bakmazsa gönlünü kaptırıp aile ve çocuklarını perişan etmez.

İnsan hayâlî olmalıdır, yürüyüşüyle bile günah ortamı oluşturmamalıdır. Kur'an, Hz. Şuayb'ın (a.s) kızlarını şöyle vasfetmiştir:

﴿جَاءَتْهُ إِخْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاءٍ﴾

6-Biharu'l-Envar, c.75, s.82; Keşfu'l-Gumme, c.2, s.349

7-Nur, 30

"Nihayet kızlardan biri utana utana yürüyerek ona geldi..."⁸

Evinde genç kızı ve oğlu olan anne ve babalar giyim ve kuşamlarına dikkat etmelidir. Çocuklar birçok şeyi anlamaktalar.

3. Münkerin Karşısına Geçmek

Aile ve toplumda iyiliği çoğaltıp, kötülüğü azaltmanın yollarından üçüncüsü arkadaşça, dostça münkerin karşısına geçmektir.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ مَنْ كَانَتْ ثَلَاثُ خِصَالٍ

"İyiliği emredip kötülükten sakındırmak isteyen de şu üç özellik olmalıdır;

عَامِلٌ بِمَا يَأْمُرُ بِهِ تَارِكٌ لِمَا يَنْهَى عَنْهُ

1-"Kendisi söylediği iyiliği yapmış ve yasakladığı şeyi de terk etmiş olmalıdır." Namaz kılmayan bir baba evladına namazı emredemez. Örtünmeyen bir annenin kızına hicabı emretmesi ne kadar doğru ve etkili olabilir?

عَادِلٌ فِيمَا يَأْمُرُ عَادِلٌ فِيمَا يَنْهَى

2-"Emrettiği ve sakındırdığı şeyde adil olmalıdır."

Davetinde itidalli, orta halli olmalıdır, beklentisi fazla olmamalı ve dinin istediğini söylemelidir. Bazı anne babalar evlatlarından gücünden fazlasını beklememeli, onları yavaş yavaş alıştırmalıdır.

رَفِيقٌ فِيمَا يَأْمُرُ رَفِيقٌ فِيمَا يَنْهَى

3. "İyiliği emrettiğinde ve kötülükten sakındırdığında dostça sevgiyle hareket etmelidir."⁹

Çocukların üzerinde etkili olacak şahısları arayıp bulmalı, onların vasıtasıyla münkerden sakındırmalıdır. Anne baba evladı üzerinde etkili değilse evladının sözünü dinleyen bir arkadaşını aracı koymalıdır.

4. Marufun/ İyiliğin Yaygınlaşması

Aile ve toplumda iyiliği çoğaltıp, kötülüğü azaltmanın yollarından dördüncüsü iyiliği yaygınlaştırmaktır. Yani anne, baba, kardeşler daima birbirlerinin güzelliklerinden söz etmeleridir.

Kur'an şahıslardan söz ederken iyiliklerinden söz etmektedir. Yüce Allah Hz. Zekeriya, Yahya ve Hanımını tarif ederken şöyle buyuruyor:

﴿فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ﴾

Biz de onun duasını kabul ettik ve kendisine

---

⁹-Vesailu'ş-Şia, c.16, s.150; Müstedreku'l-Vesail, c.12, s.187; el-Hisal, c.1, s.109

Yahya'yı bağışladık. Eşini de kendisi için (doğurmaya) elverişli kıldık."

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا

خَاشِعِينَ﴾

*"Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışıyorlar, umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi."*¹⁰

Ayette onların üç özelliğini zikrediyor: Hayır ehliydimler, ümitle yaşarlardı ve Allah karşısında huşu sahiplileriydi.

Yüce Allah, Hz. İsmail'i (a.s) anarken şöyle buyuruyor:

﴿إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ﴾

*"Çünkü o sözünde doğru bir kimse idi."*¹¹

Hz. Eyyub'tan (a.s) söz ederken de şöyle buyuruyor:

﴿إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ﴾

*"Doğrusu biz onu sabırlı bulmuştuk. Ne iyi kuldu, daima Allah'a yönelirdi."*¹²

Anneler ve babalar, Kur'an'ın bizlere verdiği bu mesajları örnek almalıyız, Herkesin bir güzel tarafı vardır, bizler her zaman insanların iyi hâsletlerine, olumlu yönlerine bakmalıyız.

10-Enbiya, 90

11-Meryem, 54

12-Sad, 44

İmam Hüseyin (a.s), Aşura günü Hür b. Yezid Riyahi'nin hangi yönüne baktı? İmam Hüseyin, Hürr'e **"Sen bizim yolumuzu kestir, Benî Ümeyye'nin hizmetindesin"** demedi, aksine **"Anan senin adını ne de güzel koymuş"** dedi. Yani İmam Hüseyin (a.s) onun güzel yönüne baktı.

Peygamber camide geçmişi iyi olmayan bir genci namaz kılarken gördü, namazı bittikten sonra ona: **"Aferin, ne güzel namaz kılıyorsunuz."** diye buyurdu.

Allah'ın sıfatlarından birisi de güzellikleri aşikâr etmesi, kötülüklerin üzerini örtmesidir. Nitekim birçok duada şöyle gelmiştir:

يَا مَنْ أَظْهَرَ الْجَمِيلَ وَ سَتَرَ الْقَبِيحَ

"Ey güzellikleri zahir eden ve kötülükleri örten!"¹³

Bir gün Peygamberimiz (s.a.a) bir cenaze merasimine davet edilmişti. Namaz kıldırmak için öne geçti, cemaat birbirine ölen şahsın kötülüklerini anlatmaya başladı. Peygamberimiz (s.a.a) cemaate dönerek: **"İçinizden bu adamın bir iyiliğini gören yok mu?"** diye sordu. Adamın birisi: "Ya Resulullah! Bir gün benim yerime nöbet tuttu" deyince Peygamberimiz (s.a.a): **"Bu, yeterlidir"** deyip namazını kıldı.

Bizlerde özellikle gençlerin iyi yönlerine bakmalıyız. Birinin hicabı kötü olabilir veya hiç olmayabilir ama namaz kılıyor, oruç tutuyorsa afezin deyip teşvik etmeli, bunun yanı sıra hatasını da güzel bir dille söylemeliyiz.

5. Müspet Zemin Oluşturmak

Anneler ve babalar! Var gücümüzle günah ve hatalara olan eğilimleri doğruya ve güzelliğine doğru yönlendirmeliyiz. Hz. Lut (a.s) kavminin günaha bulaştığını görünce:

﴿قَالَ يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هُنَّ أَطْهَرُ لَكُمْ﴾

*"Ey kavmim, dedi: İşte benim kızlarım, bunlar sizler için daha temizdir."*¹⁴

Aile ve toplum bir kötülüğü bertaraf etmek için alternatifler üretmelidir. Anneler ve babalar evde bir şeyi yasaklamak istediklerinde onun yerine bir şeyler koymalıdır.

EĞİTİMDEKİ YANLIŞLIKLAR

Çocukların eğitim meselesi günümüzün önemli konularındandır. Çocuklarımızı nasıl namaz kılan, dindar, efendi ve çalışkan birisi olarak yetiştirebiliriz? Tabii ki onları eğiterek ve terbiye ederek.

Eğitim ve Terbiye Nedir?

Eğitmek ve terbiye etmek demek yetenekleri ortaya çıkarmak, tozlanmış fitratın tozunu temizlemek demektir. Herkesin temiz ve pak tevhidî bir fitratı vardır, günahsız yaratılmıştır, hiç kimse günahkâr ve asi olarak dünyaya gelmemiştir. İnsanlar zamanla putperestliğe yöneldi, zamanla doğruluk yerini yalana, merhamet yerini zulme, sevgi ise yerini şiddete bıraktı.

Çocuklarımızı ve etrafımızı temiz fitratına döndürdüğümüz zaman eğitim ve terbiye vazifemizi yapmış oluruz. Nitekim Arapçada tohum ekip, onun çürümemesi ve yeşermesi için yapılan işlere eğitim ve terbiye denmektedir.

EĞİTİMİN HEDEFİ

Eğitimden hedef nedir? Niçin eğitim?

Cevabı tek kelimedir; kendimiz ve etrafımızla sorun yaşamamak, kendimiz ve etrafımızla barışık olmaktır. Eğitilmiş biri, Allah'a olan vazifesini, kendisine ve etrafına karşı olan vazifelerini bilir, Allah'ın kulu olduğunun farkına varır. Sabah kalkıp namaz kılmak, yazın oruç tutmak, humus ve zekâtını vermek ağına gitmez. Kısacası adam olur.

Kur'an'da eğiten anlamına gelen Rab kelimesi çok kullanılmıştır:

﴿وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾

"Kulluk edin Rabbinize!"¹

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمْ﴾

"Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin."²

Terbiye edilen birisi ağı bozuk olmaz, anne babasına asi olmaz, komşusuna eziyet etmez, çevreyi kirletmez. Kısacası insanlara ve etrafına bir zararı dokunmaz. Terbiye ve eğitim demek temiz ve pak fitratın kirlenmesini engellemek demektir.

1-Hac, 77

2-Bakara, 21

Eğitim ve terbiye iki çeşittir: Doğru eğitim ve yanlış eğitim.

Örneğin bir anne ve baba, bir öğretmen, sorumluluğu altında bir gencin hatasını görse, ne yapabilir? Ya doğru bir şekilde terbiye edilir ya da yanlış bir hareketle daha da kötü hale getirilir.

Eğer yanlışını herkesin önünde söyler ve onu rezil ederse bu yanlış eğitimidir. Örneğin öğrencisini disipline vermek, anne babasına haber vermek gibi. Ama yanlışını kendisine söyler, bir daha yapma der, görmezlikten gelir, onunla yakından ilgilenmeye başlarsa bu da doğru eğitimidir.

Anneler, babalar ve eğitimcilerin genelinin sorununu eğitim ve terbiye yollarını bilmemeleridir.

Huzeyfe'nin Başarısı

Bir gün ashaptan olan Huzayfe'ye başarısının sırrını sordular. Huzeyfe şöyle dedi: "Peygamberin yanına gelen herkes sevap ve güzelliklerden sorardı, ben ise Resulullah'ı her gördüğümde kötü ve şer şeylerden sorardım."

Peygamberden sonra Huzeyfe'nin katılmadığı cenaze merasimlerinde derlerdi ki Huzeyfe gelmediğine göre bu adam kötü birisidir.

Hadislerde şöyle nakledilmiştir: "**Akıllı, kötülükü ve şerri tanıyıp onlardan da en şer ve kötüsünü ayırt edendir.**"

Şerri ve kötülüğü tanıyan, otomatik olarak hayır ve iyiliği tanımış olacaktır.

Peygamberin Kötü İsimlere Karşı Tavrı

Peygamberimiz insanları irşat ve hidayete başladığında yaptığı önemli faaliyetlerinden birisi kötü ve anlamsız isimleri değiştirmek oldu.

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ كَانَ يُغَيِّرُ الْأَسْمَاءَ الْقَبِيحَةَ فِي الرِّجَالِ وَ الْبُلْدَانِ

"Peygamber mebus olduktan sonra isimler kötü olan kişi ve şehirleri değiştirdi."³

Örneğin, ismi Asi olana Cemile adını verdi. Nasranî birisi Peygamberin yanına geldi. Peygamber, **"İsmin nedir?"** diye sordu, adam Abdüşşems deyince Peygamberimiz onun adını Abdulvehhab koydu.

Anneler, babalar, büyük kardeşler çocukları kötü isimler, lakaplar ve hayvan isimleriyle seslememelidirler. İsimler tam ve eksiksiz telaffuz edilmelidir.

Güzel isimler koyma hakkında onlarca hadis vardır. Peygamberimiz buyuruyor:

سَمُّوا أَوْلَادَكُمْ أَسْمَاءَ الْأَنْبِيَاءِ

"Çocuklarınıza peygamberlerin ismini koyun."⁴

3-*Vesailu's-Şia*, c.21, s.390; *Biharu'l-Envar*, c.101, s.271

4-*Biharu'l-Envar*, c.101, s.92; *Mekarimu'l-Ahlak*, s.220

Peygamber ve Güzel Lakaplar

İmam Hüseyin daha küçüktü, Peygamber onu Ebu Abdullah diye seslerdi. Ubey b. Kaab şöyle diyor: Peygamberle oturmuştuk İmam Hüseyin geldi, Peygamber ona dönerek şöyle buyurdu:

مَرْحَبًا بِكَ يَا أبا عَبْدِ اللَّهِ يَا زَيْنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِينَ

"Hoş geldin ey Ebu Abdullah, ey yerlerin ve göklerin ziyneti."⁵

Bazen anne babalar çocuklara hakaret edersine isimler takarlar. Sabah namaza kaldıracığı zaman zehir zemberek sözlerle kaldırırlar. Sevgi ve muhabbet nerede kaldı?

Kötü Lakap ve İsimler Çocuklar Üzerinde Etkilidir!

Bir gün Ebuzer, Peygamberin (s.a.a) yanında olan birine: "Ey siyah kadının oğlu!" diye seslendi. Peygamber bunu duyunca: **"Ey Ebuzer ne dedin?"** diye sordu. Ebuzer: "Ya Resulullah, hata ettim, boş bulundum" deyip hemen adamdan özür diledi.

Bir gün Muaviye'nin yanına Şerik b. A'ver adında bir şahıs geldi. Muaviye bazen insanlarla alay eder ve dalga geçerdi. Şerik b. A'ver'in babasının gözü şaşıydı. Muaviye, Şerik'e: "Ne de kötü ismin var" dedi. Şerik b. A'ver de hazır cevap olduğundan hemen: "Ey Muaviye b. Harb Sağr!

⁵-Biharu'l-Envar, c.36, s.204.

Benim ismimde bir ayıp varsa senin isminde üç ayıp var" dedi. Muaviye; havlayan köpek, Harb; savaş ve Sağr; kayalık demektir."

Muaviye utanıp başını aşağı eğerek: "İnsanın diline hâkim olmaması ne de kötüdür" dedi.⁶

Tahkir ve Küçümsemek

Yanlış eğitim ve terbiyeden bir diğeri de tahkir etmek ve küçümsemektir. Özellikle aile içindeki tahkir ve küçümseme, aile samimiyeti ve huzuruna hâlel getirmektedir. Hadis kitaplarımızda insanları tahkir etmek ve küçümsemek hakkında yüzlerce rivayet nakledilmiştir. Resulullah (s.a.a) şöyle buyuruyor:

لَا تُحْقِرَنَّ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فَإِنَّ صَغَرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ كَبِيرٌ

"Müslümanlardan hiç kimseyi tahkir etmeyin. Sizin nezdinizde küçük olan Allah yanında büyük olabilir."

Maalesef Allah'ın kabul ettiğini biz kabul edemiyoruz. Anneler, babalar, aile fertleri birbirlerini affetmeyi Allah'tan Peygamberden ve Ehli-beyt'inden öğrenmelidirler. Nitekim Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا﴾

"De ki: "Ey kendi aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder."7

Peygamberimiz, Mekkelilerin tövbesini kabul etti. İmam Hüseyin Kerbela'da Hür'ü kabul etti. Biz niye af ve bağışlama yolunu seçmiyoruz?

İnsanları tahkir edip küçümseyenler hakikatte Allah'a savaş açmışlardır. İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

قَالَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ لِيَأْذَنَ بِحَرْبٍ مَعِيَ مَنْ آذَى عَبْدِي الْمُؤْمِنَ

"Yüce Allah buyurmuştur: Mümin kulumu tahkir eden kimse bana karşı savaş ilanı etmiştir."

Adamın biri İmam Sadık'ın (a.s) yanına gelecek şöyle arz etti: "Fakir biri var, biz ona zekât veriyoruz, eğer ona bu zekâttır dersek o bundan rahatsız olur." İmam şöyle buyurdu:

أَعْطِهِ وَلَا تُسَمِّ لَهُ وَلَا تُدِلُّ الْمُؤْمِنَ

"Yardım et, (yardımına bir) isim koyma ve mümini zelil etme."8

Yani ona yardıma devam et, fakat zekât ve sadaka olduğunu söyleme, çocuklara hediyedir söyle.

7-Zümer, 53

8-Usul-u Kâfi, c.3, s.563; Men La Yehzaruhu'l Fakih, c.2, s.13; et-Tehzib, c.4, s.103

Adamın birisi İmam Rıza'dan (a.s) yardım talep etti, İmam hiçbir şey söylemeden kapının arkasından elini uzatarak verdi. Ravi Süleyman şöyle diyor: "İmam Rıza'ya: "Efendim neden kapının ardından verdiniz?" diye sorduğumda İmam şöyle buyurdu: "Onun eziklik ve zilleti hissetmesini istemedim."⁹

Anneler, babalar ve aileler bilmeliler ki eşi, çocukları, akrabaları, dostları tahkir etmek eğitim ve terbiyede çok kötü ve çirkin bir yöntemdir.

Dalga Geçmek ve İstihza

İmam Seccad (a.s) şöyle buyuruyor: "**Kıyamet günü bir grubu suratında yüz eti olmaksızın mahşer meydanına getirirler. (Eti olmayan bir suratın çirkinliğini artık siz düşünün.) Mahşer ehli: "Bunlar kimlerdi? Suçları nedir?" diye sorar. Şöyle cevap verilir: "Bunlar müminlere eziyet edip dalga geçenlerdir. Daha sonra cehenneme götürmeleri için emri verilir."**¹⁰

Hadislerde şöyle buyrulmuştur: "**Bu gibi insanlara kıyamet günü, hadi cennete koşun denilir, onlar koşa koşa cennetin kapısına varırlar, kapıları suratlarına kapatırlar. Tekrar geri dönerler, tekrar hadi cennete koşun**

9-*Usul-u Kâfi*, c.4, s.23; *Vesailu's-Şia*, c.9, s.456; *Biharu'l-Envar*, c.409, s.101

10-*Usul-u Kâfi*, c.2, s.351; *Vesailu's-Şia*, c.12, s.264; *Biharu'l-Envar*, c.7, s.201

derler, tekrar koşarlar kapıları suratlarına kapatırlar. Bu durum o kadar tekrarlanır ki yorulurlar."

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ﴾

"Gerçekte Allah onlarla alay eder."¹¹

Kur'an'ın açıkça alay etme ve dalga geçmeyi yasaklamıştır:

﴿لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾

"Bir topluluk bir diğerini alaya almasın."¹²

Sabit b. Kays, kulakları ağır işitiyordu, bu mazeretinden dolayı mescitte devamlı kürsünün hemen yanında otururdu. Bir gün gecikti, mescidin ön tarafları dolmuştu, halkın arasından geçerek öne doğru gitmek istedi, adamın birisi elinden tutarak "buraya otur" dedi. Adam, Peygamberin konuşması bittikten sonra Sabit'e dönerek: "Ey kötü kadının oğlu!" dedi ve bu olay üzerine şu ayet nazil oldu:

﴿لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾

"Bir topluluk bir diğerini alaya almasın."¹³

Ahlak âlimleri şöyle derler: "Beraber gülelim ama birbirimize gülmeyelim."

11-Bakara, 15

12-Hucurat, 11

13-Tefsir-i Numune, c.22, s.177

Beraber gülmekle birbirine gülmek arasında çok fark vardır.

Küfretmek

Birçok kadın ve erkeğin eşlerinin ağzının bozuk olmasından ve küfretmelerinden şikâyet ederler. Küfür ehli olanlar hakkında İmam Ali şöyle buyuruyor: "**Küfreden Müslüman olmaz.**"

Hadislerimizde şöyle buyuruluyor: "**Küfür ehli ve ağzı bozuk olanların hayatında şu üç olumsuz etki olur;**

نَزَعَ اللَّهُ مِنْهُ بَرَكَةَ رِزْقِهِ

1. "Allah rızkıdan bereketi kaldırır."

وَوَكَّلَهُ إِلَى نَفْسِهِ

"Allah kendi nefsiyle baş başa bırakır."

وَأَفْسَدَ عَلَيْهِ مَعِيشَتَهُ

"Yaşam ve geçim düzenini bozar."

Küfür Ehli ve Ağzı Bozuk Olanlara Karşı Peygamberin Tutumu

Medine'de ağzı bozuk iki kişi vardı, devamlı mahalle ve sokakta kızlara laf atar, arkalarından şöyle böyledir, deyip kendilerince eğleniyorlardı. Bir gün peygamberimiz bir yerden geçerken o iki

kişinin her zamanki gibi küfürlü konuşmalarını duydu. Onları Medine'den sürgün etti.¹⁴

Müminin ağzı temiz olur, küfür insan olana yakışmaz.

Başa Kakmak

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

وَمَنْ عَيَّرَ مُؤْمِنًا بِشَيْءٍ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرْكَبَهُ

"Kim bir mümini bir hata ve yanlışından dolayı ayıplayarak kınarsa ölmeden önce o hataya duçar olur."¹⁵

Anneler ve babalar çocuklarının hatalarından dolayı onları azarlayıp kınamamalıdır. Nitekim Resul-i Ekrem (s.a.a) şöyle buyuruyor:

اَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ

"Çocuklarınıza saygı gösterin."¹⁶

14-Biharu'l Envar, c.22

15-Usul-u Kâfi, c.2, s.356; Vesailu's-Şia, c.12, s.276; Mişkatu'l-Envar, s.107

16-Müstedreku'l-Vesail, c.15, s.168

ADALETSİZLİK VE FARK GÖZETMEK

Aile fertleri arasında adaletsizlik ve fark gözetmek samimi ve sıcak aile ilişkilerine hanel getiren, kin ve nefrete neden olan etkenlerdendir. Anneler, babalar ve büyükler! Evlatlar arasında adaletsizlik yapmak eğitim ve terbiyede son derece yıkıcı ve olumsuz etkilere yol açar. Ebeveynler evlatları arasında adaletli olmalılar ki çocuklar adaletsizlik ve ayrımcılık gözetildiği hissine kapılmasınlar.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ﴾

*"Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun."*¹

Yine şöyle buyuruyor:

﴿وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ﴾

*"Ve bir kavme olan kininiz, sizi adaletten alıkoymasın. Adalette bulunun ki bu, takvaya daha yakındır."*²

Yani, Müslümanım deyip sözde Müslümanlardan olmayalım. Akrabaların, yakınların ve dostların hatalarını görmezlikten gelip, birilerine beslediğin kinin seni yanlışlığa sevk etmesin. Anne babanın evlatlarından birisine olan kızgınlığı onu adaletsizliğe sevk etmemelidir.

Hiçbir Şey Adalete Engel Değildir!

Biz İmamlarımızdan böyle gördük ve öğrendik; onlar hiçbir zaman adaletten sapmadılar, sapmalara da izin vermediler.

Ubeydullah b. Hür Cu'fi, Sıffin savaşında Muaviye safında yer alarak İmam Ali'ye (a.s) kılıç çekmiş biriydi. Savaşta öldürüldüğü haberi duyuldu. Hanımı Kufe'de başka birisiyle evlendi. Ubeydullah, Şam'da bu haberi duyunca Kufe'ye geldi, İmam Ali'nin kapısını çaldı. İmam kapıyı açtı:

-Ubeydullah, sen Sıffin'da bizimle savaşmadın mı?

-Evet dedi; fakat bir sorunum var. Eşim beni öldü bilip evlenmiştir, bana yardımcı olun."

Biz olsaydık ne yapardık?

Belki öfke ve kinle, "Sen bize karşı kötülük ettin, bizim kanımızı akıttın!" deyip azarlardık.

İmam Ali, geçmişini göz ardı ederek hemen eşini getirmeleri emrini verdi. Ubeydullah'ın eşi hamile olduğu için beytülmalde ev tutup onun doğum yapana kadar orada kalmasını ve doğumundan sonra Ubeydullah'a geri dönmesini buyurdu.

Evlat sevgisi, akraba sevgisi, para, makam insanı adaletten uzaklaştırmamalıdır. Hak neredeyse orada yer almak gerekir.

Adalet, Kur'an'ın açık ve net emridir:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾

*"Şüphesiz, Allah, adaleti emreder."*³

Adalet, insani, vicdani ve evrensel bir ilkedir. Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

وَأْمَرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ

"Aranızda adaletli olmaya emrolundum."

Peygamberimiz adalete emrolunmadan kendisi, adil, abit, emin ve iman ehliydi.

Çocuklar Arasında Adalet

Çocuklar arasında adalet ve fark gözetmeme hakkında yüzlerce hadis vardır. Anne ve baba evlatlarından birisini çok sevebilir ama o sevgisini

---

3-Nahl, 90

diğer evlatlarına hissettirmemelidir. Çocukları anne ve babalarının hepsini eşit oranda sevdiğini görmelidirler.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: **"Biz çocuklarımızın bazısını daha çok seviyoruz, fakat onu da diğer çocuğumuzu da dizlerimiz üstüne alıp fark gözetmeksizin okşayıp seviyoruz."**

Eğer çocuğunun birine doğum günü kutlaması yapıyorsan diğerine de aynısını yap, birinin evine gittiğinde diğerinin de evine git. Yolculuktan geldiğinde eşit hediyeler getir. Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyuruyor:

سَارُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ فِي الْعَطِيَّةِ

"Hediye aldığınızda çocuklarınız arasında adaletli olun."⁴

Bugün olduğu gibi eskiden de kız ve erkek arasında ayırım yapılıyordu. Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

"Kız çocuğuyla erkek çocuğu arasında fark gözetmeyi yüce Allah cennetine koyar."⁵

Yusuf'un kardeşleri neden Hz. Yusuf'u kuyuya attılar? Bu hususta ayet şöyle buyuruyor:

4-Mizanu'l-Hikme, c.11, s.4882; Nehcu'l-Fesaha, s.517, h.1728

5-Müstedreku'l-Vesail, c.15, s.118; Availu'l-Alam, c.1, s.181

﴿إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا﴾

*"Kardeşleri dediler ki: Yusuf ve kardeşi (Bün-yamin) babamıza bizden daha sevgilidir."*⁶

Belki de Hz. Yakub (a.s) çocukları arasındaki sevgisinde biraz şüphe uyandırmıştı. Ayet açık bir şekilde annelere, babalara, öğretmenlere çocuklar arasında fark gözetmeyin, adalete riayet edin diye buyurmaktadır.

Peygamberimiz, ashabına bakışında, teveccühünde ve onları dinlemede dahi onlara eşit davranırdı. Hatta İmam Hasan ve İmam Hüseyin arasında eşitliği bozmuyordu. Peygamberimizin sözlerinde de bunu açıkça görebiliyoruz.

"Hasan ve Hüseyin cennet gençlerinin efendileridir."

"Hasan ve Hüseyin iki imamdır."

"Hasan ve Hüseyin benim güllerimdir."

Çocuklar büyüyüp evlenip çoluk çocuk sahibi olsalar da anne babalar bu kurala dikkat etmelidir.

ZORLAMA VE İKRAH

Eskiden anne babaların aile içi baskı ve mecbur etmeleri sıkça görülürdü. Ama günümüzde aileler ikrah ve zorlamayla bir yere varılamayacağı kanısına varmışlardır. Yüce Allah da Peygamberine, "Sen zorla kimseyi Müslüman edemezsin, zorla insanların akide ve inançlarını değiştiremezsin" diye buyurmuştur.

﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ﴾

"Artık sen hatırlat, şüphe yok ki, sen ancak bir hatırlatıcısın. Sen, onlar üzerinde bir zorba değilsin."¹

Yani zorla insanları iman ve dine sokamazsın.

﴿فَإِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾

"İster şükretsin ister nankör olsun, gerçekten de biz ona doğru yolu gösterdik."²

1-Gaşiye, 21-22

2-İnsan, 3

Kur'an'da Zorlama Yoktur!

Hepimizin aşağıdaki şu ayeti defalarca duymuş ve okumuşuzdur:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾

*"Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır."*³

Bu ayetin iniş sebebi oldukça dikkat çekicidir. Medine'de Ebu Hasin adında bir sahabe vardı. Bu sahabenin de iki oğlu vardı. O gün de bugün olduğu gibi çeşitli vesilelerle Hıristiyanlık tebliğ ediliyordu. şam'dan ticaret kafilesi Medine'ye geliyor ve alışveriş bahanesiyle gençlere Hıristiyanlığı anlatıyorlardı.

Sonunda Ebu Hasin'in oğullarını Hıristiyanlaştırdılar ve kendileriyle birlikte şam'a götürdüler.

Ebu Hasin üzgün ve mahzun bir halde Allah Resul'ünün (s.a.a) yanına gelerek: "Ya Resulallah! Oğullarım Hıristiyan oldular ve şam'a gittiler. Ne yapmamı istersiniz? şam'a gidip onları getireceğim ve Müslüman olana kadar döveceğim" dedi.

O sırada yukarıdaki zikrettiğimiz ayet nazil oldu.⁴

3-Bakara, 256

4-Tefsir-i Numune, c.2, s.278

Peygamberimiz de Necran Hıristiyanlarıyla yaptığı mübahalede onları Müslüman olmaya mecbur etmedi ve şöyle buyurdu:

"Burada cizye vermek şartıyla kendi inancınız üzere kalabilirsiniz."

EĞİTİMDE DOĞRU YÖNTEMLER

Eğitim ve terbiyede doğru ve sağlam yolları şöyle özetleyebiliriz:

1. Doğru ve Yanlışları Beraber Anlatmak

Anne babalar çocuklarına bir şeyi yasaklamak istediklerinde o yasağın sebebini de açıklamalıdır. Alkol, sigara, kumar vb. yasakların zararlarını anlatmalıdırlar.

Kur'an-ı Kerim, oruç hükmünü açıklarken felsefesini de açıklıyor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾

*"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi size de farz kılındı."*¹

Namazı farz kılarken felsefesini de zikrediyor:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

"Namaz kıl, muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve fenalıktan alıkoyar."²

Eğitimciler, anne ve babalar bu konuya dikkat etmelidirler. Bir emir ve yasağın felsefesini açıklamak çok etkili olmaktadır.

2. Kapasiteye Dikkat Etmek

Bu konuda İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

إِنَّ لِلْقُلُوبِ شَهْوَةً وَكِرَاهَةً وَإِقْبَالَاً وَإِدْبَاراً فَتَوَّاهَا مِنْ إِقْبَالِهَا وَشَهْوَتِهَا،
فَإِنَّ الْقَلْبَ إِذَا أُكْرِهَ عَمِيَ

"Kalplerin isteme, yönelme ve yüz çevirmesi vardır; o halde kalplere, meyil ve isteği üzere yaklaşın; zira kalp bir şeye zorlandığında kör olur."³

Duygular, hisler, huylar ve istekler muhtelifdir, herkes aynı yöntemle ıslah olmaz. Kimi hediyeyle, kimi teşvikle, kimi muhabbet ve sevgiyle, kimi de sinirlenmekle vb. şeylerle ıslah olur.

İmam Ali'nin (a.s) buyruğu sade bir şekilde şöyle yorumlanabilir: Herkese huyuna ve kaldıracabileceği yüke göre tebliğ etmek gerekir. Yani herkesin nabzına göre şerbet verilmelidir.

2-Ankebut, 45

3-Nehcü'l-Belaga, Hikmet, 193

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: "**Bazıları imandan bir pay, bazıları iki pay, bazıları üç paya ta yedi paya kadar sahiptir.**" İmam şöyle ekledi: "**İmandan bir payı olana iki pay yüklersiniz onu kaldıramaz.**"

Bir litrelik kovaya iki litre su koysanız bir litresi yere dökülür. Çocuklarında kapasitesi böyledir. Anne babalar buna dikkat etmelidir.

Bazen tövbe edip namaza başlayanlar yanlış yapıp kaza namazlarına da başlamaktadır. Buda fazla geçmeden namazı tamamen terk etmelerine neden oluyor.

3. Kontrol Etmek, Her Şeye Karışmamak

Eğitim ve terbiyede dikkat edilmesi gereken önemli konulardan birisi de çocukların işine nezaret edip kontrol etmektir. Maalesef anne ve babalar çocuklarına gereğinden fazla müdahale ederler.

Resul-i Ekrem (s.a.a), İmam Ali (a.s) ve Hz. Zehra'nın (s.a) evliliklerine karışmadı ama arada kontrol ediyordu.

Mesela Bir gün Hz. Fatma'nın evine geldi, yeni bir perdenin asılı olduğunu gördü. Allah Resulü (s.a.a) hâl hatır sordu evden ayrıldı, Hz. Fatma, babasının bu durumdan rahatsız olduğunu anladı, hemen perdeyi çıkarıp Peygambere (s.a.a) gönderdi. Allah Resulü (s.a.a) kızının bu duyarlı davranışı karşısında şöyle buyurdu:

"Babası ona feda olsun."

Kontrol buna denir, Peygamberimiz azarlamadı, kızıp sesini yükseltmedi.

Peygamberimize sadaka olarak bir miktar hurma getirdiler, İmam Hasan ve İmam Hüseyin o hurmadan alıp ağızlarına koydular, Allah Resulü (s.a.a) hemen hurmayı ağızlarından çıkardı ve "*Sadaka bize haramdır.*" diye buyurdu

Peygamberin bu hareketine kontrol denir.

Ravi şöyle diyor: "İmam Bakır'ın (a.s) huzurundaydık. İmam Sadık (a.s) henüz gençti, dışarı çıkmak için hazırlanmıştı. İmam Bakır oğluna, **"Elbiseni kontrol edip düzelttin mi?"** diye sordu. İmam'a arz ettim ki: "Efendim zahiren elbisesinde bir sıkıntı yoktur niçin böyle buyurdunuz?" İmam: **"Elbisesi uzundur yerde sürükleniyor"** buyurdu. İmam'a: "Efendim, elbisesinin uzun olduğunu niçin direkt söylemediniz?" dedim. İmam buyurdu ki: **"Hayır, istedim ki kendisi farkına varsın."**

Eğitim ve terbiyede dolaylı uyarı ne kadar önemli ve etkilidir, bu tartışılır. İmam hatanın üzerine direkt parmak basmıyor, dolaylı olarak uyarı yapıyor.

Günümüzde çocuğun odasında artık internet var, telefon var. Anne babalar özellikle arada bir kontrol amaçlı çocuklarının odasına girip çıkmalıdır.

4. Hata ve Yanlış Zemini Yok Etmek

Her bir hatanın bir zemini vardır, dikkat edersek işsizliğin çok olduğu yerlerde hırsızlık, kavga, gürültü çok olur, gençleri kahvelerde oturur. İşin, fabrikanın olduğu yerlerde gençler iş ve ekmek peşinde olurlar.

Evlilik yaşı 25-30 çıkarsa şehvet günah zemini oluşturur.

﴿وَلْيَسْتَعْفِفِ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا﴾

*"Evlenmeye güçleri yetmeyenlerde, iffetlerini korusunlar."*⁴

Anne 20 yaşındaki oğlunun yanında kılık kıyafetine dikkat etmeli, baba kızının yanında oturmasına duruşuna dikkat etmelidir. Birçok günah zemininin önüne geçilebilir.

Çocuklara Değer ve Şahsiyet Vermek

Anne ve babalar gençlerine saygılı olmalı ve onlara şahsiyet verip yüceltmelidirler. Çünkü Allah, Kur'an'da âdemoğluna değer ve üstünlük vermiştir.

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾

*"Andolsun ki biz âdemoğullarını üstün ve saygıdeğer kıldık."*⁵

4-Nur, 33

5-İsra, 70

Hadislerde Değer ve Üstünlük

Peygamber ve İmamlarımızdan nakledilen hadislerde insana büyük değer verilmiştir. İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ لَمْ يُهِنْهَا بِالْمَعْصِيَةِ

"Kendini değerli bilen günaha yaklaşmaz."⁶

Hadis bize şunu anlatmak istiyor; biraz onuru, şerefi ve şahsiyeti olan birisi kendisini rezil edip günah peşine düşmez. Yalan konuşmak şahsiyetsiz adamın işidir, haset eden kendini beğenmiş kişinin işidir, gıybet zavallı ve hakirlerin işidir.

Anne ve babalar, gençlerinin ve çocuklarının kendilerini sokak ve pazara teslim etmelerinin ve ahlaki değerleri ayaklar altına almalarının nede-
nine bakmamalıdır. Acaba evde sevgiden ve muhabbetten yoksun mu kalmışlar? Acaba devamlı küçümsenmiş, tahkir mi edilmişler? Acaba evde bulamadıkları şahsiyet ve değeri sokak ve cadde-
lerde mi aramaktalar?

İmam Seccad (a.s) şöyle buyuruyor:

مَنْ كَرُمَتْ عَلَيْهِ نَفْسُهُ لَمْ هَانَتْ عَلَيْهِ الدُّنْيَا

"Kendini değerli bilen yanında dünya küçük olur."⁷

6-Müstedreku'l-Vesail, c.11, s.339; Gureru'l Hikem, h.4610

7-Biharu'l Envar, c.75, s.135; Tuhefu'l-Ukul, s.278

Anneler ve babalar! Peygamberimizin bu buyruğuna çok dikkat edelim:

اَكْرِمُوا اَوْلَادَكُمْ

"Çocuklarınıza değer ve şahsiyet verin."⁸

Değerler Nelerdir ve Çocuklara Nasıl Şahsiyet Verilir?

a) Çocuktan İzin Almak

Çocuklara değer ve şahsiyet vermenin ilk yolu onların hakkı olduğu yerlerde onlardan izin almaktır.

Hadislerimizde şöyle nakledilmiştir:

"Çocukların haklarından faydalanmak istediğinizde onlardan izin alın."

Örneğin cemaat namazında çocuklar ön safta oturmuşlarsa, kim gelirse gelsin isterse Ayetullah gelsin onu oradan kaldırma hakkı yoktur. Orası çocuğun hakkıdır, saygı duyulmalıdır.

İmam Bakır'a (a.s) "Cemaat namazında çocuklar ön safta oturursa ne yapalım?" diye sorduklarında şöyle buyurdu:

قال: لا تُؤَخِّرُوهُمْ عَنِ الصَّلَاةِ وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ

8-Müstedreku'l-Vesail, c.15, s.168; Peyam-i Peygamber, s.726

"Onları yerlerinden kaldırmayın, aralarına büyükleri yerleştirin."⁹

Camideki büyüklerin yanlış ve hatalarından dolayı ne kadar çocuk camilerden kaçıp uzaklaşıyor biliyor musunuz? Bunun vebalini kim üstlenebilir? Bu çocuklar cami ve cemaatlerin gelecekleridir.

Allah Resulü (s.a.a) Gençten İzin Alıyor!

Bir gün Peygamber cami ya da bir toplantıda içecek bir şey dağıtıyordu. Sıra bir çocuğa gelmişti. Peygamber birkaç yaşlı beyaz sakallının beklediğini fark etti. Sırası gelen çocuğa, **"İzin veriyor musun önce şu yaşlılara vereyim?"** dedi. Çocuk: "Hayır, benim sıramdır" deyince Allah Resulü (s.a.a) de çocuğa içeceği verdi.

Daha çocuğun edep ve edepsizliği konusuna değinmiyorum. Peygamberin (s.a.a) titizlik, hak ve hukuka riayet etmesine dikkat etmesine dikkatinizi çekmek istiyorum. Peygamberimiz çocukların haklarına böyle dikkat ederken acaba biz nasıl davranıyoruz?

b) Çocukların İşlerine Katılmak

Çocuklara değer ve şahsiyet vermenin ikinci yolu onların program ve işlerine katılmaktır.

---

⁹-*Usul-u Kâfi*, c.3, s.409; *et-Tehzib*, c.2, s.380; *Vesailu'sh-Şia*, c.4, s.21

Peygamberimiz (s.a.a) camiye giderken çocuklar etrafını kuşatırlardı. Çünkü çocuklar, Peygamberin bazen İmam Hasan'ı bazen İmam Hüseyin'i mübarek omuzlarına aldığını görmüşlerdi. Çocuklar Peygamberin cübbesinden tutarak, "Bizimle oynar mısın?" dediler. Peygamber çocuklarla oynamaya başladı, Bilal koşarak geldi: "Ya Resulullah! Namazın fazilet vakit geçiyor" dedi. Peygamberimiz: "**Namazın fazilet vakti geçsin, bu çocukların kalplerinin kırılmasını istemiyorum.**" dedi ve ardından şöyle buyurdu: "**Git bak evde ceviz var mı?**" Evden biraz ceviz getirdiler, Peygamber de cevizleri çocuklara dağıtarak onları sevindirdi, sonra mescide gitti.

Bu rivayette anneler, babalar, eğitimciler ve bizler için çok anlamlı ve eğitici mesaj ve dersler vardır. Anne babalar olarak çocuklarımızla ne kadar ilgileniyoruz? Onların program ve oyunlarına ne kadar katılıyoruz?

c) Çocukları Savunmak

Çocuklara değer ve şahsiyet vermenin üçüncü yolu onları savunmaktır.

Anne ve babaların hatalarından birisi, çocuklarını dinlemeden hemen azarlayıp hüküm vermeleridir. Bu hataya düşmemek için önce çocuklarını dinleyip sonra hüküm vermelidirler.

Bir gün Ebu Hanife, İmam Kazım'ı (a.s) şikâyet etmek için İmam Sadık'ın (a.s) yanına

gitti ve İmam'a: "Ben kalabalık bir yerden geçiyordum, oğlunuz İmam Kazım orada namaz kılıyordu. Namazı kalabalık, ses ve gürültünün az olduğu yerlerde kılmalıdır" dedi.

İmam Sadık (a.s): "**Bana İmam Kazım'ı çağırın**" diye buyurdu. İmam Kazım (a.s) babasının yanına geldi, selam verip oturdu. İmam Sadık (a.s): "**Oğlum, Ebu Hanife, senin kalabalık ve gürültülü bir yerde namaz kıldığını söylüyor?**" İmam Kazım (a.s): "**Evet babacığım, fakat ben öyle birisiyle konuşuyordum ki kendisi şöyle buyuruyor:**

﴿وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ﴾

*"Biz ona, şah damarından daha yakınız."*¹⁰

Baba ben halkın gel git ve gürültüsünün farkında değildim. O bana halktan daha yakındır." İmam Sadık (a.s), Ebu Hanife'ye: "**Cevabını aldın mı?**" diye buyurdu

Dikkat edersek İmam Sadık (a.s) oğlunu hemen azarlamadı, yanına çağırdı, olayı sordu ve onu dinledi.

d) Dini Programlarda Çocukları Ortak Etmek

Çocuklara değer ve şahsiyet vermenin dördüncü yolu onlara dini programlarda görev vermek ve ortak etmektir. İmam Bakır (a.s) şöyle

buyuruyor: **"Babam bir sıkıntı ve sorunla karşılaştığında tüm ailesini toplayıp dua ederdi, bizlerden de duasına âmin dememizi isterdi."**

Peygamberimiz cuma günü ailesini toplayıp dua ederdi ve ailesine: **"Cuma günü dualar kabul olur, sizlerde âmin deyin"** diye buyururdu.

Evet, çocuklara karşı sevgi, muhabbet ve ihtiram göstermek onların eğitiminde çok etkilidir.

İmam Ali'nin (a.s) buyurduğu gibi: **"Akıllılar söz ve amelle, hayvanlar ise dayakla terbiye edilir."**

AİLE SAMİMİYETİNİ PEKİŞTİREN FAKTÖRLER (1)

Ailedeki samimiyet ve düzeni pekiştiren ve olmazsa olmazlarından olan birtakım etken ve faktörler vardır.

İslamiyet'te ailenin konumu çok önemlidir. Kur'an, eşlerin birbirinin elbisesi, huzur kaynağı, göz aydınlığı vb. olduklarını söylüyor. Sorun şu ki hangi aile düzeni bunları içermektedir?

Aile samimiyet ve düzeninin pekişmesindeki etken ve faktörler şunlardır:

1. Karşılıklı Takdir ve Teşekkür

Karşılıklı takdir ve teşekkür aile içindeki samimiyet ve sevgiyi çoğaltır.

Allah'ın sıfatlarından birisi de çabaları karşılıksız bırakmayan, ödüllerinden anlamına gelen "şekur" sıfatıdır. Gördüğünüz gibi Allah da teşekkür ediyor.

﴿إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ﴾

"Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, şükürün karşılığını verendir."¹

Yani kul bir şey yaptığında Allah teşekkür ediyor. Allah kuluna nasıl teşekkür eder?

Allah'ın bizim namaz ve orucumuza teşekkürü rızkımızı bol etmesi, mağfiretini üzerimize indirmesi, dualarımızı kabul edip cennetine koymasındır.

﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾

"Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru."²

Allah'ın teşekkürü iyiliğin karşılığında iyilik vermektir:

﴿هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ﴾

"İyiliğin karşılığı, iyilikten başka bir şey olabilir mi?"³

Allah'ın bu sıfatını ailelerde yaygınlaştıralım. Anne babasına teşekkür etmeyen bir evlat, Allah'a teşekkür etmemiştir. Neden? Çünkü Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

1-Şura, 23.

2-Bakara, 201

3-Rahman, 60

"Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın ve ana babaya, iyilik edin."⁴

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

اشْكُرْ لِمَنْ أَنْعَمَ عَلَيْكَ، وَأَنْعِمْ عَلَى مَنْ شَكَرَكَ، فَإِنَّهُ لَا بَقَاءَ لِلنِّعْمَةِ
إِذَا كُفِّرَتْ، وَلَا زَوَالَ لَهَا إِذَا شُكِرَتْ، إِنَّ الشُّكْرَ زِيَادَةٌ مِنَ النِّعْمِ، وَأَمَانٌ
مِنَ الْفَقْرِ

"Sana ihsan ve ikram edene teşekkür et ve sana teşekkür edene ihsan et. Nankörlükle nimet elden çıkar ve şükürle elde kalır. Hiç şüphesiz şükürle nimet çoğalır ve fakirlikten güvende olunur."⁵

Bazıları diyor ki: "Bu evin dışı için geçerlidir, evde olmaz." Hayır, bir damat iyi hanımından dolayı, bu nimeti ona sunan eşinin anne ve babasına teşekkür etmelidir. Aynı şekilde bir hanım mümin eşinden dolayı eşinin ana ve babasına teşekkür etmelidir.

Maalesef bazıları teşekkür etmediği gibi üstelik hakaret etmektedir. Hatta bazıları eşinin ölmüş babasına bile küfrediyor.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَتُؤْذُوا الْأَحْيَاءَ

4-Nisa, 36

5-Usul-u Kâfi, c.2, s.94; Vesailu's-Şia, c.15, s.315; Biharul Envar, c.13, s.360

"Ölmüşlere küfrederek yaşayanlara eziyet etmeyin."⁶

Bugün müşterek hayatına ortak ettiğin eşine, annesi süt vermiş, babası zahmet çekmiştir. Peygamberimizin maddi durumu biraz düzeldiğinde sütannesi Halime'ye 40 tane koyun hediye gönderdi. Ashab: "Ya Resulullah! Bu, çok değil mi?" dediklerinde, **"O, bana süt verdi"** diye buyurdu.

Eşler karşılıklı teşekkürü birbirlerine bir vazife ve borç bilmeli, birbirlerinin fedakârlık ve zahmetlerini unutmamalıdır. Erkeğinin fakirliğine, işsizliğine sabreden, erkeğiyle birlikte çalışan, çocuklara bakan vb. gibi birçok zahmete katlanan kadınlar vardır ancak maddiyatı biraz düzeldikten sonra bunları görmezlikten gelip onu küçümseyen erkekler de vardır. Bu, insafsızlık ve nankörlüktür.

Peygamber ve İmamların Siretinde Eşi Hatırlamak

Sevgili Peygamberimiz (s.a.a) fedakâr eşi Hz. Hatice'nin vefatından sonra hakkında devamlı şöyle derdi: **"Beni herkes yalanlarken o doğruladı, herkes benden esirgerken o malını benim yetkime verdi, hiç kimsenin iman etmediği gün bana iman etti."**⁷

---

⁶-ed-Daavat, 278; Camiu'l Ahbar, s160; Nehcü'l-Fesaha, h.2453

⁷-Biharu'l-Envar, c.16, s.8; Keşfu'l-Gumme, c.1, s.508

Merhum Feyzi Kaşani, "Mehecetu'l Beyza" kitabında şöyle naklediyor:

Hız. Zehra'nın (s.a) şehadetinden sonra bir gün İmam Ali (a.s) birine şöyle buyurdu:

-Biliyor musun Fatıma kimdi ve ne yaptı?

Adam: Hayır efendim, dedi.

-Evime o kadar çok su taşıdı ki kırbanın ipi bedeninde iz yaptı. O kadar buğday değirmeni çevirdi ki elleri yaralandı, ocağıma o kadar odun bıraktı ki elbiseleri duman ve is koktu.

Dikkat edersek İmam Ali (a.s), eşinin zahmetlerini hatırlayıp teşekkür etmektedir.

2. Dengeli Olma

Aile samimiyetinin ve düzeninin pekişmesindeki ikinci etken eşlerin birbirlerine karşı itidalli ve orta halli olmalarıdır. Yani yaşantılarında her türlü ifrat ve tefritten kaçınmalıdırlar. Kur'an bu mesele üzerinde önemle durmuştur. Peygambere (s.a.a): "Nelerden infak edelim?" diye sorduklarında ayet şöyle cevap veriyor:

﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلْ مَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ خَيْرٍ﴾

*"Sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: Hayır olarak ne harcarsanız."*⁸

Diğer ayette şöyle buyruluyor:

﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾

"Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır."⁹

Yani itidalli ve orta hallidirler; ne saçıp savurlar ne de cimrilik edip kısarlar.

Her zaman orta halli olmalıyız; ne tamamen eli sıkı ne de tamamen savurgan. Bu kuralı aile ekonomisine hâkim kılmalıyız. Aileyi alışveriş ve ihtiyaçlarını gidermede ne çok sıkmalı ne de israf edip aileye istediği her şeyi alabilir düşüncesi aşılmalıyız.

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "**Mümin, yaşantısında orta hallidir.**"¹⁰

Ailede itidale dikkat edilmelidir, anne kızıyla ne kadar samimi arkadaş olsa da oğul babasıyla top oynamaya, gezmeye gitse de baba ve anne, babalık ve annelik görevini yerine getirmeli, evlatlar da evlat olduklarını unutmamalıdır.

Eşler birbirleriyle ne kadar samimi ve saygılı olsalar da hanım eşinin erkek olduğunu, erkekte onun kadın olduğunu unutmamalı, sevgi ve saygı sınırlarını aşmamalıdır.

9-Furkan, 67

10-Gureru'l-Hikem, h.8052

Ebeveyn ile Eş Arasındaki Denge

Aile düzen ve samimiyetinde anne baba ile eş arasında itidal ve dengeyi korumak çok önemlidir. Ne anne baba unutulmalı ne de eşin hakları zayi edilmelidir. Anne babaların evlatlarının yaşantılarına nezaret etmeleri iyidir ancak gereksiz müdahalede bulunmamalıdır. Günümüzdeki boşanmaların önemli faktörlerinden biri ebeveynin çocuklarının yaşamlarına fazla müdahil olmalarındandır.

Peygamberimiz (s.a.a) kızının evine nezaret ediyordu ama karışmıyordu. Yol göstermek, tecrübeleri onlara aktarmak, yol yordam göstermek ve tavsiyede bulunmak karışmak değildir. Bilakis evliliğin samimiyeti ve devamlılığında güzel bir kılavuzdur.

3. Ahde Vefa

Ahde vefa, verdiği sözde durmak ailenin samimiyet ve düzeninin pekişmesinde çok etkilidir. Kur'an ayetleri ve hadislerimiz ahde vefa ve verilen sözde durma konusunda çok önemli tavsiyelerde bulunmuş ve bunu çok önemli konulardan saymıştır.

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

"Allah'ın farz kıldığı şeylerden ahitlere vefalı olmak gibi saygı gösterdikleri, üzerinde şiddetle birleştikleri başka bir şey yoktur.

Hatta müşrikler bile kendi aralarında buna riayet etmişler."¹¹

Yine İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor: "**Dinin aslı iki şeydir; emanetçilik ve ahde vefa.**"¹²

Yaşadığımız dünyada ve özellikle aile ortamında ahde vefa olmazsa aile huzur ve saadeti bulamaz. Ailede herkes verdiği söze sadık kalmalıdır.

Ahde vefanın kısımlarını şöyle sıralayabiliriz:

Ailede samimiyet ve manevi huzuru için herkes ahdine vefalı olmalı ve sözünde durmaya gayret göstermelidir. İnsanın verdiği birtakım sözler ve ahitler vardır. Onlar:

a) Allah'ın Ahdine Vefa

Allah'a verilen söz hakkında Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿الَّذِينَ يُوفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ﴾

*"Onlardır Allah'la ahdettikleri şeye vefa edenler."*¹³

Allah'la yapılan ahdin manası Allah'a itaat etmektir.

11-Nehcü'l-Belaga, Mektup, 53

12-Gureru'l-Hikem, h. 1407

13-Rad, 20

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾

"Ancak sana ibadet ederiz ve ancak senden yardım dileriz."¹⁴

Yasin suresinde de şöyle buyuruluyor:

﴿أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَأَنْ اعْبُدُونِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ﴾

"Ey Âdemoğulları, sakın Şeytan'a kulluk etmeyin, şüphe yok ki o, apaçık bir düşmandır size, diye emredip söz almadı mı sizden? Ve ancak bana kulluk edin, budur doğru yol."¹⁵

Allah'la yapılan ahde vefa etmek; ailede samimiyet, sevgi, toplumda saygınlık vb. gibi güzel-likler olarak yine kulun kendisine döner.

b) İmamla Ahde Vefa

İmamla aramızdaki ahdimize de vefalı olmalıyız. İmam Rıza (a.s) şöyle buyuruyor:

إِنَّ لِكُلِّ إِمَامٍ عَهْدًا فِي عُنُقِ أَوْلِيَائِهِ وَ شِيعَتِهِ وَ إِنَّ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَ حُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةُ قُبُورِهِمْ، فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِي زِيَارَتِهِمْ وَ تَصَدِّيقًا بِمَا رَغِبُوا فِيهِ كَانَ أَنْ مَثَّتْهُمْ شَفَعَاتُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

"Her bir imamın, onu sevenleri ve Şiaları üzerinde, bir ahdi ve vazifesi vardır. O

14-Fatiha, 6-7-8

15-Yasin, 60-61

vazifeye eksiksiz vefa etmek, onların türbelerini gerektirdiği gibi ziyaret etmekle olur. Her kim (onları) büyük bir ilgi ile ziyaret eder, onların ilgi duydukları şeyi de kabul ederse, İmamlar kıyamet gününde şefaatçileri olacaktır."¹⁶

c) Halkla Ahde Vefa

İnsanlar kendi aralarında verdikleri sözlere ve ahitlere vefa etmelidir. Anne, baba, çocuklar, büyükler herkes verdikleri sözlere vefalı olmalıdır. Bu dinimizin bizlere emridir. Nitekim Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

"Emanettar olmayanın imanı olmaz. Ahde vefası olmayanın dini olmaz."¹⁷

Kur'an, Hz. İsmail'i (a.s) vasfederken şöyle buyuruyor:

﴿وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ اسْمَ عِيسَىٰ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَّبِيًّا﴾

"Kitap'ta İsmail'i de an. Şüphesiz o, sözünde duran bir kimse idi. Bir resul, bir nebi idi."¹⁸

16-Usul-u Kâfi, c.4, s.567; et-Tehzib, c.6, s.78; Biharu'l-Envar, c.97, s.117

17-Müstedreku'l-Vesail, c.16, s.96; Biharu'l-Envar, c.69, s.197; Camiu'l-Ahbar, s.74.

18-Meryem, 54

Peygamberler ahitlerine vefa ederlerdi. Ahde vefa konusunda herkesten çok Peygamberler ve İmamlarımız örnek olmuşlardır.

Ahde vefa, aile ve hane ortamına taşınmalıdır. Anne ve babalar çocuklarını verdikleri sözlere amel ederek eğitmelidirler. Aile büyükleri çocukları başlarından etmek için yapmayacakları ve yapamayacakları sözler vermemeliler. Çünkü çocuklar anne ve babanın yaptığı her şeyi doğru algılamaktadırlar.

4. Nasihati Kabul Etmek

Nasihatlere kulak vermek aile samimiyet ve düzeninin pekişmesindeki etkisi inkâr edilemeyecek kadar açık ve nettir. Peygamberimiz (s.a.a) üç defa şöyle buyurdu:

إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ

"Din nasihattir, din nasihattir, din nasihattir."¹⁹

Herkes birbirinin hayrını, güzelliklerin istemeli ve kötülüklerinde nasihat etmelidir. Peygamberimiz (s.a.a), yer yer Hz. Cebrail'e **"Kardeşim, bana nasihat et!"** dediği nakledilmiştir. Peygamber gibi birisinin nasihate ihtiyacı varsa, bizim nasihatten uzak durmamız haramdır.

19-Ravzatu'l Vaizin, c.2, s.424

Nasihatlerimizde üslubu iyi seçmeliyiz. Nasihati bazen direkt bazen de dolaylı olarak yapmak gerekir. Aileler bu meseleye çok önem vermeli, birbirlerinin nasihatini kabul etmeliler.

İmam Hasan (a.s) ve İmam Hüseyin (a.s) yanlış abdest alan yaşlı adamı görünce yanına gidip **"Amca, biz abdest konusunda tartışıyoruz; biz abdest alalım, sen bir bak, hangimiz doğru abdest alıyoruz?"** diyerek dolaylı yolla o yanlış düzeltiyorlardı.

Bir hadiste şöyle buyuruluyor:

المؤمنُ يَحْتَاجُ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ

"Müminin üç haslete ihtiyacı vardır:

تَوْفِيقٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ،

1-Allah'tan bir başarı: Allah insana başarı vermezse hiçbir şey yapamaz. İmam-ı Zaman duasında şöyle okumaktayız:

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ

"Allah'ım itaatte başarı ver bize."

وَوَاعِظٍ مِنْ نَفْسِهِ

2-Nasihat eden bir nasihatçi: Birileri nasihat etti mi insan gurur ve kibre kapılmamalı, nasihati kabul etmelidir.

Âlimlerden birisi şöyle diyor: "Âdem'le Şeytanın farkı şuydu; Âdem hatasının farkına vararak dedi ki:

﴿رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنفُسَنَا﴾

"Rabbimiz, kendimize zulmettik."²⁰

Şeytan da hatasının farkına vardı ancak şöyle dedi ki:

﴿رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي﴾

"Rabbim! Beni azdırdın."²¹

وَقَبُولٍ مِّمَّنْ يَنْصَحُهُ

3-Yapılan nasihati kabul etmek: İnsan bazen de oturup kendisine nasihat etmelidir.

5. Dinî Duyguları Güçlendirmek

Aile içi maneviyatı ve dinî duyguları güçlendirmek haneye samimiyet, sevgi ve huzur getirir. Mukaddes İslam dini ailenin maneviyatına çok önem vermiştir. Çocuk dünyaya geldiğinde sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okunması, akika kesilmesi, saçının tıraş edilip ağırlığınca sadaka verilmesi, güzel ad konulması, çocuğa namaz ve Kur'an öğretilmesi bunların hepsi doğru, samimi ve dindar bir aile olmak için yapılan tavsiyelerdir.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾

20-Âraf, 23

21-Hicr, 39

*"Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun."*²²

Ayeti okuyan ashaptan biri dayanamayıp yere yığıldı, yüksek sesle ağlamaya başladı ve dedi ki: "Ya Resulullah! Ben kendimi ateşten kurtarma gücüne sahip değilim, ailemin sorumluluğunu nasıl üzerimden kaldırırayım?"

Allah Resul'ü (s.a.a) şöyle buyurdu:

حَسْبُكَ أَنْ تَأْمُرَهُمْ بِمَا تَأْمُرُ بِهِ نَفْسَكَ وَتَنْهَاهُمْ عَمَّا تَنْهَى عَنْهُ نَفْسَكَ

"Kendi nefsinin iyiliği emredip kötülükten sakındırdığın gibi, ailene de iyiliği emredip kötülükten sakındırman yeterlidir."²³

Anneler ve babalar çocuklarına ilk günden bazı İslami ve insani değerleri öğretmelidirler. Yalan konuşmamayı, insanların şahsiyetiyle oynamamayı, sözünde durmayı, büyüklere saygısızlık etmemeyi vb. değerler ailede uygulamalı olarak gösterilmelidir.

Özellikle Avrupa gibi yerlerde yaşayan anneler çocukları için helal ve haram konusunda hassas olmalıdırlar. Yiyecek ve içeceklerdeki katkı maddeleri olan jelatin, alkol gibi maddelerin zararlı olduğunu anlatmalıdırlar.

22-Tahrim, 6

23-Usul-u Kâfi, c.5, s.62; et-Tehzib, c.6, s.178; Vesailu's-Şia, c.16, s.247

Esirler Kufe'ye getirildiğinde Hz. Zeyneb (s.a) verilen sadakaları çocukların elinden alarak şöyle buyurdu: "**Bize sadaka haramdır.**"

Hz. Zeyneb'in (s.a) bu hareketi çocuklara helal ve haramı öğretmekti.

Bazıları diyor ki: "Çocuklarımıza namaz kıl diyoruz ama kılmıyorlar, namazı sevip kılmaları için ne yapmalıyız?"

Şunları yapabiliriz:

- Bazen farklı yöntemlerle teşvik edilmeliler
- Bazen namazın önemi ve faydaları anlatılmalı
- Bazen arkadaşları vasıtasıyla işe koyulmalı
- Bazen anne ve baba rahatsızlığını hissettirmeli

6. Tekellüf ve Yapmacık Görünmek

Aile fertleri tekellüften ve yapmacık hareketlerden kaçınmalıdırlar.

Zahmet ve meşakkatli olsa da insan birtakım şeyler yapmak zorundadır; çalışmak, öğrenmek, namaz kılmak, oruç tutmak, ibadet etmek vb. gibi.

"Tekellüf" yani kendisini zahmete düşürmek, riyakârlık yapmak.

Peygamberimizin şiarlarından birisi şuydu:

﴿وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾

"Ben düzenbazlardan (yalan yere peygamberlik rolüne bürünmüşlerden) değilim."²⁴

Yine şöyle buyuruyor: "**Biz peygamberler ve ümmetimin iyilerinin yaşantılarında kendilerini zahmete sokmak, riya ve yapmacık hareket yoktur.**"

İnsan, gücü yetmeyen şeylere mecbur edilmemelidir. Mesela birisinin yöneticilik becerisi yoksa zorla yönetici yapılmamalıdır.

Ebeveyn, ailedeki düzen ve samimiyyetin kaybolmaması için birbirlerini yapamayacakları şeylere zorlamamalıdır.

Ebeveyn, çocuklarının gücü kadar beklentide olmalı, güç ve becerilerinden fazlasını istememendirler, büyük oldukları için istedikleri her şeyi yaptırabilir düşüncesinde olmamalıdır. Aile fertlerinin bir bütün olduğunu, birinin hatasının hepsini etkileyeceğini unutmamalıdır.

7. Saygınlığı Korumak

Aile fertleri, aile içi samimiyyet ve düzenin pekişmesi için birbirlerinin saygınlığını korumalı, birbirlerinin şahsiyet ve saygınlığına gölge düşürmemelidirler, çünkü yüce Allah insanlara bir şeref ve keramet vermiştir.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾

*"Andolsun, biz insanoğlunu şerefli/değerli kıldık."*²⁵

Bu şeref ve keramet; akıl, şuur, kavrayış ve vicdandır. Bir diğer şeref ve keramet insanların zahmet çekip kazandığı şahsiyet ve onurdur.

Keramet ve şeref Allah'ın sıfatlarında biridir. Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ﴾

*"Oku ve Rabbin, pek büyük bir kerem sâhibidir."*²⁶

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

لَا يَنْبَغِي لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَذِلَّ نَفْسَهُ

"Mümin kendisini rezil ve küçük düşürüme hakkına sahip değildir."

Yani aile fertleri birbirlerine karşı öyle hareket etmeliler ki hakaret, tahkir ve küçük düşürme konusu gelmemelidir. Özellikle eşler birbirlerinin şahsiyet ve saygınlığını çocukları yanında korumalıdır.

İmam Bakır (a.s) buyuruyor:

25-İsra, 70

26-Alak, 3

"Çocuklar cemaat namazında ön saflarda oturduklarında onları kaldırmayın, aralarında büyükler otursun."

Dikkat edersek bu çok önemli bir konudur, zira çocuğu kaldırmak onun şahsiyet ve onuruna dokunabilir. Netice de onun camiden uzaklaşmasına sebep olabilir.

Çocuklarımıza dayak ve şiddetle Kur'an ve ilim öğretmek yanlıştır. Çocuğun seviyesine ve ahlakına inilmelidir. Anne babaların çocuklarını tahkir edip onlara hoş olmayan isimler takmaları da onun şahsiyet ve onuruna zarar vermektedir.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

مَنْ كَانَ عِنْدَهُ صَبِيٌّ فَلْيَتَّصَبْ لَهُ

"Çocuğu olan, çocuk ahlakıyla onunla irtibat kursun."²⁷

Peygamberimiz çocukları gördüğünde onlara selam veriyordu, onlarla zaman geçirip, oynuyordu.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَعِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلَالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِي طَبَعِهِ

27-Men La Yehzaruhu'l Fakih, c.3, s.483; Vesailu's-Şia, c.21, s.486

"Kişi, evine ve ailesine karşı üç özelliği taşımaya muhtaçtır. Bu özellikler tabiatında olmasa bile bunları edinmeye çalışmalıdır:"²⁸

مُعَاشَرَةٌ جَمِيلَةٌ

1-Güzel muaşeret etmek: Güzel bir yaşamın, güzel bir davranışa ihtiyacı vardır. Yani konuşmalar ve tavırlar güzel olmalıdır. Kuran şöyle buyuruyor:

﴿وَعَاشِرُوهُمْ بِالْمَعْرُوفِ﴾

"Onlarla iyi ve güzel geçinin."²⁹

İnsan nasıl iyi ve güzel geçinmelidir, nereden başlamalıdır?

İlk önce kendisinden başlamalıdır. Peygamberimiz sakalını, saçını düzelterip güzel kokular kullanarak, kendisinden sonra bunların sünnet olmasını öğütlemiştir.

Osman b. Maz'un'un hanımı Peygamberin (s.a.a) huzuruna gelerek: "Eşim eve az gelir oldu, gece namazıyla meşgul oluyor, saçına sakalına çeki düzen vermiyor" diye şikâyetlenince şu ayet nazil oldu:

﴿لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ﴾

28-Biharu'l Envar, c.75, s.235; Tuhefu'l-Ukul, s.322, h.63

29-Nisa, 19

*"Allah'ın size helal ettiği tertemiz şeyleri haram etmeyin."*³⁰

İnsan ailesi ve eşiyle güzel geçinmeli, özellikle birbirlerine seslenirken güzel ve edepli bir şekilde saygınlık ifade eden cümlelerle seslenmelidirler, birbirlerini tahkir edici ve aşağılayıcı sözlerle hitap etmeliler. Hz. Fatma, İmam Ali'ye: "Amcamın oğlu, Ebul Hasan" vb. gibi güzel sözlerle hitap ederdi.

وَسَعَةً بِتَقْدِيرٍ

2-Harcamada ölçülü olmak: Yani ailesinin refahını sağlamak için her türlü israftan uzak durmak.

Babalar çocuklarına baskıcı olmamalı, kısıtlamalar makul bir şekilde yapılmalıdır. Aile arasında baskı ve kıskançlık olmamalıdır. Bazen aileler arasında baskı ve kısıtlamalar haddini aşmakta, hayatı zehir etmektedir.

وَعِبْرَةً بِتَحَصُّنٍ

3-Namusu korumaya düşkün olmak: Ailenin olmazsa olmazı namustur. Erkek eşi, kızı ve annesinin hicap ve örtüsünde hassas olmalıdır.

Maalesef toplumda bu hassasiyet yok olmaya yüz tutmaya başlamıştır. Baba ailesini zorla açık giyinmeye zorluyor. Günaha ortak olmanın, göz

yumma ve razı olmanın cezası hakkında Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

مَنْ أَطَاعَ امْرَأَتَهُ أَكَابَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ

"Kim eşine itaat ederse Allah onu yüz üstü ateşe atar."

Bazen eşlerimiz, bunu al, onu al, ziyarete gidelim, aile ziyaretlerine gidelim gibi isteklerde bulunuyorlar. Bu itaat mıdır?

Ashap sordu:

وَمَا تِلْكَ الطَّاعَةَ

"Ateşe götüren itaat hangisidir?"

Resulullah (s.a.a) şöyle buyurdu:

تَطْلُبُ إِلَيْهِ الدَّهَابَ إِلَى الْحَمَّامَاتِ وَالنَّائِحَاتِ وَالْعُرْسَاتِ الْقِيَابَ الْقَائِقَ
فَيُجِيبُهَا أَكَابَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ

"Kadın hamama gitmek ister, ince ve zarif elbisesiyle düğün toplantılarına gitmek ister, erkeği de ona izin verir. Allah onu yüz üstü ateşe atar."³¹

Bugün nasıl anne, baba, genç oğlu, genç kızı ile beraber ailece denize, havuza gidiyorlarsa eskiden de karışık hamamlar vardı, o günde oraya gidiyorlardı.

31-Müstedreku'l-Vesail, c.1, s.384; Biharul-Envar, c.100, s.228

Sık sık "çocuklarımıza söz geçiremiyoruz" diye şikâyetler işitiriz. Genç kızınız ve oğlunuzla kavga etmeniz çözüm yolu değildir, gençleri çok kınamak ve üzerlerine fazla gitmek onları daha da inatlaştırır.

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

الافراطُ في الملامة يشبُّ نيرانَ اللّجاجة

"Aşırı kınama ve nasihat, inat ateşini tutuşturur."³²

Kızına ve oğluna güzel davranış ve pratik olarak tebliğde bulunmalısın. Hanesinde helale, harama, İslami adap ve ahlaka dikkat eden bir anne babayı gören evlat, etkilenmemiş olmaz. Anne ve babalar gençlerin yanlışlıklarını onlara güzel bir dille, anlayacakları bir üslupla söylemelidirler.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

كُونُوا دُعَاةً لِلنَّاسِ بِغَيْرِ أَلْسِنَتِكُمْ لِيرَوْا مِنْكُمْ الْوَرَعَ وَ الْإِجْتِهَادَ وَ الصَّلَاةَ وَ الْحَيْرَ فَإِنَّ ذَلِكَ دَاعِيَةٌ

"İnsanları, amelinizle davet edin. Sizde; takva, çaba, namaz, hayır görsünler. İşte bunlar davet edicidirler."³³

Yüce Allah da Kur'an'da şöyle buyuruyor:

32-Biharu'l-Envar, c.72, s.212; Tuhefu'l-Ukul, s.82

33-Usul-u Kâfi, c.2, s.78; Vesailu's-Şia, c.1, s.76; Biharu'l-Envar, c.76, s.303

﴿اتَّامُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنَسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا

تَعْقِلُونَ﴾

"Siz Kitab'ı (Tevrat'ı) okuyup durduğunuz hâlde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?"³⁴

Peygamberimizin (s.a.a) amelini ve güzel ahlakını görüp Müslüman olanların sayısı, onun konuşmalarını ve felsefesini dinleyenlerden daha çoktur. Çünkü Peygamberi doğru, emin, güvenilir, ailesine bağlı, insanlara saygılı, adaletli olduğunu gördüklerinde âşık oluyorlardı. Peygamberimizin Mekke'nin fethinde kendisine eziyet edenlerin hepsini sahip olduğu onca güç ve kudrete rağmen affetmesi herkesi etkiliyordu.

Gençleri yola getirmek için yapılması gereken şey, onları olumlu yönde etkileyecek yolları bulmak, onların anlayacağı dilden konuşmak ve dua etmektir.

Kur'an'da Dört Aileden Söz Edilmiştir

Mukaddes kitabımız Kur'an'da birtakım ailelerden söz edilmiştir. Onlar:

1-Ebu Leheb gibi tüm fertleriyle kötü olan aile; Ebu Leheb'in ailesi kötü bir aile idi; odun taşıyan karısı ve çocukları Utbe ve Uteybe Peygambere hep eziyet ederlerdi.

34-Bakara, 44

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾

*"Ebû Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu."*³⁵

Ebu Leheb'in oğlu Utbe, Peygamberimize (s.a.a) çok eziyet ediyordu, Peygamberimiz (s.a.a) ona şöyle beddua etti:

اللَّهُمَّ سَلِّطْ عَلَى كَلْبًا مِنْ كِلَابِكَ

"Allah'ım, (yırtıcı) köpeklerinden birini ona musallat et!"³⁶

2-Kötü bir hanımın olduğu aile ortamı; buna en canlı örnek Firavun'un eşi Hz. Asiye'dir. Firavun, zalim, ilahlık iddiasında bulunan azgın biriydi, eşi Hz. Asiye ise Allah'a teslim gerçek bir mümindir.

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَاتَ فِرْعَوْنَ﴾

*"Allah, iman edenlere ise, Firavun'un karısını örnek gösterdi."*³⁷

3-Babanın iyi anne ve çocuğun kötü olduğu aile ortamı; bunun en canlı örneği ise Hz. Nuh'un hanımı ve oğluydu. Hz. Nuh (a.s) kendisi peygamber olmasına rağmen hanımı ve oğlu ona iman etmeyerek helak oldular.

35-Mesed, 1

36-Biharu'l-Envar, c.16, s.308; el-Haraic, c.1, s.117

37-Tahrim, 11

Kur'an'da Allah'ın selam verdiği ender peygamberlerden biri Hz. Nuh'tur.

﴿سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾

"Âlemler içinde Nuh'a selâm olsun!"³⁸

O peygamberlerin piri ve şeyhiydi ama Kur'an, oğlu hakkında şöyle buyuruyor:

﴿قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ﴾

"Allah: "Ey Nuh! O, asla senin ailenden değildir."³⁹

Hanımı Hakkında ise şöyle buyuruyor:

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ﴾

"Allah, inkâr edenlere, Nuh'un karısını misal verdi."⁴⁰

4. Tüm fertleriyle iyi olan aile; yani anne baba ve çocuklarının mükemmel ve örnek olduğu bir aile. Bu aile İmam Ali (a.s), Hz. Fatma (s.a), İmam Hasan (a.s), İmam Hüseyin (a.s), Hz. Zeyneb (s.a) ve Hz. Ümmü Kulsum'dur. İnsan Suresi bu değerli ailenin fazileti hakkında nazil olmuştur.

38-Saffat, 79

39-Hud, 46

40-Tahrir, 10

AİLE FERTLERİNİN MÜŞTEREK VAZİFELERİ

Bütün bunların yanı sıra aile samimiyet ve düzenin pekişmesinde müşterek vazife ve hususi vazife olmak üzere iki ana görevimiz vardır.

1. Sevgi ve Muhabbeti İfade Etmek

İmam Sadık (a.s) bir gün ashabıyla oturmuştu, yanlarından bir adam geçti, ashaptan biri: "Ey peygamberin evladı! Ben bu adamı çok seviyorum" dedi. İmam şöyle buyurdu: "**Kalk, git de ona sevdiğini söyle. Bu, sevginin kalıcı olması için iyidir.**"¹

Bir başka hadiste şöyle buyuruyor:

قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ إِنِّي أَحْبُّكَ لَا يَذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدًا

"Erkeğin eşine seni çok seviyorum sözü, eşinin kalbinden asla çıkmaz."²

1-Miškatu'l-Envar, s.332

2-Usul-u Kâfi, c.5, s.569; Vesailu's-Şia, c.20, s.23

Allah Resulü (s.a.a), İmam Hasan ve İmam Hüseyin'i her gördüğünde öper ve bağrına basardı. Bir gün Akra b. Habis Temimi Peygambere "Benim on tane oğlum var, şimdiye kadar onlardan hiçbirini öpüp sevmedim" dedi. Bunun üzerine Allah Resulü (s.a.a) şöyle buyurdu:

مَنْ لَا يَرْحَمُ لَا يُرْحَمُ

"Merhamet etmeyen merhamet görmez."³

Aile fertleri birbirlerine sevgi ve muhabbetlerini ifade etmelidirler. Erkek karısına, karısı kocasına, onlar da evlatlarına birbirlerini sevdiklerini söylemelidirler. Bu bütün aile bireylerinin ortak vazifeleridir.

2. Konuşma ve Davranışlar Güzel Olmalı

Aile içi müşterek haklardan ikincisi konuşma ve davranışların güzel olmasıdır. Aile fertleri birbirleriyle güzel konuşmaları, birbirlerine karşı güzel davranmalıdır. Kırıcı, küçük düşürücü, azarlayıcı ve iğneleyici sözlerden uzak durmalı- lar.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا

وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

3-*Vesailu's-Şia*, c.21, s.485; *Biharu'l-Envar*, c.43, s.314; *el-Menakıb*, c.3, s.384

*"Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoşlanmadıysanız, olabilir ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur."*⁴

Kadın kocasından, erkek karısından hoşlanmayabilir, yine de hemen boşanma düşüncesine kapılmamalıdır. Hoş olmayan birçok şeyden iyilikler doğmuştur.

Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor:

أَقْرَبُكُمْ مِنِّي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْسَنُكُمْ خُلُقًا وَ أَلْطَفُكُمْ بِأَهْلِهِ

"Kıymet günü bana en yakın olanınız, ahlakı en güzel olan ve ailesine en şefkatli olanınızdır."⁵

Daha sonra şöyle buyurdu: **"Ben, bu hususta sizin en üstünüzüm."**

Hız. Nuh (a.s) iman etmeyen oğlu ve hanımıyla bir çatı altında yaşadı. Bir yatağı ve aynı sofrayı paylaştı.

Hız. Asiye, ilahlık iddia eden Firavun'la bir arada yaşadı.

Peygamberimiz bazı eşlerinden adeta eziyet ve işkence gördü, Tahrim suresi bunun kanıtıdır.

Peygamberimiz (s.a.a) o yüce azametiyle o kadar alçakgönüllüydü ki bazen eşinin yanına oturur, **"Gel de biraz konuşalım"** derdi.

4-Nisa, 19

5-Vesailu's-Şia, c.12, s.153; Biharul Envar, c.68, s.387; Uyun-u Ahbari'r-Rıza, c.2, s.38

Günümüzde eşler bir araya gelemiyor. Evden içeri girer girmez küfürler, hakaret edici sözler hane ortamına hâkim oluyor ya da her biri bir koltukta internette sörf ediyorlar. Ciddi manada eşler arası iletişim kopukluğu ve muhabbet sorunu var. Bu da gün geçtikçe kalplerin birbirinden uzaklaşmasına sebep oluyor.

3. Karşılıklı Yardımlaşma

İslamiyet'te fertlerin birbirlerine karşı birtakım hakları ve sorumlulukları vardır. Sözgelimi size deniliyor ki: "İnsanlara el uzatma", "El açmak insanın esaretidir, ama biri de sana el açarsa sen o uzanan eli boş geri çevirme!"

İmam Ali (a.s) şöyle buyuruyor:

عَنْ عَلِيٍّ قَالَ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ وَ فَاطِمَةُ جَالِسَةٌ عِنْدَ الْقِدْرِ وَ
أَنَا أَنْقَى الْعَدَسِ

"Bir gün Allah Resulü bize geldi. Fatıma tencerenin başında idi, ben ise mercimek ayıklıyordum."

قَالَ يَا أَبَا الْحَسَنِ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ اسْمِعْ مِنِّي وَ مَا
أَقُولُ إِلَّا مِنْ أَمْرِ رَبِّي

**"Dedi ki: Ey Ebel Hasan (Hasan'ın babası)!
"Buyurun ey Allah'ın Resulü" dedim. "Bu söyleyeceklerimi dinle; bunlar Rabbimin emridir" buyurdu.**

مَا مِنْ رَجُلٍ يُعِينُ امْرَأَتَهُ فِي بَيْتِهِ إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ عَلَى بَدَنِهِ
عِبَادَةٌ سَنَةً صِيَامٍ نَهَارُهَا وَ قِيَامٍ لَيْلُهَا وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ
مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ الصَّابِرِينَ وَ دَاوُدَ النَّبِيَّ وَ يَعْقُوبَ وَ عِيسَى

"Evinde eşine yardım eden erkeğe bedenindeki tüy sayısınca gündüzleri oruç, geceleri ibadetle geçirilmiş bir yıllık ibadet sevabı verilir. Ve Yüce Allah sabredenlerin, Davud, Yakub ve İsa peygambere verilen mükâfatı ona verir."

يَا عَلِيُّ مَنْ كَانَ فِي خِدْمَةِ الْعِيَالِ فِي الْبَيْتِ وَ لَمْ يَأْنَفْ كَتَبَ اللَّهُ
تَعَالَى اسْمَهُ فِي دِيْوَانِ الشُّهَدَاءِ وَ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ ثَوَابَ
أَلْفِ شَهِيدٍ وَ كَتَبَ لَهُ بِكُلِّ قَدَمٍ ثَوَابَ حِجَّةٍ وَ عُمْرَةٍ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ تَعَالَى
بِكُلِّ عَرْقٍ فِي جَسَدِهِ مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ

"Ya Ali! Evinde ailesine onu küçümsemeden hizmet eden kimsenin ismini Yüce Allah şehitler divanına yazar ve her gece ve gündüz bin şehit sevabı yazar ve attığı her adımda bir hac ve umre sevabı yazar. Ve bedeninde bulunan damarlar sayısınca cennette şehirler verir."

يَا عَلِيُّ سَاعَةٌ فِي خِدْمَةِ الْعِيَالِ خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ أَلْفِ سَنَةٍ وَ أَلْفِ حَجٍّ وَ
أَلْفِ عُمْرَةٍ وَ خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ وَ أَلْفِ غَزْوَةٍ وَ أَلْفِ عِبَادَةِ مَرِيضٍ وَ
أَلْفِ جُمُعَةٍ وَ أَلْفِ جَنَازَةٍ وَ أَلْفِ جَائِعٍ يُشْبِعُهُمْ وَ أَلْفِ عَارٍ يَكْسُوهُمْ وَ أَلْفِ
فَرَسٍ يُوجِّهُهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ دِينَارٍ يَتَصَدَّقُ عَلَى الْمَسَاكِينِ

وَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَقْرَأَ التَّوْرَةَ وَ الْإِنْجِيلَ وَ الزُّبُورَ وَ الْفُرْقَانَ وَ مِنْ
أَلْفِ أَسِيرٍ أَسَرَ فَأَعْتَقَهَا وَ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ بَدَنَةٍ يُعْطَى لِلْمَسَاكِينِ وَ لَا
يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَرَى مَكَانَهُ مِنَ الْجَنَّةِ

"Ya Ali! Bir saat eşin hizmetinde bulunmak, bin yıllık ibadet, bin hac, bin umre, bin köle azat etmekten daha faziletlidir. Ve bin gazve, bin hasta ziyareti, bin cuma, bin cenaze teşyii etme, bin aç doyurmak ve bin çıplak giydirmek, Allah yolunda bin atı savaşa hazırlama ve fakirlere bin dinar sadakadan daha hayırlıdır.

Ve Tevrat, İncil, Zebur ve Kur'an okumaktan, bin esiri serbest bırakmak, fakirlere bin deve sadaka vermekten daha hayırlıdır. Ve dünyadan göçmeden cennetteki yerini görür."

يَا عَلِيُّ مَنْ لَمْ يَأْتَفْ مِنْ خِدْمَةِ الْعِيَالِ دَخَلَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ

"Ya Ali! Eşine hizmet etmeyi küçük görmeyen cennete sorgusuz sualsiz girer."

يَا عَلِيُّ خِدْمَةُ الْعِيَالِ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ وَ يُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ وَ مُهُورُ
حُورِ الْعَيْنِ وَ يَزِيدُ فِي الْحَسَنَاتِ وَ الدَّرَجَاتِ

"Ya Ali! Eşe hizmet büyük günahların kefaretidir, Allah'ın gazabını söndürür, hurilerin mihridir, iyilikleri çoğaltır ve dereceleri yüceltir."

يَا عَلِيُّ لَا يَخْدُمُ الْعِيَالَ إِلَّا صِدِّيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ
خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

"Ya Ali! Eşine; sıddık, şehit ve Allah'ın dünya ve ahiret hayrını istediği kişilerden başkası hizmet etmez."

Tüm peygamberler ve imamlar evlerinde ailelerine yardım etmişlerdir. Peygamberimiz (s.a.a) şöyle buyuruyor: **"Evinde eşinin yanında oturup onu razı edenin sevabı camide oturandan az değildir."**

Eşine hizmet eden hanıma Allah rahmet nazarıyla bakar. Allah, şehitler, enbiya ve salihlerden başkasına rahmet nazarıyla bakmaz, İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

مِنْ أَخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ

"Kadınları/eşleri sevmek, enbiyanın ahlakındandır."⁶

4. Zorluk ve Sıkıntılarda Sabretmek

Aile fertlerinin dördüncü müşterek vazifesi, karşılaşılan olaylar karşısında sabırlı olmalarıdır. Yaşam inişli çıkışlı, acı tatlı, sıcak soğuk, hoş na hoş olaylarla doludur.

Peygamberlerde bu kanundan istisna edilmişlerdir. Hz. Eyyub (a.s) hastalıklarla, Hz.

6-*Vesailu's-Şia*, c.20, s.22; *Biharu'l-Envar*, c.100, s.236.

Yakub (a.s) evlat acısıyla, Hz. Lut (a.s) hanımıyla, Hz. Nuh oğlu ve hanımıyla denenip sınanmıştır. Tahrim suresinin nüzul sebebine baktığımızda Peygamberimizin de eşlerinden taraf eziyet gördüğünü görmekteyiz.

Hayatımız hoş olmayan şu üç şeyle karşı karşıyadır:

a) Maddiyat Yoksunluğu

Dünyanın zenginlik ve fakirliği sünnetullahtır. Zenginlik ve fakirlik dünya hayatında kaçınılmaz bir gerçektir. Allah-u Teâlâ kimilerini fakirlik, kimilerini de zenginlik ile imtihan etmektedir. İmam Ali (a.s) ve Hz. Zehra (s.a) evlendiklerinde evlerine serecekleri bir sergileri dahi yoktu. İmam Bakır (a.s) şöyle buyuruyor: "İmam Ali şöyle buyurdu: **"Ben Hz. Zehra'yla evlendiğimde eve sergi olarak kum döktük, bir tane koyun postumuz vardı. Geceleri üzerinde uyur gündüzleri üzerinde otururduk."**

İmam Ali (a.s), Hz. Zehra'nın (s.a) şehadetinden sonra, Benî Sa'd kabilesinden birisine şöyle buyurdu: **"Gel, sana Hz. Zehra'yla evliliğimizden anlatayım. Hz. Zehra eve su taşımaktan, el değirmeni çevirmekten elleri yaralanmıştı."**

b) Cismi Hastalıklar

İnsan hayatında hastalık kaçınılmaz bir gerçektir.

Ayetullah Şeyh Murteza'ya babası Ayetullah Şeyh Abdülkerim Hairi'nin başarısındaki sır sorulduğunda babasından şöyle naklediyordu: "Necfe'te eşim felç oldu, sonra gözlerini kaybetti ve ben ömrünün sonuna kadar ona hizmet ettim o da bana dua etti. Ben onun hastalığına sabrettim, Allah da bana bu başarıyı nasip etti."

Yüce Allah, Kur'an'da Peygambere (s.a.a) hitaben şöyle buyuruyor:

﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعِزْمِ مِنَ الرُّسُلِ﴾

"(Ey Muhammed!) *O hâlde, yüksek azim sahibi peygamberlerin sabretmesi gibi sabret.*"⁷

c) **Kötü Ahlak ve Huy**

Yüce İslam Peygamberi (s.a.a) şöyle buyuruyor:

مَنْ صَبَرَتْ عَلَى سُوءِ خُلُقِ زَوْجِهَا أَعْطَاهَا اللَّهُ مِثْلَ ثَوَابِ آسِيَةَ بِنْتِ

مُزَاهِمٍ

"Eşinin kötü ahlakına sabreden hanıma Mezahim kızı Asiye'ye verilen sevabın aynı verilir."

Yüce Allah, Hz. Asiye'yi o kadar yüceltmıştır ki onu tüm müminlere örnek göstermiştir:

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَاتَ فِرْعَوْنَ﴾

"Allah, iman edenlere ise Firavun'un karısını örnek gösterdi."⁸

İmam Sadık'ın (a.s) Muhabbet Hakkında Eşlere Tavsiyesi

İmam Sadık'ın (a.s) oğlu İsmail, bir gün eşini dövdü. İsmail bu olaydan birkaç gün sonra hasta oldu. İsmail'in hanımı İmam'ın huzuruna geldi, İmam ona: "**Oğlum İsmail'i affet**" buyurunca İsmail'in hanımı da: "Efendim onu affettim" dedi. İmam ona hediye verip evine gönderdi.

İki çeşit azap vardır

1- Dünya azabı: Allah bu cezayı sevdiği kişilere verir, Hz. Yunus gibi

2- Kıyamet azabı: Allah'a inanmayanların cezasıdır.

Hadislerde şöyle nakledilmiştir: "**Mümin dünyada hata ettiğinde Yüce Allah onu dünyada cezalandırır.**"

5. İlahî Rızayı Kazanmak

Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret ettiğinde Müslümanlar ya Medine'ye gitmeliydiler ya da Mekke'de kalıp putperestliğe geri

dönmeliydiler. Bazı Müslümanların eşleri Mekte'de kalıp putperestliğe geri dönmek istediğinde şu ayet indi:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ
فَاخْذَرُوهُمْ﴾

*"Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olabilecekler vardır. Onlardan sakının."*⁹

Eşler birbirlerinin hoşnutluklarını kazanmak için gayret göstermelidirler. Peygamberimiz (s.a.a) bu konuda şöyle buyuruyor:

لَا شَفِيعَ لِلْمَرْأَةِ أَنْجَحَ عِنْدَ رَبِّهَا مِنْ رِضَا زَوْجِهَا

"Kadına eşinin hoşnutluğundan daha büyük bir kurtarıcı yoktur."¹⁰

Ehlibeyt'in Teyit Ettiği Eş

İmam Ali (a.s) iyi ve saliha bir hanımın sıfatlarını şöyle sıralamıştır.

مَنْ أَرَادَ مِنْكُمْ التَّزْوِيجَ فَلْيُصَلِّ رَكَعَتَيْنِ، وَ لِيَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ
سُورَةَ يَس، فَإِذَا فَرَغَ مِنَ الصَّلَاةِ، فَلْيُحَمِّدِ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لِيُثْنِ عَلَيْهِ
وَ لِيَقُلِ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي زَوْجَةً صَالِحَةً، وَدُوداً شَكُوراً، قَنُوعاً غَيْرَ غِيُوراً، إِنَّ

9-Tağabun, 14

10-Vesailu's-Şia, c.20, s.222; Biharul Envar, c.100, s.256; el-Hisal, c.2, s.588

أَحْسَنْتُ شَكَرْتُ، وَ إِنِ أَسَأْتُ عَفَرْتُ، وَ إِنِ ذَكَرْتُ اللَّهَ تَعَالَى أَعَانَتْ،
وَ إِنِ نَسِيتُ ذَكَرْتُ، وَ إِنِ خَرَجْتُ مِنْ عِنْدِهَا حَفِظَتْ وَ إِنِ دَخَلْتُ
عَلَيْهَا سَرَّتْنِي، وَ إِنِ أَمَرْتُهَا أَطَاعَتْنِي

"Sizlerden evlenmek isteyen birisi iki rekât namaz kılsın, birinci ve ikinci rekâtlarda Fa-tiha Suresinden sonra Yasin suresini okusun ve namazdan sonra şöyle dua etsin: "Allah'ım! Bana salih, sevecen, teşekkür eden, kanaatkâr, namuslu, ihsan ettiğimde şükreden, hata ettiğimde bağışlayan, Allah'ı andığımda yardımcı olan, unuttuğumda hatırlatan, yanından ayrıldığımda iffetini ve kendisi koruyan, eve girdiğimde sevinip neşelenen, emrettiğimde sö-zümü dinleyen bir eş nasip et."¹¹

İslam dini, toplumsal ve irtibat dinidir, inziva ve toplumdan kopup yalnız yaşamayı kınamıştır. Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا﴾

"Dünyadan da nasibini unutma."¹²

Toplumla doğru irtibat aile samimiyet, sevgi ve düzeninde çok etkilidir. Peygamber döneminde birkaç arkadaş bir araya gelerek toplum ve ailelerinden kopup inzivaya çekilerek ibadetle meşgul olma kararı aldılar. Evlerine kapanıp,

11-Biharul Envar, c.100, s.268; el-Nevadir Li'l Ravendi, s.48

12-Kasas, 77

toplum ve aileleriyle irtibatlarını kestirler. Gece-leri ibadetle, gündüzleri oruçla geçirdiler. Haber Peygambere ulaştığında halkı camide toplayarak şöyle buyurdu: "**Ben sizin peygamberiniz olarak halkla irtibat içindeyim, eşim ve ailem var, güzel yemekler yiyorum, bunları terk eden benim sünnetimi terk etmiştir.**"¹³

13-*Biharu'l-Envar*, c.67, s.116; *Tefsir-i Kummi*, c.1, s.179

İSLAM'DA TOPLUMSAL İRTİBATIN ÖNEMİ

İslam dini toplumsal ilişkilere çok önem vermiştir. Çocuklar toplumla ilişkilerini anne ve babalarından öğrenirler.

Yüce Allah'ın Kur'an'da müminlerin sıfatlarını zikrederken şöyle buyuruyor:

﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ﴾

*"Kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar."*¹

Kur'an iyi ve mütedeyyin bir insanı tarif ederken tevhid ve Allah inancından sonra şöyle buyuruyor:

﴿وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا﴾

*"Ana babaya iyilik eder."*²

Kıyamet günü insanlar, Allah karşı gelmekten ve akrabalarla irtibatı kesmekten dolayı hesaba çekileceklerdir.

1-Bakara, 3

2-Nisa, 36

﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ﴾

"Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının."³

Yüce Allah toplumun fertlerini kardeş saymış ve şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾

"Hiç şüphe yok ki inananlar, ancak kardeşler."⁴

Allah Resulü (s.a.a) Medine'ye geldiğinde ilk işlerinden biri Müslümanlar arasında kardeşlik bağı oluşturmak oldu, bu bağı güçlendirirken de şöyle buyuruyordu: "**İki kişinin dostluğu, birbirlerini yıkayan iki elin misali gibidir.**"

Elin birine yağ, pas gibi kirli bir şey değdiğinde suyun altına tutarsanız temiz el: "**Bundan bana ne, beni ilgilendirmez**" deyip itiraz etmiyor, aksine yardımlaşarak birlikte o kiri ve pası temizliyorlar.

İnsanlar birbirlerinin hata ve ayıplarını yardımlaşarak gidermelidirler. Toplum ve hanelerde ahlaki değerler azaldıkça irtibatlar da azalmaktadır. Yüce Allah Kur'an'da Peygamberine (s.a.a) hitaben şöyle buyuruyor:

3-Nisa, 1

4-Hucurat, 10

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

*"Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin."*⁵

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor: **"Yüce Allah Peygambere üç emir verdi. Peygamber o üç emri yerine getirdikten sonra bu övgüye mazhar oldu. O üç emir şuydu;**

﴿خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ﴾

*"Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir."*⁶

Bugünde toplum fertleri ve aile bireyleriyle mutlu ve huzurlu bir iletişim kuranlar şu üç hususa dikkat etmişleridir;

- Hatası olanları affetmek.
- İnsanları iyiliğe ve hayra davet etmek
- Cahillerle tartışmayı terk etmek.

Güzel bir toplumun olmazsa olmazlardan birisi de edepli olmaktır. Bizler Allah karşında, Peygamber ve imamlar karşısında ve toplum karşısında edepli olmayı öğrenmeliyiz. İmam Sadık (s.a.a) şöyle buyuruyor:

إِنَّ أَجَلَكَ فِي عُمْرِكَ يَوْمَيْنِ فَاجْعَلْ أَحَدَهُمَا لِأَدَبِكَ لِتَسْتَعِينَ بِهِ عَلَىٰ

يَوْمِ مَوْتِكَ

5-Kalem, 4

6-Âraf, 199

"Ömründen iki gün kalırsa bir gününü edep öğrenmeye ayır ki ölüm anında yardımcın olsun."⁷

Anne babaya karşı edebi bilen bir evlat, asi olabilir mi? *"Anne babanıza öf dahi demeyin"* ayetini görüp okuyan bir evlat, anne babaya hidetlenebilir mi?

Toplumumuz ne yazık ki Kur'an'ı yaşamaktan uzaktır. Birçoğumuz din ve şeriatı bilmiyoruz. Kur'an bize irtibat ve muaşeret yolunu, yordamını öğretmiştir. Kur'an cennetliklerin sıfatlarını sıralarken şöyle buyuruyor:

﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾

"Onlar, Allah'ın riayet edilmesini emrettiği hakları gözetirler."⁸

Cennet ehli dünyada yaşadığı toplumda, çevresi, anne babası, amcası, komşusu ve diğer fertler ile irtibatını Allah'ın emir ettiği şekilde düzene koyar.

Ahlaklı Olmanın Yolu

Cebrail (a.s), Peygamberimize (s.a.a) gelerek dedi ki: *"Yüce Allah sana ahlaklı olmanı emrediyor."* Peygamberimiz: *"Yüce ahlaklı olmam için en yapmam gerekiyor?"* diye sorunca Cebrail

7-*Usul-u Kâfi*, c.8, s.150; *Vesailu's-Şia*, c.19, s.197

8-Rad, 21

(a.s) şöyle cevap verdi: "Ya Resulullah! Yüce Allah şu üç şeyi yapmanı emrediyor:

صِلْ مَنْ قَطَعَكَ

1-Seninle bağıni koparanla bağ kur.

Toplumla İrtibat

Güzel ve hoş ahlaklı olmanın ilk şartı insanlarla irtibat kurmaktır. Seninle irtibatını kesenle irtibat kur, sana haksızlık edeni affet ve senden esirgeyenlere sen ihsan et. Eşler birbiriyle küsüp kırıldığında onlardan biri adım atıp konuşursa zamanla kırgınlık gidecektir. Eşin sana selam vermese de sen selam ver.

وَاعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ

2-Sana zulmedeni affet.

Af ve Bağışlamak

Güzel ahlaklı olmanın ikinci şartı etrafındakileri affetmen ve bağışlamandır. Yani sana kötülük edenleri bağışla. Unutarak seni düğününe davet etmeyenin düğününe git, yakınının cenazesine gelmeyi affet, sen ona git. "10-15 yıl önce benim hayır işime gelmedi, bende gitmem deme" kalbinde o kini taşıma, Allah'ın bizleri affetmesinden ne kadar mutlu olup seviniyorsak emin olalım ki hatalarını affettiğimiz kimseler de o kadar mutlu oluyorlar.

وَاعْطِ مَنْ حَرَمَكَ

3-Senden esirgeyene sen esirgeme.

Kötülüğe İyilikle Karşılık Vermek

Güzel ahlaklı olmanın üçüncü şartı sana yapılan yanlışlık, kötülük ve hatalara iyilikle karşılık vermendir. Seni mahrum edenleri sen mahrum etme. Seni davet etmeyeni sen davet et. Biraz da insan görmezlikten gelmesini bilmelidir. Böylece hayat daha huzurlu ve yaşanılabilir bir hale gelir.

BEKLENTİ VE İŞLERE KARIŞMAK

Günümüzdeki ailevi sorunların geneli eşlerin birbirlerinden yersiz ve hadsiz beklentilerinden ortaya çıkmaktadır.

İstişare ve Karışma

Aile fertleri evliliklerde şunun fakına varmalı- lar ki istişareyle başkasının işine karışmak iki farklı şeydir. Anne, baba, yakınlar görüş bildirebilirler ama karışıp baskı yapmamalıdır. İmam Ali (a.s), Hz. Zehra'ya (s.a) talip olduğunda Allah Resülü (s.a.a), Hz. Zehra'yla (s.a) meşveret etti ve son sözü ona bıraktı.

Eskilerde kız çocuklarının kaderi babalarının elindeydi, babalar onları istedikleriyle evlendiriyorlardı. Peygamberimiz (s.a.a) 1400 yıl önce kızıyla meşveret ediyordu.

-Hz. Peygamber: **Kızım, Ali'yle evlenmek ister misin?**

-Hz. Zehra: **Allah ve Resülü bu evliliğe razı mı?**

-Hz. Peygamber: **Allah ve Resülü bu evliliğe razıdır.**

Böylece Hz. Zehra (s.a.a) kabul etti ve evlilik gerçekleşti. Allah Resülü (s.a.a) burada sadece Hz. Ali'yi (a.s) iyi bir damat olarak tavsiye etti ancak kızının son kararına karışmadı.

Peygamber, Kızı Fatma'ya Nezaret Ediyordu

Resul-i Ekrem (s.a.a), kızının evliliğinden birkaç gün sonra evine giderek İmam Ali'ye (s.a.a), "**Fatma'yı nasıl bir eş buldun?**" diye sordu. İmam Ali,

نَعْمَ الْعَوْنُ عَلَى طَاعَةِ اللَّهِ

"Allah'a itaat etmekte ne de güzel yardımcıdır" diye cevap verdi.

Peygamber, Hz. Fatıma'ya *"Kızım Ali'yi nasıl bir eş buldun?"* diye sorduğunda, *"Mükemmel bir eş"¹* diye cevap verdi

Peygamberimiz onlara hiç karışmazdı, sadece kontrol edip denetliyordu.

Aileye Teveccüh Önceliktir

Din aileye önem vermiş ve onu her şeyden üstün tutmuştur. Kur'an şöyle buyuruyor:

1-Biharu'l-Envar, c.43, s.117; el-Menakıb, c.3, s.355

﴿وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ﴾

"Ailesine namaz emrederdi."²

Hız. İbrahim (a.s) eşini ve oğlunu Mekke'nin ısı-sız çöllere bıraktığında bu hareketinden onların namaz kılanlardan olmalarını amaçlıyor.

Peygamberimizin eşlerinden bazıları haddinden fazla isteklerde bulunuyor ve bunun için Allah Resulüne (s.a.a) baskı yapıyorlardı. Birisi evine boya, birisi perde, diğeri elbise istiyordu.

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُمْ تُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُمْ وَأَسْرَحْكُمْ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾

"Ey Peygamber! Eşlerine şöyle söyle: Eğer dünya hayatını ve süslerini istiyorsanız gelin size bağışta bulunayım ve güzellikle salıvereyim."³

﴿وَإِنْ كُنْتُمْ تُرِيدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُمْ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

"Eğer Allah'ı, Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden iyilik yapanlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır."⁴

Eşler birbirinden mantıklı ve maddi imkânları doğrultusunda talepte bulunmalıdırlar.

2-Meryem, 55

3-Ahzab, 28

4-Ahzab, 29

Selman-ı Farisî şöyle diyor: "Peygamber bana yedi şey öğretti onları asla unutmuyorum. Birisi şudur:

أَوْصَانِي خَلِيلِي رَسُولَ اللَّهِ بِسَبْعِ بَحْصَالٍ وَ أَنْ أَنْظُرَ مَنْ هُوَ دُونِي وَلَا
أَنْظُرَ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقِي

"Habibim Allah Resulü (s.a.a) bana dünyevi işlerde kendimden aşağıdakilere bakmamı ve kendimden üstekilere bakmamamı vasiyet etti."⁵

Yani 80 m² evin varsa 100 m² evlere bakıp iç-
lenme, evi olmayanlara bak gönlün ferahlasın.

Selman-ı Farsi valiydi, hiçbir şeyi yoktu, fakir-
lerle oturup kalkıyordu ve şöyle diyordu: "Fakir,
fakirle oturur."

İnsan uhrevi işlerde kendisinden üstekilere
bakmalıdır. Gece namazı kılana, Kur'an hafızına
bakıp, "Keşke ben de onun gibi olabilsem!" deyip
işe koyulmalıdır.

Sevgi ve Muhabbet

Beşerin yaptığı her iş bir hedef üzeredir. İnsan
birtakım hedef ve gayeleri doğrultusunda hareket
etmektedir. Hadislerimizin tabiriyle hedefsiz ve
maksatsız hareket eden yaysız ok atana benzer.
Okula gitmenin, çalışmanın, evlenmenin vs. hep
bir maksadı vardır.

5-*Vesailu's-Şia*, c.9, s.442; *Biharu'l-Envar*, c.66, s.399

Kur'an şöyle buyuruyor:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾

*"Ve delillerindendir ki sizin cinsinizden eşler yaratmıştır size, onlarla uzlaşıp geçinesiniz diye ve aranızda da sevgi ve merhamet ihsan etmiştir; şüphe yok ki bunda, düşünen topluluğa deliller var."*⁶

Bu ayet aynı zamanda bir mucizeden haber vermektedir. İki yabancıнын birbirlerinin huyunu, suyunu, ahlakını, bazen adetlerini bilmeden bir evi paylaşabilmenin sırrından haber veriyor.

Hanelerde sevgi ve muhabbetin kaynağı fertlerin birbirine sevgi ve muhabbet göstermeleridir.

İnsanların kalbini çalmanın yolunu, Kur'an-ı Natık İmam Ali (a.s) bizlere şöyle öğretmektedir:

قال عليه السلام: قُلُوبُ الرِّجَالِ وَحَشِيَّةٌ فَمَنْ تَأَلَّفَهَا أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ

"İnsanların kalpleri ürkektir; o halde kim kendine ısındırırsa ona yönelirler."⁷

Her kalp, huzur ve mutluluk peşindedir. Bu arayış içinde huzurlu, mutlu ve sevgi dolu bir kalbi bulduğunda ona âşık olup meyleder. İnsanların gönlünü fethetmenin en kolay ve rahat yolu samimiyet ve doğrulukla onlara sevgi ve

6-Rum, 21

7-Nehcü'l-Belaga, Hikmet, 50

muhabbet göstermektir. Dünyamızda tek kabul görülen esaret, sevgi ve muhabbet esaretidir. Bu esaret aynı anda özgürlük ve iftihar olarak görülmektedir. Sevgi, muhabbet ve güzelliklere meyledip, çirkinlikler ve şiddetten nefret etmesi kalbin özelliklerindedir.

İmam Ali şöyle buyuruyor: **"İnsanlara sevgi ve muhabbet gösteren, en sevimli kimsedir."**

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا﴾

*"İnanıp salih ameller işleyenler için Rahman, (gönüllere) bir sevgi koyacaktır."*⁸

Anneler, babalar ve evinde gençleri olanlar, sevgi ve muhabbet silahını iyi kullanmalılar. Ailesini, yuvasını, sıcak ev ortamını terk edip sokağa, pazara, sığınma yurtlarına sığınan gençlerimizin neden böyle yaptıklarını hiç düşündünüz mü? Hanesinde, ocağında aradığı sevgi, samimiyet, muhabbet ve sıcaklığı bulamayan bir kalp, o boşluğu doldurmak için kendisini dışarıya vurur ve onları orada bulduğu anda onun esiri oluyor. Ailesinden duymak ve görmek istediği sevgi, muhabbet, güzel sözleri dışarıdakilerden duyduğunda hemen teslim oluyor. Bu esaretiyle de anne, baba ve sevdiklerini rahat bir şekilde karşısına alıp terk edebilmektedir.

Sevgi ve muhabbet öyle sihirli bir anahtar ki hatta hayvanları dahi etkisi altına alabilmektedir.

Sevgi ve İhanet

Sevgi, muhabbet ve aşk, İslam'ın ahlaki ölçülerinden birisidir.

Aşk çok değerlidir. Bu aşk ister hakiki olsun ister mecazi paha biçilmez bir değere sahiptir. Çünkü kemal vesilesidir.

İnsanın Sevgisinin Üç Nedeni

İnsanın fiil ve amelleri kendisine sevgi ve muhabbetinden kaynaklanmaktadır. Ahlak âlimleri sevgi ve muhabbetin şu üç şeyden kaynaklandığını söylerler:

1. Lezzet: Lezzet cismi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Cismi lezzet; yemek, içmek güzel simaya bakmak vb. gibi lezzetlerdir. Manevi lezzet; ilim, marifet, ibadet gibi lezzetlerdir.

2. Menfaat: İnsanın ihtiyaçlarını gidermek, kazanmak, kar etmek için çabalaması doğaldır. Bu yollar sevgi ve muhabbettir.

3. Uyum: Sevgi ve muhabbetler uyumu doğurmaktadır. Bu uyum ise insanlar arasındaki cisim, ruh ve maneviyattan gelir. İnsanlar arasındaki düşünce, arzu, istek ve amellerin benzerliği önemli etkilerdendir.

Arifin biri şöyle diyor: "*Mihriban Allah'ın yaratılışında, sevgi ve aşkın beş derecesi vardır;*

1. Fitrî aşk

Bu aşk hakkında hadiste şöyle nakledilmiştir:

فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يَنْزِلُ الْعَبْدَ مِنْهُ حَيْثُ أَنْزَلَهُ مِنْ نَفْسِهِ

"Kulun Allah nezdinde ki makamı, Allah'ın kul nezdindeki makamı kadardır."

2. İnen Aşk

Anne ve babanın çocuklarına sevgisi gibi. İyilerden aşağıya doğru iner.

3. Yükselen Aşk

Çocukların anne ve babasına olan aşk ve sevgileri

4. Yatay Aşk

Eşler ve kardeşlerin arasındaki sevgi

5. Normal Aşk

Halk arasındaki yaygın olan sevgi ve aşktır.

Aşk ve sevginin bu beş derecesinde en üstünü fitri aşktır. Bu aşk insanlarla Allah arasında olan irtibattır. İnsan eğer mahbubun peşindeyse bu fitridir.

İmam Cevad'ın (a.s) buyurduğu şu üç nükteye dikkat etmeliyiz:

- İnsaf
- Dert ortağı olmak
- Maneviyata Teveccüh

Sevgi ve muhabbetin en iyi göstergesi af ve bağışlamaktır.

İmam Sadık (a.s) şöyle buyuruyor:

إِنَّا أَهْلَ بَيْتٍ، مُرُوتُنَا الْعَفْوُ عَمَّنْ ظَلَمْنَا

"Biz öyle bir hanedandanız ki mertliğimiz bize zulüm edenleri affetmektedir."⁹

İmam Hüseyin (a.s) şöyle buyuruyor: *"Eğer birisi sağ kulağında bana küfür etse ve sol kulağından özür dilese onu affederim."*

Emirü'l-Mü'minin İmam Ali (a.s) bana Resullullah'tan şöyle nakletti: **"İnsanların özrünü kabul etmeyen kimse Kevser Havuzu başında huzuruma gelemeyecektir. İster geçerli bir mazereti olsun ister olmasın."**

Emanete İhanet

İhanet yani sözünde durmamak, ahdi bozmaktır.

İhanet, insanın adamlığının ve şahsiyetinin nişanesidir. Hiç kimse fitraten hain olarak doğmamıştır. İhanet, zaman sürecinde tekrarlanarak bir alışkanlık haline gelir.

İhanet büyük günahlardan birisidir ve insan bu günahla insanlıktan çıktığı gibi Müslümanlıktan

---

9-Biharu'l Envar, c.74, s.104

da çıkmaktadır.¹⁰ Peygamberimizden şöyle rivayet edilmiştir:

مَنْ خَانَ أَمَانَةً فِي الدُّنْيَا وَ لَمْ يَرُدَّهَا إِلَى أَهْلِهَا ثُمَّ أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ ،
مَاتَ عَلَى غَيْرِ مِلَّتِي ، وَ يَلْقَى اللَّهَ وَ هُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ

"Kim dünyada emanete hıyanet eder de onu sahibine vermez sonra da ölürse benim dinim üzere ölmüş sayılmaz ve Allah'ı kendisine gazap etmiş bir halde mülakat eder."¹¹

10-Hıyanet etmekle insan fıkhî olarak kâfir olmaz ancak hıyanet Nebevi hadiste münafıklığın bir nişanesi sayıldığından gerçekte ihanet edenin Müslümanlıktan nasibi olmaz.

11-Şeyh Saduk, *Men La Yehzaruhu'l Fakih*, c.4, s.15

KADIN ERKEK ARKADAŞLIĞI CAİZ MİDİR?

İnsanoğlunun tarih boyunca edindiği deneyimleri, bilgileri, keşifleri ve icatları başkalarına aktarabilmesi için hemcinsleriyle, türdeşleriyle irtibat içinde olması kaçınılmazdır.

Kadınların da toplum içinde yer almaları ve toplumsal faaliyetlerde bulunmaları için erkeklerle diyalog içerisinde olmaları, dünya hayatının bir başka zorunluluğudur ve bundan başka bir yol yoktur.

Bir yandan deneyim ve bilgilerin aktarılması, diğer yandan toplumsal hayatın sorunsuz bir şekilde devam edebilmesi göz önüne alındığında, insanları dünya ve ahiret saadetine çağıran İslam'ın bu konuda ortaya koyduğu sistem ve ideoloji, inanç sahibi herkes için merak konusu olmuştur. Acaba İslam, kadın erkek ilişkisi hakkında ne tür sınırlar belirler, ne kadar ileri gidebilir ne kadar geride kalabiliriz? İş yerinde, okulda, evde, çarşıda, sokakta ve hatta sanal âlemde sınırlarımız nelerdir? Sanal veya reel kadın-erkek

arkadaşlığı mümkün müdür? Kur'an-ı Kerim bu konularda bizlere ne söylüyor? Peygamberimiz (s.a.a) ve Ehlibeyt'i (a.s) neler söylemiş, neleri emretmiş, neleri yasaklamış ve neleri tavsiye etmişlerdir?

Konu, aile saadeti ve huzurunu çok yakından ilgilendirmektedir. Günümüzde yanlış ilişkiler ve diyaloglardan dolayı birçok aile dağılmıştır. En başta belirttiğimiz sebepler göz önüne alındığında, inanç konusunda hassasiyet gösteren bizlerin, şu iki sorunun cevabını mutlaka alması gerekecek:

1-Kur'an ve Ehlibeyt'e göre namahrem erkek ve kadınların birbirleriyle konuşmaları, görüşmeleri ve yazışmaları caiz midir?

2-Namahremler birbirleriyle istedikleri zaman, istedikleri konuyu konuşabilirler mi?

Kur'an-ı Kerim'e baktığımız zaman şunları görüyoruz:

a) Masumların Namahremlerle Diyalogları

1. Hz. Zekeriya'nın Hz. Meryem'le Diyalogu

Kur'an'a göre Hz. Zekeriya (a.s), Allah tarafından Hz. Meryem'in (s.a) geçimini sağlamak için görevlendirilmişti ve bu süre içerisinde onunla diyalog hâlindeydi:

﴿وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا
 قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ
 بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾

"Ve (Allah) Zekeriya'yı, ona bakmakla mükellef kıldı. Zekeriya, ibadethaneye her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu. 'Ey Meryem! Bu sana nasıl, nereden (geldi)?' deyince, o da 'Allah'ın katından' diyordu."¹

2. Hz. Süleyman'ın Sebe Kraliçesi Belkıs'la Diyalogu

Kur'an-ı Kerim'de Hz. Süleyman'ın (a.s) Belkıs'la diyalogu şöyle geçer:

﴿قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا
 قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ
 مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

"Ona, saraya gir dendi. Billur döşemeyi görünce derin bir su sandı ve eteğini yukarı kaldırdı. Süleyman, 'Bu, billur döşenmiş düz bir sahâ' dedi. Bunun üzerine o da 'Rabbim! Ben, kendime zulmettim ve Süleyman'la birlikte âlemlerin Rabbi Allah'a teslim oldum (iman getirdim)' dedi."²

1-Âl-i İmran, 37

2-Neml, 44

3. Hz. Musa'nın (a.s) Hz. Şuayb'ın (a.s) Kızlarıyla Diyalogu

Kasas suresinde geçen bu hadise, şöyle aktarılır:

"Medyen suyuna varınca orada, hayvanlarını sulayan halktan bir grup gördü. Gerilerinde de iki kadın vardı. Onlar, hayvanlarını sudan menediyorlardı. Musa, "Ne yapıyorsunuz, niçin hayvanlarınızı sulamıyorsunuz?" deyince, dediler ki: 'Çobanlar gidinceye dek biz, hayvanlarımızı sulayamıyoruz ve babamız da pek ihtiyar bir adam.'

Bunun üzerine Musa, onların hayvanlarını suladı ve gölgeye çekilip: "Ey Rabbim! Bana bahşedeceğin her hayra, öylesine muhtacım ki!" diye niyazda bulundu.

Derken o iki kadından biri, utanarak ona geldi ve dedi ki: 'Babam, hayvanlarımızı suladığın için seni mükâfatlandırmak üzere yanına çağırıyor!' Musa da yanına gidip başından geçenleri ona (Şuayb peygambere) anlatınca o da dedi ki: Korkma, zalim topluluktan kurtuldun!"³

Bu üç örnekte de görüldüğü üzere taraflardan biri veya ikisi masumlardan oluşuyor. Yani hal, hareket ve davranışları biz sıradan insanlar için örnek niteliktedir. Öte yandan Allah-u Teâlâ bu diyalogları kendi kutsal kitabında, yine bizzat kendisi naklediyor. Eğer başlı başına kadınlarla

diyalog sorun olsaydı, kuşkusuz ne Hz. Zekeriya ne Hz. Meryem ne Hz. Süleyman ne de Hz. Musa gibi masum şahsiyetler böyle bir diyaloga asla girmez, yegâne yaratıcı Yüce Allah da kendi kutsal kitabında bu diyalogları nesillere aktarmazdı.

Dolayısıyla bu örnek ayetlerden yola çıkarak şöyle diyebiliriz: Demek ki herhangi bir kötü kasıt olmaksızın kadınlarla diyalog, başlı başına günah değildir. Zira bu diyaloglar ne farklı ayetlerde ne de Ehlibeyt'ten gelen rivayetlerde asla kınanmamış, bilakis, üzerinde en ufak bir eleştiri dahi yapılmamıştır. Bu da başlı başına bu gibi diyalogların haram olmadığına bir başka kanıtıdır.

b) Masum Olmayanların Namahremlerle Diyalogları

1. Hz. Musa'nın Kız Kardeşinin Firavun'un Adamlarıyla Diyalogu

"Firavun ailesi küçük bir yavruyu (Hz. Musa) Nil Nehri kıyısında bulunca, bakımını üstlenmek için onu saraya getirmişlerdi. Ancak Hz. Musa, hiçbir kadının sütünü kabul etmiyordu. Bu durum sarayın dışına taşınca Hz. Musa'nın kız kardeşi de saraya gitmiş, onlara bir teklifte bulunmuştu: "Hani kız kardeşin gitmiş de "Onu yetiştirecek birisini bulayım mı size?" demişti..."⁴

4-Taha, 40

Masum olmayan bir şahsiyetin tutumu, davranışı veya söylemi kuşkusuz bizler için bir ölçü olamaz. Ancak bu diyalogun sahibi Hz. Musa'nın (a.s) kız kardeşiyyken ve yine gerek Kur'an-ı Kerim'de Allah tarafından, gerekse Ehlibeyt'ten gelen rivayetlerde herhangi bir kınama veya yerme olmaksızın nakledilmişken bu diyalogun haram olduğunu savunmak, İslam'ın dışında bir görüş sahibi olmayı gerektirir.

2. Halkın Hz. Meryem'le Diyalogu:

Kur'an-ı Kerim, Hz. Meryem'in (s.a) diyalogunu şöyle anlatır: *"Çocuğunu kucağına alıp kavmine gelince "Ey Meryem" dediler, "Gerçekten de pek büyük bir iş işledin. Ey Harun'un kız kardeşi! Baban, fena bir adam değildi, anan da kötü bir kadın değildi." Meryem, çocuğuna işaret etti. Onlar da "Nasıl olur da beşikteki çocuk konuşur?" dediler."*⁵

Görüldüğü üzere Hz. Meryem (s.a), kendisine kötü isnatta bulunma riski olmasına rağmen kucağında çocukla insanların arasına karışmış, işaret yoluyla da olsa onlarla diyaloga geçmiştir.

Burada bazıları, *"Hz. Meryem, insanların arasına katılmış olsa da onlarla konuşmamıştır"* diye itiraz edebilir. Ancak bu itiraz geçersizdir. Çünkü Hz. Meryem'in (s.a) "konuşmama orucunda" olduğunu hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla bu

---

5-Meryem, 27-29

sessizlik, Hz. Meryem'in (s.a) aynı anda Allah'ın iki emrini yerine getirmesinden kaynaklanıyordu: Sessizlik orucunu bozma ve çocuğunla birlikte halkın arasına gir!

Ayrıca konuşarak kendisini savunması, mucizeden daha etkili olamazdı. Kuşkusuz "çocuğun dile gelmesi", bütün konuşmalardan daha ikna edici bir durum ortaya koyardı ve öyle de oldu. Nitekim insanlar yeni doğmuş bebeğin konuşmaya başlayıp kendisi, annesi ve geleceği hakkında açıklamalar yaptığını görünce şaşırdılar, bütün kınama ve azarlamaları yarıda keserek Hz. Meryem'in (s.a) masumiyetine iman ettiler.

PEYGAMBERİMİZİN SÜNNETİNDE KADIN ERKEK DİYALOĞU

Rivayetlere bakıldığında, yukarıdaki mesele hakkında iki farklı bakış açısına rastlıyoruz:

1. Kadın erkek diyaloguna cevaz veren rivayetler
2. Kadın erkek diyalogunu şiddetle men eden rivayetler

Diyaloga Cevaz Veren Rivayetler

Öncelikle şunu belirtelim ki hadis ve tarih kitaplarında hem Peygamberimizden (s.a.a) hem de Masum İmamlardan (a.s) hadis ve rivayet nakleden birçok kadın olduğunu hepimiz biliyoruz.

Büyük İslam âlimleri bu kadın ravilerin nakillerinden yola çıkarak sayısız kitaplar yazmış, fetvalar üretmiş ve ilmî bahislerde bulunmuşlardır. Tarih, ahlak, fıkıh vb. alanlarda yazılmış birçok eser vardır. Nitekim bütün bunlar Peygamberimizin (s.a.a) ve Masum İmamların (a.s) kadınlarla, kadınların da onlarla diyalog halinde olduğunu gösteren delillerdir. Şimdi bu diyalogların nasıl olduğuna dair bazı örnekler sunalım:

1. Kadınların Peygamberimizle (s.a.a) Diyalogu

a) Ebu Süfyan'ın eşi Hind, bir gün Peygamberimizin yanına gelerek, "Ya Resulullah! Kocam çok cimri biri, eve para bırakmıyor! Ben de evimi ve çocukları geçindirmek için cebinden gizlice para alıyorum. Acaba bu davranışım ile herhangi bir suç işlemiş oluyor muyum?" dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz, "**Kendin ve çocukların için herkesçe makul karşılanabilecek bir miktar alabilirsin**" diye buyurdu.⁶

6-İbn-i Ebi Cumhur İhsâî, *Avali'l-Leali*, c.1, s.402, Maraşi ve Müçteba İraki tahkiki, Kum, 1403; Muhammed b. İdris Şafii, *Müsned*, s.266, Beyrut, Daru'l-Kutub el-İlmiye; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c.6, s.39, Beyrut, Daru's-Sadır; Abdullah b. Behram ed-Daremi, *Sünen-i Daremi*, c.2, s.159, Dımeşk, Matbaatu'l-İtidal; Muhammed b. İsmail Buhari, *Sahih-i Buhari*, c.3, s.36 ve c.6, s.193 ve c.8, s.116, Beyrut, Daru'l-Fikr, 1401; Müslim en-Nisaburi, *Sahih-i Müslim*, c.2, s.769, Beyrut, Daru'l-Fikr; İbn-i Eş'as eş-Şecistani, *Sünen-i Ebi Davud*, c.2, s.150, Beyrut, Daru'l-Fikr, 1410; Ahmed b. Hüseyin Beyhaki,

b) İmam Ali (a.s) şöyle anlatır:

Resul-i Ekrem (s.a.a) cihat hakkında sohbet ediyordu. Derken kadının biri "Ey Allah'ın Resulü! Bu amelden kadınlara da bir pay yok mu?" diye sorunca Allah Resulü şöyle buyurdu: "***Neden olmasın? Kadınlara, gebeliğin başlangıcından doğuma, doğum sonrasında ve çocuğunu süttten kesinceye kadar geçen süre zarfında, İslam topraklarını muhafaza etmek için Allah yolunda sınır bekçiliği yapan askerlerin sevabı yazılır!***"⁷

c) Zeynep adında ıtır satıcısı bir kadın vardı. Bazen Peygamberimizin (s.a.a) evine uğrar, eşlerine ve çocuklarına ıtır satardı. Bir gün Peygamberimiz (s.a.a) eve geldiğinde onu ıtır satarken gördü. Ona dönerek, "**Malını güzel sat ve sakın hileye başvurma. Bu, Allah'tan korkanlar için iyi bir yoldur ve kazancını daha kalıcı yapar**" dedi. Zeynep, "Ya Resulallah! Buraya ıtır satmak için gelmemiştim; Allah'ın azameti hakkında soru sormak için gelmiştim" dedi. Peygamberimiz de bu konuda ona bilgi vermeye başladı...⁸

Sünen-i Kübra, c.7, s.477 ve c.10, s.141 ve 270, Beyrut, Daru'l-Fikr.

7-Şeyh Saduk, *Men La Yahzuru'l-Fakih*, c.3, s.56, Seyyid Hasan Horasani tahkiki, 6. Baskı, Beyrut, 1405.

8-Muhammed b. Yakub Kuleyni, *Furu-u Kafi*, c.5, s.151 ve c.8, s.153, Tahran, Daru'l-Kutub el-İslamiye, 1350; Şeyh Saduk, *Men La Yehzuru'l-Fakih*, c.3, s.272; Şeyh Saduk, *et-Tevhid*, s.272, Kum, Cemiatu'l-

Peygamberimizin (s.a.a) kadınlarla diyalogu hakkında çok sayıda rivayet vardır, biz bu kadarıyla yetiniyoruz.

2. Selman-ı Farisi'nin Hz. Fatıma ile Diyalogu

a) İbni Abbas der ki: "Bir gün Hz. Fatıma, Selman'a bir gömlek vererek, **"Bunu al, Yahudi Şemun'a götür ve ona de ki: Muhammed'in (s.a.a) kızı Fatıma, bu gömleğinin karşılığında senden üç kilo hurma, üç kilo arpa borç istiyor!"** dedi...⁹

b) Selman der ki: "Hz. Fatıma bir el değirmenin kenarında oturmuş, onunla arpa öğütüyordu. Eli kan içinde kalmıştı. Hz. Hüseyin de o sıralar henüz küçük bir çocuktur. Açlıktan ağlıyordu. Hz. Fatıma'ya dönerek, "Ey Peygamber kızı! Fızza yanınızdayken neden siz çalışıyorsunuz? Ondan yardım alabilirsiniz!" dedim. **"Babamın vasiyetidir: Ev işlerini bir gün ben, bir gün de Fızza yapacak; dün, onun sırasıydı (bugün de benim sıram)"** dedi. "Ben de sizin serbest bırakılmış kölenim. Size hizmet için buradayım. İsterseniz un yapma işini ben halledeyim, siz Hüseyin'le (a.s) ilgilenin ya da ben Hüseyin'le ilgileneyim, siz un yapın!" dedim.

Müderresin, h,k.1387; Muhammed Bakır, Meclisi, *Biharul-Envar*, Beyrut, c.22, s.134, Müessesetü'l-Vefa, 1403.

9-M. Bakır Meclisi, *Biharul-Envar*, c.42, s.72.

Bunun üzerine Hz. Fatıma, "**Hüseyin'le ilgilenme işi bana daha uygundur, sen un yap!**" dedi.¹⁰

3. Kadınların İmam Ali (a.s) ile Diyalogu

a) Hamile bir kadın İmam Ali'nin (a.s) yanına gelerek, "Ne olur beni temizle, ben zina ettim! Dünya azabı, sonu gelmeyen ahiret azabından daha yeğdir" dedi.

İmam (a.s), "**Hangi şeyle seni temizleyeyim?**" dedi.¹¹

b) İmam Bakır (a.s) buyurur ki:

"İmam Ali (a.s), sırtında kalkan, elinde kılıcıyla Kufe Mescidinin önünde oturmuşken bir kadın çıkageldi. Kocasından şikâyet ediyordu. İmam, onu dinledikten sonra kocasının lehine hüküm verince kadın sinirlendi..."¹²

10-Muhammed b. Cerir et-Taberi, *Delailu'l-Eimme*, s.140, Kum, Biset Müessesesi, 1413; Kutbuddin Ravendi, *el-Haraic ve'l-Ceraih*, c.2, s.530, Kum, İmam Mehdi Müessesesi,)

11-Ahmed b. Muhammed b. Halid el-Berki, *el-Mahasin*, c.2, s.309, Daru'l-Kutub el-İslamiye; Muhammed b. Yakub Kuleyni, önceki kaynak, c.7, s.186; Şeyh Tusi, *Tehzibu'l-Ahkam*, s.9, h.10, Daru'l-Kutub el-İslamiye, 1365.

12-Muhammed b. Hasan Saffar, *Besairu'd-Derecat*, s.376, Tahran, A'lemi Müessesesi, 1404.

Kadın Erkek Diyaloğunu Men Eden Rivayetler

Yukarıda aktardığımız rivayetlerle çelişir gibi görünen namahrem olan kadın erkek diyaloğunu yasaklayan rivayetler de vardır. Onlara baktığımızda dört kısma ayrıldığını görüyoruz:

1. Mutlak Olarak Kadın Erkek Diyaloğunu Yasaklayan Rivayetler

a) Bazı rivayetlerde Peygamberimizin (s.a.a), erkekleri, namahrem kadınlarla konuşmaktan men ettiği bildirilmiştir.¹³

b) İmam Ali (a.s) buyurmuştur ki: **"Kadınlarla konuşmak insanı zorluğa sevk eder, kalbi saptırır."**¹⁴

c) Yine İmam Ali (a.s) şöyle buyurmuştur: **"Her insanın şu üç şeyden kaçınması gerekir: Kötülere yaklaşmak (onlarla hemhal olmak), kadınlarla konuşmak ve bidat ehli kimselerle oturup kalkmak."**¹⁵

13-Kadı Numan Mağribi, *Deaimu'l-İslam*, c.2, s.214, Daru'l-Maarif, H.K1383; Muhammed Hasan Hür el-Amili, *Vesailu's-Şia*, c.20, s.19, Alulbeyt Müessesesi tahkiki, Kum, 1409.

14-İbn-i Şube Bahrani, *Tuhefu'l-Ukul*, s.15, Ali Ekber Gaffari tahkiki, 2. baskı, Kum, Neşr-i İslami Müessesesi, 1363, Dibac Hutbesi'nde; Muhammed Bakır Meclisi, *Biharul-Envar*, c.74, s.291, önceki kaynak,

15-İbn-i Şube Bahrani, önceki kaynak, s.319; Muhammed Bakır Meclisi, önceki kaynak, c.75, s.232

d) Rivayet edilmiştir ki: "İmam Ali de (a.s) tıpkı Peygamberimiz gibi erkekleri kadınlarla konuşmaktan men ederdi."¹⁶

e) Yine İmam Ali (a.s) buyurmuştur ki: "**Kadınlarla konuşmayı azalt ki yüceliğin kemale ersin.**"¹⁷

f) İmam Cafer Sadık (a.s) buyurmuştur ki: "**Kadınlarla konuşmak Şeytan'ın tuzaklarından biridir.**"¹⁸

Yukarıda belirtilen rivayetlerde "Muhadese-tü'n-Nisa" veya "Hadisu'n-Nisa" kavramları kullanılmıştır. Bu da bahsi geçen konularda "namahrem kadınlarla konuşmak" anlamına gelir. Örnek olarak sadece bunlarla yetinsek de kadınlarla konuşmayı, haşır neşir olmayı, onlarla oturup kalkmayı, şakalaşmayı vb. birçok davranışı men eden sayısız rivayet mevcuttur.

2. Kadınlara Selamlaşmayı Yasaklayan Rivayetler

İmam Cafer Sadık (a.s) buyurmuştur ki: "**Kadınlara selam vermeyin!**"¹⁹

16-Mirza Hüseyin Nuri Tabersi, *Müstedrekü'l-Vesail ve Müstenbitü'l-Mesail*, c.14, s.272, Beyrut, 2. Baskı, Al-ulbeyt Müessesesi,

17-Ali b. Muhammed Leysi el-Vasiti, *Uyunu'l-Hikem ve'l-Mevaiz*, s.202, Hüseyin Haseni Bircendi tahkiki, Kum, Daru'l-Hadis, 1376.

18-M. Hüseyin Nuri Tabersi, önceki kaynak, c.14, s.272

19- Kuleyni, önceki kaynak, c.5, s.535

Şimdi, konunun daha iyi anlaşılması ve zihinlerde oluşan soru işaretlerini gidermek için bir açıklama yapalım: Yukarıdaki rivayetlerde ortak nokta, muhatabın erkekler olması ve onlardan kadınlara selam vermemelerinin istenmesidir. Burada bazı konuları açmamız ve incelememiz gerekiyor:

a) Birinci konuda geçen rivayetlerin kaynaklarına baktığımızda, bazılarında görüyoruz ki "Muhadesetü'n-Nisa" (kadınlarla konuşmak) kavramı yerine "Munakaşatü'n-Nisa" (kadınlarla tartışmak) kavramları kullanılmıştır. Bazı el yazması nüshalarda da "münakaşa" kavramı geçer. Yani Masumların (a.s) yasakladıkları şey, genel manada kadınlarla konuşmak değil de onlarla tartışmaya girmektir.

b) Eğer kastedilen şey, sadece kadınlarla konuşmamak olsaydı, bu durumda erkeklerin, anneleri ve eşleri gibi kendi mahremleriyle de konuşmamaları gerekirdi. Hiç kuşkusuz Masumların (a.s) "Annelerinizle dahi konuşmayın!" demiş olmaları mümkün değildir.

Bu açıklamalardan sonra birinci bölümdeki rivayetlerde, Masumların (a.s) bize şöyle söylemek istediklerini anlıyoruz: Kadınlarla gereksiz yere konuşmayın, gereksiz yere tartışmayın, halkın ve İslam'ın nazarında sıradan, zorunlu ve ihtiyaç sayılabilecek durumlar dışında onlarla yan konulara (özel birliktelik, cinsellik vb. gibi haram olabilecek durumlar) girmeyin!

İmam Cafer Sadık'ın (a.s) "**Kadınlara selam vermeyin**" cümlesine karşılık farklı rivayetlerde Peygamberimizin (s.a.a) ve İmam Ali'nin (a.s) kadınlarla selamlaştığını bildiren rivayetler de mevcuttur.²⁰ Bu da şunu gösterir ki namahremle selamlaşma, başlı başına günah veya haram değildir. Türüne, niyetine, yerine ve zamanına göre farklılık gösterebilir.

Eğer Masumlardan (a.s) biri herhangi bir şey söylemiş, bir diğeri de farklı bir şey yapmışsa, bu durumda müçtehitlerimizin izlediği yol, genelde şudur: (Rivayetlerin sıhhati elde edildikten sonra) zahirde çelişkili görülen bu gibi durumlarda meselenin farz veya yasaklı bir mesele olmadığına hükmedilir. Yani selamlaşma durumunda olduğu gibi, bunu bir tavsiye olarak ele alırlar.

Elde edilen ve çıkarım yapmamız gereken tavsiye de şudur:

Her karşılaştığınız kadınla selamlaşmayın. Aşinalar, akrabalar, komşular gibi örfe göre normal karşılanabilecek selamlaşmalardan öteye gitmeyin! Aksi halde etkileşimler olabilir, hasta kalpliler bundan faydalanma yollarına gidebilir.

Nitekim İmam Ali (a.s) bir kadına selam verdiğiğinde cevabını duymak istemez, "**Onun sesi üzerimde etki etsin istemem! Bu etkinin**

20-Kuleyni, önceki kaynak, c.5, s.535

benden götüreceği şey, selamla ele geçireceğim sevaptan daha fazla olabilir." buyururdu.²¹

O halde İmam Cafer Sadık'ın (a.s) "**Kadınlara selam vermeyin!**" cümlesinden, bunun bir tavsiye ve uyarı olduğunu anlıyoruz. Bu gibi durumlara düşmememiz için harama ortam hazırlayacak alt yapılardan da uzak durmalıyız. Eğer İmam Ali (a.s) gibi büyük bir şahsiyet böyle bir durumdan korkuyor ve çekiniyorsa, bizim gibi zayıf kimse-lerin çok daha dikkatli olmaları gerekmiyor mu?

Yine bir başka rivayette "**Kadınlarla konuşurken selam vermede öne geçmeye çalışmayın!**" buyrulur. Bu hadisten de anlaşıldığı üzere kadınlarla başlı başına konuşmak veya selamlaşmak günah veya yasaklı bir durum değildir. Yani hadis, hayatın gereksinimi olan konuşmayı özüm-süyor, fakat selamlaşma konusunda sadece uyarıyla yetiniyor. Çünkü selamlaşma başlı başına günah olmamakla birlikte günaha ortam hazırlayacak bir durum oluşturabilir ve dolayısıyla yerine, zamanına, türüne ve kimle yapıldığına bağlı olarak farklılık gösterebilir.

Tüm bu ayetler ve rivayetler göz önüne alındığında şu neticeler ortaya çıkmaktadır:

1. Namahremle başlı başına konuşmak kesinlikle haram değildir. Bu yüzden hiçbir müçtehit, "namahremle konuşma" hakkında haram fetvası vermemiştir. Ama bütün bunlar, gelişigüzel

---

21-Kuleyni, önceki kaynak, c.3, s.535

konuşulmasını, her sohbetin yapılmasını, her ortama girilmesine de cevaz vermez. Bilakis zorunlu durumlar söz konusu olabileceği için herhangi bir genelleme yapılmamıştır. Tıpkı insanların hemcinsleriyle sohbet etmeleri gibi, başlı başına helaldir. Ancak dedikodu konusuna girildiği takdirde ister hemcinslerinizle sohbet edin ister karşı cinsle, nasıl günah ve haram (gıybet) sayılıyororsa, karşı cinsle yapılan sohbet, yan konulara girildiği takdirde aynı şekilde haram ve günah olabilir. İşte bu gibi rivayetler, bize bunu anlatmaya çalışmaktadır.

2. İnsanlar, günlük yaşantılarında türlü türlü hallerdedirler. Bazen mutlu, bazen üzüntülü, bazen ağırbaşlı, bazen şakacı, bazen aşırı girgin, bazen sessiz, bazen kibirli, bazen de mütevazı olabilirler.

Yakın, rutin ve alışılmış çevrelerde sıradan durumlar sergileyen bizler, bazen namahrem karşısında nasıl davranacağımızı, nasıl konuşacağımızı bilemeyiz. O yüzden farklı bir kişilikle karşısına çıkarız: Gayet ağırbaşlı, sevecen, sempatik, kibar ve elit bir kimliğe bürünürüz...

Bizi bu değişikliğe iten sebep ne olabilir sizce? Neden her zamanki Ahmet yine aynı Ahmet olmuyor? Neden her zamanki Nurten yine aynı Nurten olmuyor?

Çünkü karşı cinsle diyalog halinde olduğumuz farkındayız ve bu, bizdeki "karşı cins" ön

bilgisinin bir tür dışa vuruşudur. Burada yapmamız gereken sadece sıradan davranmaktır. Yani yakınlarımızla nasıl konuşuyorsak, onlarla da öyle konuşmalıyız.

Erkekler kadınlarla, kadınlar da erkeklerle diyalog içerisine girdiklerinde sıradan hallerini bozmamalı, ses tonlarına dahi dikkat etmelidirler. Nitekim Ahzab suresinin 32. ayeti de buna işaret eder:

"Ey Peygamber'in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyin ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Örfe uygun olanı söyleyin."

Cevapla noktalayalım: Madem durum bundan ibaret; o halde gerek evde, işte, okulda gerekse sanal ortamda kadınlarla uzun uzadıya sohbet etmek, fıkra anlatmak, onları güldürmeye çalışmak, şakalaşmak, saatlerce yazışmak, gece geç saatlere kadar ilim, irfan ve ahlak sohbetlerine dalmak acaba hangi kategoriye girer?

Bu sorunun cevabı, aslında şimdiye kadar yazılanların içinde saklıdır. Ama yine de bir açıklama getirelim: Eski nesil âlimlerden bazıları, kadınların namahremle beş kelimedenden fazla konuşmasına haram fetvası vermişlerdir.²²

22-Şeyh Saduk, *Men La Yehzaruhu'l-Fakih*, c.4, s.6; aynı yazar, Emali, s.510.

Ehlibeyt'in rivayetlerde geçen "Kadınlarla konuşmayın, az konuşun, selam vermeyin, onları sofranıza davet etmeyin" şeklindeki onca uyarıları "Siz kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz" derken aslında emir sadece "Peygamber'in eşlerine yönelik" değildir.²³ Bunu ikinci cümleden anlıyoruz. Çünkü orada "**Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız...**" şartı vardır. Allah'a karşı gelmek hangi mümine için normal bir davranış olarak görülebilir ki? Ayrıca "kalbinde hastalık olanların yol açacağı tehlike" sadece Peygamber eşleri için değil, bütün kadınlar için tehlikedir.

Örfe uygun olan (maruf) ise yukarıda da bahsettiğimiz gibi herkesçe bilinen, sürekli bizden beklenen edepli, ölçülü, ağırbaşlı tutum, davranış ve sözdür. Hem kadınlar hem erkekler bu duruma dikkat etmelidirler.

İslam dini, kadınlar için erkeklere karşı "kibirli olmayı"²⁴ güzel bir davranış olarak kabul eder. Nitekim bu, onları namahremlerden koruyan en sağlam kalelerden biridir.

Kadın, karşı cinsle yaptığı diyalogda gerek davranışlarında gerekse sözlerinde tevazu ve teslimiyete yer vermemelidir. Namahremi cesur kılan, farklı şeyler düşünmesine neden olan en önemli unsur da budur.

23-Seyyid Ebulkasım Hoi, *Kitabu'n-Nikâh*, c.1, s.103

24-*Nehcü'l-Belaga*, Hikmet 234.

3. Gereğinden fazla diyalogdan kaçınmalıyız: Alışverişte, doktorda, ilim tahsilinde, iş ortamında, kısaca nerede olursa olsun namahremle diyalogda en makulü zorunluluk miktarıyla yetinmek, daha fazla diyaloga girmemektir. Çünkü yoğun diyalog, kuşkusuz samimiyeti de beraberinde getirir ve bu, namahremleri fesada iten afetlerin başında gelen bir unsurdur.

Hatta Hz. Fatıma'dan rivayet edilen "**Kadınlar için en iyi sıfat, onların namahrem erkekleri görememeleri, namahrem erkeklerin de onları görmemesidir**" şeklindeki hadis de bir tavsiye niteliği taşır. Zira Masumlar da (a.s) dâhil, yeryüzünde sosyal hiçbir kadın yoktur ki herhangi bir namahremi görmesin veya herhangi bir namahrem de onu görmesin.

Burada anlatılmak istenen şey, kadının mümkün derecede kendisini namahremlerden gizlemeye çalışması, zorunlu olmadıkça aralarına karışmaması, ihtiyaç dışında diyaloga girmemesi ve ağırlığını muhafaza etmesidir.

Eski ulemanın "beş kelime" uyarısı da bu minvaldendir. Muasır ulema, "Bu gibi fetvalar, konunun ciddiyetinin anlaşılması ve zorunlu olmadıkça namahremle konuşulmaması için yapılan vurgu amaçlı fetvalardır." derler. Zira konuşmaları beş kelimeyle sınırlayan hiçbir hadis ve rivayet olmadığı gibi günümüz yaşam şartlarında bunun imkânı da yoktur.

Şakalaşma konusuna gelince...

Bu konuda Ehlibeyt'ten nakledilen kınayıcı rivayetler pek fazladır. Örneğin Peygamberimiz (s.a.a), ömrünün son günlerinde kadınlara ve erkeklere hitaben yaptığı bir konuşmasında şöyle buyurmuştur:

"Kim namahrem bir kadına şaka yaparsa, konuştuğu her kelime için Allah onu bin ay ateşe hapseder."²⁵

"Hangi kadın (namahrem) erkeğe uyar da böylece kendisiyle günah işlemesine vesile olursa yahut buna ortam hazırlarsa yahut da onunla şakalaşırsa Allah, erkeklere vereceği cezanın aynısını ona da verir."²⁶ (Yukarıda belirtilen ceza)

İmam Sadık'ın (a.s) öğrencilerinden Ebu Basir der ki: "Kadının birine Kur'an dersi veriyordum. Bir ara onunla şakalaştım. Bir süre sonra da İmam Sadık'ın (a.s) yanına gittim. İmam, beni görünce **"Ey Ebu Basir! O kadınla ne yaptın?"** diye sordu. Yüzüm kızardı. Utancımdan başımı aşağı eğdim. Bunun üzerine İmam (a.s) **"Bir daha o işi yapma!"** buyurdu.²⁷

25-Şeyh Saduk, *Sevabu'l-Âmal*, s.280, Kum, Menşurat-ı Razi, 2. Baskı, HK.1368.

26-Şeyh Saduk, *Sevabu'l-Âmal*, s.284, Kum, Menşurat-ı Razi, 2. Baskı, HK. 1368.

27-Taberi, *Camiu'l-Beyan*, önceki kaynak, c.22, s.232; *Biharu'l-Envar*, c.7, s.213 ve c.46, s.247.

Kuşkusuz, şaka ya eğlence amaçlı yapılır ya da neticede konu oraya dayanır. Bunun akabinde ise kadın ve erkek arasındaki utanç duvarı hasar görünür. Şiddeti arttıkça da bu duvar tamamen yıkılır ve günah ortamı oluşmaya başlar. Bütün şakaları veya latifeleri aynı ölçüde görmesek de neticede namahremle şakanın her türüsünden kaçınmak takvaya en yakın olanıdır. Bu hem kişinin kendisi hem de toplum için faydalı bir davranış olacaktır.

Tüm bu bilinçle okula, işe, çarşıya, pazara ve doktora gitmeli; diyaloglarımızdaki kırmızı çizgileri ihlal etmemeye özen göstermeliyiz. Ders alma, ilim öğrenme, ahlaki sohbetlerde bulunma vs. konular için de olsa, bunları bahane ederek duvarları yıkmamak hem dünya hem de ahiret saadeti için yapılabilecek en mantıklı davranıştır.

Sıradan depremlerden korkan bizler, ahiretteki sarsıntılarda amelimizdeki ihlastan başka neye ve nereye tutunabiliriz ki?